

Hallituksen esitys Eduskunnalle valtion eläkelainsäädännön muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Valtion eläkejärjestelmää ehdotetaan muutettavaksi siten, että järjestelmän piiriin kuuluvissa jatkuvissa palvelussuhteissa olevien vuoden 1939 jälkeen syntyneiden henkilöiden eläkeikäsi tulee pitkällä aikavälillä asteittain 65 vuotta, eläkkeen tavoitetasoksi 60 prosenttia eläkepalkasta ja karttumisnopeudeksi 1,5 prosenttia vuodessa. Muutos koskisi virka- tai työsuhteessa valtioon olevia henkilöitä, pääosaa peruskoulun- ja lukion viranhaltijoista, eräiden valtionapua saavien laitosten henkilöstöä sekä eräitä muita valtion eläkejärjestelmän piiriin kuuluvia henkilöryhmiä.

Lisäksi valtion eläkejärjestelmään ehdotetaan eräitä ikääntyvien työntekijöiden työssäkäynnin jatkamista tukevia muutoksia. Vuoden 1939 jälkeen syntyneiden yksilöllisen varhaiseläkkeen alaikäraja ehdotetaan nostettavaksi 55 vuodesta 58 vuoteen. Pitkäaikaisessa palvelussuhteessa olevalle henkilölle taataan 55 vuoden ikään mennessä ansaittu eläketaso mahdollisista myöhemmistä palkkatason alenemisista riippumatta. Edelleen ehdotetaan

ikääntyneille työntekoaan jatkaville normaalia nopeampaa eläkkeen karttumista sekä eräitä eläkkeensaajan työhönpaluun helpottamiseen tähtääviä muutoksia. Sen varalta, että eläkkeen karttuminen keskeytyy muun muassa työttömyyden, kuntoutumisen ja ammattikoulutuksen vuoksi ehdotetaan eläketurvaa täydennettäväksi työeläkelisällä. Lisäksi työttömyyseläkkeen saamisen ehtoja ehdotetaan tarkistettavaksi ja yksilöllisen varhaiseläkkeen ennakkopäätöksen sitovuusaikaa pidennettäväksi.

Esityksen antamisesta on sovittu tulopoliittisen ratkaisun yhteydessä. Ikääntyvien työntekijöiden työssäkäynnin jatkamista koskevat muutosehdotukset ovat pääosin yksityisen sektorin työeläkejärjestelmään ehdotettujen muutosten kanssa yhdenmukaisia.

Ehdotetut lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan vuoden 1994 alusta. Palveluksessa olevan henkilöstön eläkeikää, eläkkeen tavoitetasoa ja eläkkeen karttumista koskevia muutoksia sovellettaisiin vuoden 1995 alusta.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu		Sivu
YLEISPERUSTELUT	3	1. Lakiehdotusten perustelut	8
1. Nykytila	3	1.1. Valtion eläkelaki	8
1.1. Valtion eläkejärjestelmän piiriin kuuluvat henkilöt ja eläketurvan taso	3	1.2. Valtion eläkelain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännös	17
1.2. Eläkkeellesiirtymisikä ja etujen yhtenäistä- minen	3	1.3. Valtion perhe-eläkelaki	17
1.3. Valtion eläkemenot ja niiden rahoitus ...	3	2. Voimaantulo	18
1.4. Uusien työntekijöiden eläketurva vuoden 1993 alusta	4	3. Säättämisyjärjestys	19
2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset ...	4	LAKIEHDOTUKSET	21
2.1. Palveluksessa olevien eläketurvan tason ja eläkeiän muutokset	4	1. Laki valtion eläkelain muuttamisesta	21
2.2. Palveluksessa olevien alemman eläkeiän valintaan oikeutettujen henkilöiden eläke- turvan tason muutokset	5	2. Laki valtion eläkelain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta	32
2.3. Valtion eläkejärjestelmän piiriin kuuluvien eläketurvan muut muutokset	5	3. Laki valtion perhe-eläkelain muuttamisesta ...	33
3. Esityksen vaikutukset	6	LIITE.....	35
3.1. Taloudelliset vaikutukset	6	Rinnakkaistekstit	
3.2. Muut vaikutukset	7	1. Laki valtion eläkelain muuttamisesta	
4. Asian valmistelu	7	2. Laki valtion eläkelain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta ..	
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	8	3. Laki valtion perhe-eläkelain muuttamisesta ..	

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

1.1. Valtion eläkejärjestelmän piiriin kuuluvat henkilöt ja eläketurvan taso

Valtion eläkejärjestelmän piiriin kuuluu tällä hetkellä noin 260 000 henkeä. Heistä noin 205 000 on virka- tai työsuhteessa valtioon, noin 45 000 opetusallalla pääasiassa kuntien peruskoulujen ja lukioden viranhaltijoina sekä noin 10 000 työsuhteessa yksityisiin valtion-apua saaviin laitoksiin tai yhteisöihin. Valtion laitosten yhtiöittäminen vähentää 1990-luvulla valtion eläkejärjestelmän piiriin kuuluvien määrää.

Valtion eläkejärjestelmä on peräisin jo viime vuosisadalta. Se uudistettiin vuoden 1967 alusta voimaan tulleella valtion eläkelaila (280/66;VEL) ja siihen liittyvällä lainsäädännöllä. Uudistuksen tarkoituksena oli silloin sisällyttää valtion eläkejärjestelmään samat periaatteet, joiden pohjalta 1960-luvun alkupuolella oli syntynyt työntekijäin eläkelaki (395/61;TEL). Valtion eläkesäännökset on tämän jälkeenkin peruseriaatteiltaan säilytetty TEL:n kanssa yhdenmukaisina toteuttamalla TEL:n kehittymistä vastaavat muutokset soveltuvalta osiltaan myös valtion eläkelaisissa. Valtion eläkejärjestelmä on kuitenkin poikennut yksityisen sektorin järjestelmästä, lähinnä kolmella tavalla. Ensiksikin valtion yleinen eläkeikä on 63 vuotta, kun eläkeikä TEL-järjestelmässä on 65 vuotta. Toiseksi valtion eläke jatkuvassa palveluksessa olevalle karttuu 2,2 prosenttia vuodessa, kun TEL-eläke karttuu 1,5 prosenttia vuodessa. Kolmanneksi valtion eläketurvan tavoitetaso on jatkuvassa palveluksessa 66 prosenttia palkasta, kun TEL-eläkkeen tavoitetaso on 60 prosenttia palkasta. Lisäksi eräiden henkilöryhmien eläkeikä ja eläkkeelle siirtyminen on järjestetty poikkeavasti muun muassa puolustusvoimissa, rajavartiolaitoksessa, vankeinhoitolaitoksessa, opetusallalla, rautateilla ja poliisitoimissa.

1.2. Eläkkeellesiirtymisikä ja etujen yhtenäistäminen

Tosiasiallinen eläkkeellesiirtymisikä Suomessa on kansainvälisestikin arvioiden poikkeuksellisen alhainen. Eläkejärjestelmiimme 1970- ja

1980-luvuilla kehitetyt erilaiset uudet eläke-muodot, muun muassa joustava eläkeikä ja työttömyyseläke, aiheuttavat sen, että 65 vuoden iässä vanhuuseläkkeelle siirtyy enää vain noin kymmenesosa työntekijöistä. Valtion eläkejärjestelmässä eläkkeelle siirtyminen ei sinänsä oleellisesti poikkea muusta suomalaisesta eläketurvasta. Mediaanin mukaan laskettu eläkkeellesiirtymisikä on viime vuosina valtion eläkejärjestelmässä ollut 59,2 vuotta, joka on suurin piirtein sama kuin TEL-järjestelmässä.

Valtion eläketurvaan kuuluvien etujen paremmuus yksityisten alojen eläke-etuihin verrattuna on ollut eri yhteyksissä huomion kohteena jo 1960-luvulta lähtien. Valtion eläke-etuuksilla on oma historiallinen perusteensa. Tällä vuosikymmenellä julkisen sektorin palvelussuhteet lähenevät luonteeltaan yksityisoikeudellista työsuhdetta. Valtion koko henkilöstöpolitiikkaa ja -hallintoa uudistetaan parhailaan. Perusteluna on tarve lisätä valtion palvelukykyä. Valtion on oltava kilpailukykyinen muiden sektoreiden kanssa. Markkinamekanismit tulevat jatkossa enenevässä määrin ohjaamaan etujen määräytymistä. Väistämätön kehityssuunta on, että etuudet yhdenmukaistuvat. Muita työmarkkinoita paremmille eläke-etuuksille ei ole enää julkisella sektorilla perusteita.

1.3. Valtion eläkemenot ja niiden rahoitus

Vuonna 1993 valtion eläkemenojen arvioidaan olevan noin 11 miljardia markkaa eli kuusi prosenttia valtion talousarvion loppusummasta. Eläkemenosta noin 8 miljardia koostuu valtion palvelukseen perustuvista eläkkeistä ja noin 3 miljardia kuntien ja yksityisten laitosten palvelukseen perustuvista eläkkeistä. Eläketurvan piiriin kuuluvien palveluksessa olevien henkilöiden palkkasummasta eläkemeno on noin 25 prosenttia. Eläkkeensaajia on tällä hetkellä noin 220 000.

Valtion eläkkeet maksetaan toistaiseksi suoraan valtion talousarviosta niin sanotun jakojärjestelmän mukaisesti. Valtion ennen vuotta 1990 syntynyt kattamaton eläkevastuu on noin 200 miljardia markkaa. Sitä ei ole pyritty kattamaan eikä se olisi mahdollistakaan. Tuleviin eläkemenoihin on pyritty varautumaan vuoden 1990 alusta perustetun valtion eläkerahaston avulla. Sen tehtävänä on työnantajan ja

työntekijän eläkemaksua perimällä rahastoida vuoteen 2007 mennessä eläkkeitä varten määrää, joka on 1,5 kertaa turvan piiriin kuuluvien palkkasumma eli vajaat 50 miljardia markkaa. Toistaiseksi rahastosta ei makseta lainkaan eläkkeitä, vaan sen avulla varaudutaan vuoden 2005 jälkeiseen aikaan. Silloin sodan jälkeen syntyneiden suurten ikäluokkien siirtyessä eläkkeelle eläkemeno suhteessa eläketurvan piirissä olevien palkkasummaan kaksinkertaistunee, vaikka henkilöstömäärä pysyisi nykyiselläänkin.

1.4. Uusien työntekijöiden eläketurva vuoden 1993 alusta

Edellä selostetuista eläkkeiden rahoitukseen liittyvistä ja henkilöstöpoliittisista syistä valtion eläkejärjestelmän piiriin kuuluvaan palvelukseen tulevien uusien henkilöiden eläketurvaa on muutettu valtion eläkelain muuttamisesta annetulla laeilla (1599/92 ja 1600/92) vuoden 1993 alusta lukien pääosin TEL-järjestelmän perusehtojen tasoiseksi. Näiden uusien työntekijöiden eläkeikä on 65 vuotta, eläke karttuu 1,5 prosenttia vuodessa ja eläkkeen tavoitetaso on 60 prosenttia eläkepalkasta. Vastaavat muutokset on toteutettu kunnallisessa eläkejärjestelmässä. Myös sotilaseläkejärjestelmää on muutettu siten, että 1 päivänä tammikuuta 1993 tai sen jälkeen palvelukseen tulevat voivat saada sotilaseläkkeen yleensä vasta täytettyään 55 vuotta.

Näiden muutosten jälkeen valtion eläketurva muuttuu hitaasti noin 40 vuoden kuluessa TEL-järjestelmän perusehtojen tasoiseksi. Muutos koskee kokonaan uusien henkilöiden lisäksi myös sellaisia aiemmin valtion eläketurvan piiriin kuuluneissa palveluksessa olleita, joiden palvelussuhde on päättynyt tai päättyy ja uusi palvelussuhde alkaa myöhemmin uudelleen. Nämä muutokset pienentävät valtion eläkemenoa merkittävämmän vasta vuoden 2020 jälkeen.

Muutokset ovat eläkejärjestelmäkohtaisia eikä aiemmilla julkisen sektorin palvelussuhteilla ole merkitystä uuden työntekijän asemaan.

Uuteen järjestelmään siirtyminen siten, että muutokset koskisivat vain uusia työntekijöitä, ei ole pitkän toteutusajan ja hitaan kustannusvaikutuksen takia tarkoituksenmukainen. Jotta eläke-etujen tason muutosten vaikutukset valtion eläkemenoon voitaisiin kohtuullisella aika-

välillä saavuttaa, on muutokset ulotettava koskemaan vähitellen myös palveluksessa olevia.

2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1. Palveluksessa olevien eläketurvan tason ja eläkeiän muutokset

Tavoitteena on muuttaa valtion eläkejärjestelmään kuuluvassa palveluksessa vuosien 1992 ja 1993 vaihteessa olleiden eläketurva asteittain suunnilleen TEL-järjestelmän perusehtojen tasoiseksi. Kohtuuskäytökohdat huomioon ottaen vanhimpien ikäluokkien eläketurva säilytettäisiin nykyisen tasoisena, tätä nuorempien eläkeetuksia alennettaisiin asteittain palvelusajalla porrastaen ja kaikkein nuorimpien edut muutettaisiin heti suunnilleen TEL-järjestelmän perusehtojen tasoisiksi. Muutoksille ehdotetaan annettavaksi varautumisaikaa siten, että ne tulisivat voimaan 1 päivänä tammikuuta 1995.

Palveluksessa olevat henkilöryhmät ehdotetaan rajattavaksi syntymäajan perusteella. Ennen vuotta 1940 syntyneet eli vähintään 55-vuotiaat säilyttäisivät nykyisen lain mukaisen eläketurvan. Vuosina 1940 — 1959 syntyneiden eläkeikää ehdotetaan asteittain nostettavaksi 63 vuodesta 65 vuoteen ja tavoitetasoa asteittain laskettavaksi 66 prosentista 60 prosenttiin riippuen siitä, kuinka paljon heillä on vuoden 1994 loppuun mennessä valtion eläkettä varten hyväksiluettavaa palvelusaikaa seuraavan taulukon mukaan.

Eläkeaikaa 31.12.1994 vähintään	Eläkeikä	Tavoitetaso
30 vuotta	63 v	66 %
25	63 v 4 kk	65 %
20	63 v 8 kk	64 %
15	64 v	63 %
10	64 v 4 kk	62 %
5	64 v 8 kk	61 %
Alle 5	65 v	60 %

Porrastusta laskettaessa otettaisiin huomioon vain VEL-eläkettä varten eläkeajaksi luettava palvelusaika. Sen sijaan kunnan tai muun julkisen sektorin yhteisön palvelusaikaa ei otettaisi huomioon.

Vuoden 1959 jälkeen syntyneiden eläkeiäksi ehdotetaan 65 vuotta ja tavoitetasoksi 60 prosenttia eläkepalkasta.

Kaikkien 31 päivänä joulukuuta 1992 ja edelleen eläketapahtumaansa saakka jatkuvassa palveluksessa olevien eläke karttuu 2,2 prosenttia vuodessa 31 päivään joulukuuta 1994. Ennen vuotta 1940 syntyneiden eläketurvaan ei ehdoteta muutoksia, joten heidän eläkkeensä karttuu myös vuoden 1995 alusta edelleen 2,2 prosenttia vuodessa. Palveluksesta ennen eläketapahtumaansa eroavan ennen vuotta 1940 syntyneen eläkkeen karttumisnopeus olisi nykyiseen tapaan 2,0 prosenttia vuodessa.

Vuoden 1939 jälkeen syntyneiden eläke ehdotetaan karttuvaksi 1 päivästä tammikuuta 1995 1,5 prosenttia vuodessa. Lisäksi 55 vuoden iän saavuttamisen jälkeen suoritettaisiin erityistä lisäkattumaa, joka olisi 0,5 % vuodessa. Lisäkattuman saaminen edellyttäisi, että henkilö jatkaa palvelusta eläketapahtumaansa saakka.

VEL:n piiriin kuuluvissa jatkuvissa palvelussuhteissa on noin 30 000 sellaista edunsaajaa, joiden eroamisikä on alempi kuin 65 vuotta. Eroamiskänsä saavuttaneella on oikeus vanhuuseläkkeeseen jo ennen eläkeikänsä. Alempien eroamiskien tarve on parhaillaan selvitetävänä hallinnonalakohtaisissa työryhmissä. Tämän vuoksi eroamiskäykysymykseen ei nyt ehdoteta muutoksia, vaan sitä koskeva esitys annetaan myöhemmin. Myös nykyisen sotilas-eläkejärjestelmän asteittaisesta sopeuttamisesta uuteen sotilaseläkejärjestelmään palveluksessa olevien upseerien ja opistoupseerien osalta annetaan erikseen esitys puolustusvoimien ja rajavartiolaitoksen erillisen selvitystyön valmistuttua.

2.2. Palveluksessa olevien alemman eläkeiän valintaan oikeutettujen henkilöiden eläketurvan tason muutokset

Valtion eläkejärjestelmässä on vanhastaan ollut erilaisia 63 vuoden eläkeikää alempien eläkeikien piirissä olevia ryhmiä. Joustavia eläkeikiä koskevan lainsäädännön tullessa voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1989 alemmat eläkeiät kumottiin. Silloin jatkuvassa palveluksessa olleille taattiin 10 vuoden pituisena valinta-aikana eli vuoden 1999 kesäkuun loppuun mennessä oikeus valita entinen alempi eläke-

ikänsä. Valintaan oikeutettuja on jatkuvassa palveluksessa edelleen noin 60 000 henkeä. Eläketapahtumaansa saakka jatkuvassa palvelussuhteessa olevien valintaan oikeutettujen eläkeiän valinta-aikaan tai oikeuteen ei ehdoteta muutoksia. Ennen vuotta 1940 syntyneet valintaan oikeutetut säilyttäisivät myös nykyisen eläkkeen karttumisnopeuden ja tavoitetason.

Vuosina 1940—1959 syntyneiden tavoitetaso ehdotetaan porrastettavaksi edellä jaksossa 2.1 olevan taulukon mukaisesti viiden vuoden välein vuoden 1994 loppuun mennessä eläkeajaksi luettavan palvelusajan pituuden perusteella. Nuorimpien vuonna 1960 tai sen jälkeen syntyneiden tavoitetaso ehdotetaan 60 prosentiksi eläkepalkasta.

Eläkkeen karttumisnopeus ehdotetaan vuonna 1940 tai sen jälkeen syntyneille jaksossa 2.1 olevan taulukon mukaiseksi. Yhteensä vähintään 30 vuotta eläkeajaksi luettavassa palveluksessa olleille ehdotetaan lisäksi karttumisprosentteista riippumatonta tavoitetasotakuuta. Heidän eläkkeensä olisi 60 prosenttia eläkepalkasta, vaikka palvelusajan perusteella laskettu eläkeprosentti muuten olisi tätä pienempi.

2.3. Valtion eläkejärjestelmän piiriin kuuluvien eläketurvan muut muutokset

Hallitus on jo aiemmin antanut eduskunnalle esityksen (HE 26/1993 vp) yksityisen sektorin työeläkejärjestelmään tehtäviksi muutoksiksi, joiden tarkoituksena on tukea ikääntyvien työntekijöiden työssäkäynnin jatkamista ja näin vähentää ennen aikaista eläkkeelle siirtymistä. Soveltuvien osin vastaavia muutoksia ehdotetaan myös valtion eläkejärjestelmään seuraavasti.

Vuoden 1939 jälkeen syntyneiden edunsaajien yksilöllisen varhaiseläkkeen alaikäraja ehdotetaan nostettavaksi 55 vuodesta 58 vuoteen. Yksilöllisen varhaiseläkkeen ennakkopäätöksen sitovuusaika ehdotetaan muutettavaksi nykyisestä 6 kuukaudesta 9 kuukauteen. Eläkkeen alkamisaikaa ehdotetaan muutettavaksi aikaisintaan ennakkopäätöksen hakemista seuraavan kalenterikuukauden alkuun, jotta sairausvakuutuslain mukaista päivärahaa tai työttömyyspäivärahaa saavan eläkkeenhakijan etujen päällekkäisyys ja takaisinperintä voitaisiin välttää. Yksilöllisen varhaiseläkkeen saajan mahdollista työhön paluuta ehdotetaan tuettavaksi siten, että ansiotulon ylittäessä työeläkejärjes-

telmän piiriin kuuluvien ansioiden rajatulon (1069,86 markkaa vuonna 1993), kokonaiseläkkeestä maksettaisiin noin puolet. Jos ansiotulot ylittävät 60 % eläkepalkasta, eläke ehdotetaan jätettäväksi lepäämään ja ansiotyön päätyttyä entinen eläke palautettavaksi maksuun. Työkyvyttömyyseläkkeen saajan työelämään paluusta ehdotetaan tuettavaksi siten, että työkokeilun epäonnistuesssa eläke voitaisiin myöntää entisen suuruisena, jos aikaisemman eläkkeen päättymisestä on kulunut nykyisen 1 vuoden sijasta kaksi vuotta. Edelleen ehdotetaan osatyökyvyttömyyseläkettä myös palveluksensa kestäessä työkyvyttömäksi tulleen, joka haluaa jatkaa palvelustaan osa-aikatyössä.

Eläkkeen määrään ehdotetaan vastaavia muutoksia kuin yksityisen sektorin työeläkejärjestelmässä. Ikääntyneille työntekoaan jatkaville edunsaajille ehdotetaan 1 prosentin suuruista lisäkattumaa sen kalenterivuoden alusta, jonka aikana edunsaaja täyttää 60 vuotta. Nopeutettu 2,5 prosentin suuruinen vuotuinen karttuma koskisi TEL-järjestelmän tapaan vain palvelusta, mutta sen sijaan ei tulevaa aikaa. Sitä ei ehdoteta niille, joilla on jo aiemmin 55 ikävuodesta lähtien jaksossa 2.1 mainittu 0,5 %:n suuruinen lisäkattuma. Yli 55-vuotiaiden yli 10 vuotta jatkuneen palveluksen perusteella eläke ehdotetaan laskettavaksi erikseen 54 vuoden iän saavuttamisvuoden loppuun saakka jatkuneesta palveluksesta ja erikseen tämän jälkeisestä palveluksesta. Jos ansiot paranevat palveluksen loppupuolella, eläke ehdotetaan myönnettäväksi nykyiseen tapaan laskettuna. Edelleen eläkettä ehdotetaan korotettavaksi erillisellä työeläkelisällä, jos eläkkeen karttumisen katkeaa uralla vuoden 1994 alusta esimerkiksi työttömyyden, kuntoutumisen ja ammatikoulutuksen vuoksi.

Työttömyyseläkkeen saamisen edellytyksiä ehdotetaan muutettaviksi siten, että eläke voi alkaa vasta eläkkeenhakijan saatua ansioon suhteutettua työttömyyspäivärahaa enimmäismäärän. Sama vaatimus koskisi myös peruspäivärahan saajaa. Lisäksi työttömyyseläkkeen saaminen edellyttäisi viimeisten 15 vuoden aikana vähintään viiden vuoden pituista toimintaa työelämässä ja myös oikeutta työeläkkeeseen liitettävään tulevaan aikaan.

Eläkkeen perusteena olevaa palkkaa koskevia säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi TEL-järjestelmän tapaan siten, että työntekijän eläkemaksun vaikutus otetaan huomioon vuosiansioissa eläkepalkkaa laskettaessa.

3. Esityksen vaikutukset

3.1. Taloudelliset vaikutukset

Uusien, vuonna 1993 tai sen jälkeen palvelukseen tulleiden tai tulevien henkilöiden eläketurva on vuoden 1993 alusta voimaan tulleilla VEL:n muutoksilla säädetty pääosin TEL:n perusehtojen tasoiseksi. Kun nyt annettavalla esityksellä alennetaan jatkuvassa palvelussuhteessa olevien vuoden 1939 jälkeen syntyneiden eläke-etuuksia, se vähentää vuosien 2005 ja 2050 välisenä aikana valtion eläkemenoja. Vaikutus lakkaa vuoden 2050 jälkeen, jolloin nyt palveluksessa olevien vuoden 1939 jälkeen syntyneiden eläkkeet ja heidän jälkeensä suoritettavat perhe-eläkkeet ovat lähes kokonaan lakanneet.

Vuoden 1939 jälkeen syntyneiden ikäluokkien eläkeikään sekä heidän eläkkeittensä karttumisnopeuteen ja tavoitetasoon ehdotettujen muutosten vaikutukset on laskettu seuraavaan taulukkoon miljardeina markkoina vuodessa. Laskenta on tehty kiintein vuoden 1993 hinnoin. Laskelmassa VEL:n piiriin kuuluvan henkilöstön on oletettu pysyvän nykyisen suuruisena ja uusien palvelukseen tulevien henkilöiden olevan 20–30 vuoden ikäisiä. Tosiasiallisesti henkilöstön määrä tulee vähenemään yhtiöittämisten ja organisaatiomuutosten johdosta. Väestön demograafisten oletusten oletetaan pysyvän vakioina ja reaali-palkkojen oletetaan nousevan tasaisesti 1,5 % vuodessa.

Vuosi	Eläkemenot nykyisin eduin Mrd mk/v	Eläkemenot esityksen mukaan Mrd mk/v	Ero
2000	11,8	11,8	—0
2005	13,2	13,0	—0,2
2010	14,5	13,7	—0,8
2015	15,7	14,5	—1,2
2020	16,3	15,0	—1,3
2025	16,4	15,2	—1,2
2030	16,5	15,4	—1,1
2035	16,7	15,9	—0,8
2040	17,1	16,5	—0,6
2045	17,7	17,3	—0,4
2050	18,4	18,2	—0,2

Oletusten toteutuessa esityksen valtion eläkemenoon aiheuttama säästö olisi suurimmillaan vuoden 2020 paikkeilla noin 1,3 miljardia markkaa. Vaikutus loppuu noin vuonna 2050,

kun kaikki vuoden 1993 alussa jatkuvassa palveluksessa olleiden eläkkeet ja perhe-eläkkeet ovat lakanneet.

Yksilöllisen varhaiseläkkeen alaikärajan nosto 55 vuodesta 58 vuoteen vaikuttaa valtion eläkemenoon nopeimmin. Jos tosiasiallinen eläkkeellesiirtymisikä sen ja muiden työssäkäynnin jatkamista tukevien ehdotusten vuoksi nousee 1—2 vuodella, eläkemenoon arvioidaan vuodesta 1995 lukien aiheutuvan 10 miljoonan markan suuruinen vuotuinen säästö. Tasapainotilassa vuonna 1998 säästö olisi noin 25 miljoonaa markkaa vuodessa.

Vuosina 1993—1995 esitys aiheuttaa valtiokonttorin eläketietojärjestelmiin noin 8 miljoonan markan suuruiset muutokset. Eläketurvan sisällön muuttuessa samalla huomattavasti esitys lisää myös muita eläketurvan toimeenpanokustannuksia ja saattaa aiheuttaa henkilövoimavarojen lisäystarvetta valtiokonttorissa.

3.2. Muut vaikutukset

Esityksen toteuduttua mediaanin mukaan laskettu keskimääräinen eläkkeellesiirtymisikä valtion eläkejärjestelmässä nousee hitaasti nykyisestä 59,2 vuodesta yli 60 vuoden. Tällä on pienenhköjä vaikutuksia pitkällä aikavälillä myös työllisyyteen, kulutuskysyntään, terveydenhuoltoon ja mahdollisesti myös keskimääräiseen elinikään. Esitys myös jossakin määrin vähentää vanhemman VEL:n piiriin kuuluvassa palveluksessa olevan työvoiman liikkuvuutta, koska palveluksen päättymisestä ennen eläketapahtumaa on seurauksena aiempaa suurempi eläke-etuuksien kaventuminen.

Julkisen sektorin eläkkeissä on vuodesta 1987 sovellettu sisäistä integraatioperiaatetta. Periaatteella tarkoitetaan sitä, jos henkilöllä on oikeus jonkin julkisen eläkejärjestelmän perusteella lisäeläketurvan mukaiseen eläkkeeseen,

hänellä on samasta ajankohdasta lukien oikeus myös muusta julkisen eläkejärjestelmän piiriin kuuluvasta palveluksesta lisäeläketurvan mukaiseen eläkkeeseen. Ehdotettavan lain ja muiden julkisen sektorin eläkejärjestelmiin tehtävien vastaavien muutosten takia lisäeläketurva poistuu, jolloin peruste integraation soveltamiselle lakkaa. Koska nyt ehdotettavissa muutoksissa ja vastaavissa muita julkisia eläkejärjestelmiä koskevissa muutoksissa luetaan liukumia määrättäessä hyväksi ainoastaan aika saman eläkejärjestelmän piirissä, saattaa henkilön siirtyminen toisen julkisen sektorin eläkejärjestelmän piiriin vaikuttaa etuihin heikentävästi verrattuna tilanteeseen, jossa siirtymistä ei olisi tapahtunut. Ennen vuotta 1940 syntyneiden edunsaajien eläketurva ei kuitenkaan heikkene.

4. Asian valmistelu

Eläkekomitea 90 ehdotti eräänä keinona keskimääräisen eläkkeellesiirtymisiän nostamiseksi valtion eläkejärjestelmän eläke-etujen muuttamista TEL:n perusehtojen tasoiseksi. Valtiovarainministeriö asetti maaliskuussa 1992 asiaa selvittämään valtion eläke-toimikunnan (VALTO), jossa työntekijäjärjestöt olivat edustettuina ja jonka tuli vuoden 1992 loppuun mennessä tehdä asiasta ehdotus. Toteuttamistavan pääasiallisesta sisällöstä sovittiin tulopoliittisen ratkaisun yhteydessä syksyllä 1992 ja yksityiskohtaisemmin VALTO:n mietinnössä. Nyt annettava esitys perustuu VALTO:n mietintöön. Kuntien eläkejärjestelmässä on päädytty soveltuvin osin samansisältöiseen ehdotukseen, joka on tarkoitus toteuttaa samaan aikaan. Vastaavat muutokset on tarkoitus toteuttaa myös niissä eläkejärjestelmissä, joissa eläketurva määräytyy soveltuvin osin valtion eläkejärjestelmän mukaisesti.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Valtion eläkelaki

1 §. Pykälän 3 momentin ensimmäiseen virkkeeseen ehdotetaan tehtäväksi tekninen tarkennus. Momentissa ehdotetaan lisäksi säädettäväksi siitä, keitä tarkoitetaan vanhoilla ja uusilla edunsaajilla. Nämä määritelmät ovat tarpeen, jotta myöhemmissä eläkeikää, eläkkeen karttumista ja eläkkeen enimmäismäärän määrittämistä koskeissa pykälissä ei jouduta toistamaan kaikkia vanhoihin tai uusiin edunsaajiin liittyviä edellytyksiä. Nämä määritelmät eivät koskisi edunsaajia, jotka ovat syntyneet ennen 1 päivää tammikuuta 1940.

Vanhalla edunsaajalla tarkoitettaisiin edunsaajaa, joka oli 31 päivänä joulukuuta 1992 valtion eläkelain piiriin kuuluvassa, säännöksessä tarkoitettulla tavalla yhdenjaksoisessa palveluksessa ja jonka palvelus jatkuu yhdenjaksoisesti eläketapahtumaan asti. Palveluksen katsottaisiin 31 päivään joulukuuta 1988 asti jatkuvan yhdenjaksoisesti, jos palvelusta edeltävän palveluksen päättymisestä on kulunut enintään yksi kuukausi. Palveluksella tarkoitettaisiin valtion eläkelain piiriin kuuluvaa palvelusta. Palkattomat virkavapaudet ja muut vastaavat keskeytykset eivät katkaise palvelusta. Vanha edunsaaja voisi siis olla sellainenkin henkilö, joka ei ollut palveluksessa 31 päivänä joulukuuta 1992, mutta jonka palvelus alkoi sen jälkeen ennen kuin edellisen palveluksen päättymisestä oli kulunut yli yksi kuukausi. Edellytyksenä olisi lisäksi, että nykyiset niin sanotut loppukarenssit täyttyvät eli että edunsaaja on ollut palveluksen päättymistä välittömästi edeltäneet kuusi kuukautta yhdenjaksoisesti jatkuneessa palveluksessa ja hänellä palveluksen päättymistä välittömästi edeltäneiden viiden vuoden kuluessa on eläkeajaksi luettavaa palvelusaikaa vähintään kolme vuotta.

Muuta kuin edellä tarkoitettua edunsaajaa pidettäisiin uutena edunsaajana.

Pykälän uudessa 8 momentissa ehdotetaan säädettäväksi eläkeikää lähestyvän edunsaajan palvelukseen automaattisesti tehtävästä teknisestä katkaisusta.

Palveluksen automaattinen tekninen katkaisu koskisi edunsaajia, jotka ovat täyttäneet 54 vuotta. Katkaisemisen edellytyksenä olisi, että valtion eläkelain piiriin kuuluva palvelus on

jatkunut yhdenjaksoisesti vähintään kymmenen vuotta. Palvelus päätettäisiin aina sen vuoden lopussa, jonka aikana edunsaaja on täyttänyt 54 vuoden iän, jos palvelus siihen mennessä on jatkunut vähintään kymmenen vuotta. Jollei palvelus olisi vielä tuolloin jatkunut kymmentä vuotta, palvelus päätettäisiin eläkkeen laske- mista varten sen kalenterivuoden lopussa, jonka aikana kymmenen vuotta täyttyy.

Palveluksella tarkoitetaan yhdenjaksoisena jatkuvaa valtion eläkelain piiriin kuuluvaa palvelusta. Säännöstä sovellettaisiin siten valtion eläkelain 1 §:n 4 momentin mukaisesti myös tapauksiin, joissa edunsaaja on siirtynyt toisen valtion eläkelain piiriin kuuluvan työnantajan palvelukseen, jos palvelusten välissä ei ole päivänkään katkoa ja jos palvelukset ovat yhteensä jatkuneet vähintään kymmenen vuotta. Ratkaisevaa olisi nimenomaan palveluksen pituus eikä se, kuinka paljon siinä on eläkeajaksi luettavaa palvelusaikaa.

Palveluksen teknisen katkaisemisen jälkeen edunsaajan katsottaisiin olevan uudessa palveluksessa. Eläketurva määräytyisi katkaisua edeltäneeltä ja sen jälkeiseltä jaksolta kuten kahdesta erillisestä palveluksesta. Palvelusta pidettäisiin kuitenkin eläkepalkkaa laskettaessa yhdenjaksoisena, jos eläke ennen sen enimmäismäärän laskemista olisi siten laskettuna suurempi. Tästä ehdotetaan säädettäväksi 7 §:ssä.

Jos eläkepalkkaa määrättäessä ilmeni, että edunsaajan palkka oli katkaisemisen jälkeisessä palveluksessa alentunut sellaisen poikkeuksellisen syyn johdosta, joka oli ilmaantunut ennen teknistä katkaisua, tekninen katkaisu purettaisiin, jos 7 §:n 2 momentin eläkepalkan harkinnanvaraista tarkistamista koskevat edellytykset tällöin täyttyvät. Eläke laskettaisiin kuten yhdenjaksoisesta palveluksesta pitäen eläkkeen perusteena olevana palkkana 7 §:n 2 momentin mukaan määrättyä eläkepalkkaa.

Jotta ei muodostettaisi aivan lyhyitä palveluksia juuri ennen eläkeikää, palveluksen teknistä katkaisua ei tehtäisi enää sen kalenterivuoden jälkeen, jonka päättymisestä on kaksi täyttä kalenterivuotta edunsaajan eläkeikään tai sitä alempaan eroamisikään.

Osa-aika-eläkkeelle siirtyvän edunsaajan palvelus katkaistaan aina eläkkeen laskemista varten osa-aikatyön alkaessa eli eläke lasketaan erikseen ajasta ennen osa-aikatyöhön siirtymistä. Tämän vuoksi tekninen katkaisu ei tule

sovellettavaksi osa-aikaeläkkeellä olevaan henkilöön. Osa-aikatyötä edeltänyt kokoaikainen palvelus katkaistaisiin teknisesti, jos se on ennen osa-aikatyön alkamista jatkunut vähintään kymmenen vuotta.

Pykälän uudessa 9 momentissa säädettäisiin, että teknisesti katkaistu palvelus katsottaisiin yhdenjaksoiseksi palvelukseksi valittaessa työntekijäin eläkelain 8 §:n 3 momentin mukaisesti yhteensovitusperustetta vähintään vuoden rinnakkain jatkuneista työ- tai virkasuhteista sekä niin sanottua rajoitussäännöstä sovellettaessa.

2 §. Pykälän 1 momentin sanamuodon mukaan valtion eläkelaki ei koske muun muassa palvelusta sinä aikana, jolta edunsaaja saa sellaista työkyvyttömyyseläkettä, jonka suuruutta määrättäessä on otettu huomioon eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio. Voimassa olevan sanamuodon mukaan edunsaajan tulee saada sanottua eläkettä, mutta oikeuskäytännössä uuden eläketurvan ansaitsemisen on estänyt se, että edunsaajalla on eläkepäätöksessä vahvistettu oikeus sanottuun eläkkeeseen. Tällöin sama aika on jo luettu eläkkeeseen oikeuttavaksi täysitehoisessa eläkkeessä.

Momentin 2 kohdan sanamuoto ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan työeläkejärjestelmässä vallitsevaa oikeuskäytäntöä. Edunsaaja ei ansaitsisi uutta eläketurvaa esimerkiksi siitä ansiotyöstä, jota hän tekee lepäävänä olevan yksilöllisen varhaiseläkkeen aikana, vaan aikaisempi eläketaso säilyisi sen ajan kun edunsaaja on työssä. Uudesta ansiotyöstä maksetaan kuitenkin eläkemaksut ja muut sosiaaliturvamaksut. Säännöksen on selvyuden vuoksi lisätty myös maininta työttömyyseläkkeestä.

4 §. Pykälässä säädetään eläkeiästä. Uusien edunsaajien eläkeikä olisi 65 vuotta niin kuin valtion eläkelain muuttamisesta 30 päivänä joulukuuta 1992 annetussa laissa (1599/92) on säädetty. Eläkeikä olisi 65 vuotta myös sellaisilla vanhoilla edunsaajilla, jotka ovat syntyneet vuoden 1959 jälkeen tai joilla ei ole vuoden 1994 loppuun mennessä vähintään 5 vuotta valtion eläkelain mukaan eläkeajaksi luettavaa palvelusaikaa.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi muiden kuin 1 momentissa tarkoitettujen vanhojen edunsaajien eläkeiästä. Se määräytyisi porrastetusti ikävälillä 63 vuotta—64 vuotta 8 kuukautta valtion eläkelain mukaan 31 päivään joulukuuta 1994 mennessä eläkeajaksi luettavan palvelusajan perusteella. Huomioon

otettaisiin vain täydet viidet vuodet. Jos eläkeajaksi luettavaa palvelusaikaa olisi tuolloin esimerkiksi 24 vuotta, eläkeikä olisi 63 vuotta 8 kuukautta.

5 §. Pykälän 2 ja 3 momentissa ja 6 §:n 2 momentissa olevat säännökset on lain soveltamisen kannalta koettu vaikeaselkoisiksi. 5 pykälän 2 momenttiin on vuosien kuluessa lisätty useita säännöksiä, jotka koskevat eläkkeeseen laskettavaa aikaa niin sanotun tulevan ajan perusteella. Mainitut momentit ehdotetaan kumottaviksi ja tulevaa aikaa koskevat säännökset siirrettäviksi uusiin 5 a ja 5 b §:iin. Säännöksiin ehdotetaan samalla tehtäväksi eläkeikien muutoksista johtuvat muutokset.

Pykälän 4 momentissa ehdotetaan viitattavaksi nykyisen 2 ja 3 momentin sijasta uuteen 5 a §:ään.

5 a §. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, millä edellytyksillä työkyvyttömyyden tai työttömyyden alkamisesta eläkeikään tai sitä alemman eroamisikään jäljellä oleva aika (*tuleva aika*) luetaan eläkkeeseen oikeuttavaksi palvelusajaksi. Jos työkyvyttömyys tai työttömyys on alkanut ennen kuin palveluksen päättymisestä on kulunut 360 päivää, luetaan tämän palveluksen perusteella myönnettävää työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkettä määrättäessä eläkkeeseen oikeuttavaksi myös työkyvyttömyyden tai työttömyyden alkamisen ja eläkeiän tai sitä alemman eroamisiän välinen aika. Koska yksilölliseen varhaiseläkkeeseen sovelletaan, mitä työkyvyttömyyseläkkeestä säädetään, tuleva aika luetaan näin eläkkeeseen oikeuttavaksi myös sanotussa eläkkeessä. Tältä osin säännös tulevasta ajasta on ennallaan.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi päivistä, jotka pidentävät sitä aikaa, jonka tulevan ajan oikeus on voimassa palveluksen päättymisen jälkeen, eli niin sanottua jälkikarenssiaikaa. Voimassa olevan lain 5 §:n 2 momentissa mainittujen päivien lisäksi ehdotetaan, että sama jälkikarenssiaikaa pidentävä vaikutus olisi myös opintovapaalaissa tarkoitetulla opintovapaalla, valtion virkamieslain, peruskoululain, lukiolain tai koulutus- ja erorahastosta annetun lain mukaisella aikuiskoulutussäädöksellä sekä omaehtoista ammatillista aikuiskoulutusta varten myönnettävällä henkilökohtaisella tuella ja työvoimapolitiitisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaisella koulutustuella. Muutos mahdollistaa koulutukseen hakeutumisen ilman, että edunsaajan pitää

pelätä eläketurvansa heikkenemistä. Momenttiin on lisäksi tehty eräitä teknisiä tarkennuksia.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi ansioon suhteutettua työttömyyspäivärahaa saavan edunsaajan oikeudesta tulevaan aikaan. Säännös sisältyy voimassa olevan lain 5 §:n 2 momenttiin. Ehdotettavan säännöksen sisältö on entinen, vaikka sen sanamuotoa on teknisesti tarkistettu. Jos edunsaaja on saanut ansioon suhteutettua päivärahaa työttömyys-turvalain 26 §:n 3 momentin perusteella ennen kuin jälkikarenssiaika on kulunut palveluksen päättymisestä, luetaan tämän palveluksen perusteella myönnettävää työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkettä määrättäessä tuleva aika eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi.

Pykälän 4 momentissa ehdotetaan säädettäväksi tulevan ajan lukemisesta eläkkeeseen oikeuttavaksi lapsenhoitoajan perusteella. Säännös sisältyy voimassa olevan lain 5 §:n 3 momenttiin. Se koskee ainoastaan naispuolisia edunsaajia. Nyt ehdotetaan tasa-arvositystä, että säännös koskee sekä miehiä että naisia. Uutena edellytyksenä olisi, että edunsaaja on saanut tämän lapsen perusteella äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa tai lasten kotihoidon tuesta annetun lain (797/92) mukaista kotihoidon tukea. Pidennys on kytketty siten Suomesta saataviin etuuksiin ja tämä helpottaa säännöksessä olevien aikojen laskemista. Asialla on merkitystä erityisesti Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen tultua voimaan.

Lapsenhoitoaikaa koskeva säännös olisi edelleen toissijainen muihin tulevaa aikaa koskeviin säännöksiin nähden. Sitä sovellettaisiin vain silloin, kun tulevaa aikaa ei lueta eläkkeeseen oikeuttavaksi muiden säännösten mukaan.

Pykälän 5 momentissa ehdotetaan säädettäväksi Suomessa asumisen vaatimuksesta tulevan ajan saamisen edellytyksenä. Säännökset sisältyvät voimassa olevan lain 5 §:n 2 momenttiin.

5 b §. Pykälän 1—3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, mihin palvelukseen tuleva aika liitetään. Säännökset sisältyvät voimassa olevan lain 6 §:n 2 momenttiin.

Pykälän 4 momentissa ehdotetaan säädettäväksi siitä, mihin palvelussuhteeseen tuleva aika liitetään niin sanotuissa velvoitetyötilanteissa. Nämä säännökset ovat nykyisin määräaikaissa laissa velvoitetyön poikkeuksellisesta huomioon ottamisesta työeläketurvassa. Tämä laki on voimassa 30 päivään kesäkuuta 1993

saakka. Sen voimassaoloa on ehdotettu jatkettavaksi erillisellä lailla 31 päivään joulukuuta 1993 saakka. Samalla vastaava säännös on ehdotettu siirrettäväksi pysyvänä säännöksenä työeläkelakeihin. Vaikka velvoitetyötä koskevat määräykset on kumottu vuoden 1993 alusta, velvoitetyöllä on merkitystä työeläkkeen laskemisessa vielä usean vuoden ajan.

Ehdotetun 4 momentin mukaan tulevaa aikaa ei liitettäisi velvoitetyösuhteeseen, jos edunsaaja on täyttänyt 55 vuotta ja jos velvoitetyön perusteella laskettava eläkkeen perusteena oleva palkka on pienempi kuin aikaisemmasta työ- tai virkasuhteesta taikka yrittäjätoiminnasta laskettava vastaava palkka tai työtulo. Tällöin tuleva aika liitettäisiin sanottuun aikaisempaan, velvoitetyötä edeltäneeseen työ- tai virkasuhteeseen taikka yrittäjätoimintaan edellyttäen, että sen perusteella on vielä oikeus tulevaan aikaan velvoitetyön alkaessa. Lisäksi ehdotetaan säädettäväksi, ettei edunsaaja myöskään menetä oikeuttaan tulevaan aikaan aikaisemmasta työ- tai virkasuhteesta taikka yrittäjätoiminnasta velvoitetyön vuoksi, jos hän ei ole sitä jo menettänyt sillä hetkellä, kun hänen velvoitetyönsä alkoi. Tämä tarkoittaa, että pykälän 5 a §:n 1 momentissa mainittua 360 päivää laskettaessa jätetään huomioon ottamatta päivät, joina velvoitetyösuhde jatkuu.

6 §. Pykälän 1 momentin 3 kohdassa säädetään, että tietyt virkavapausajat luetaan eläkeajaksi. Mainitun kohdan d alakohdan ehdotetaan tehtäväksi muutos, joka johtuu 5 §:ssä oleviin tulevan ajan säännöksiin ehdotetuista muutoksista. Mainitun kohdan e alakohdasta ehdotetaan tarkennettavaksi niin, että eläkeajaksi luetaan myös virkavapausajat, joilta edunsaaja saa lainkohdassa mainittuja kuntoutusetuuksia. Alakohdasta on lisätty myös erityisäitiysraha.

Valtion palveluksessa on jonkin verran henkilöitä, jotka kuuluvat sekä lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/62) että valtion eläkelain piiriin. Tällaisia henkilöitä on esimerkiksi metsäalalla. Pykälän 1 momentin 4 kohdan b alakohdassa olevien säännösten mukaan sellainen aika, josta saatu ansio on luettava edunsaajan hyväksi eläkettä varten lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijöiden eläkelain mukaisessa eläkkeessä, luetaan eläkeajaksi valtion eläkelain mukaan vain niin sanotun lisäeläketurvan mukaisessa eläkkeessä.

Säännökset kaksinkertaisen eläketurvan estämisestä ovat valtion eläkelain 10 §:n 5 momentissa.

Pykälän 1 momentin 4 kohdan johdantokappaleta on muutettu mainitulla valtion eläkelain muuttamisesta 30 päivänä joulukuuta 1992 annetulla lailla niin, että mainittua aikaa ei lueta eläkeajaksi, jos edunsaajalla on 31 päivän joulukuuta 1992 jälkeen alkanut palvelus. Edunsaaja saa tällaisesta palveluksesta siten lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain mukaisen eläketurvan samoin kuin nykyisin ne edunsaajat, joiden eläke määräytyy niin sanotun peruseläketurvan mukaan.

Pykälän 1 momentin 4 kohtaan ehdotetaan nyt tehtäväksi vastaava muutos myös ehdotetussa 1 §:n 3 momentissa tarkoitettuja vanhoja ja uusia edunsaajia koskien, koska heidän eläkkeensä ei määräytyisi enää niin sanotun lisäeläketurvan mukaan. Muutos koskisi myös ennen lain voimaantulota tapahtunutta palvelusta, mutta se ei koskisi ennen vuotta 1940 syntyneitä edunsaajia.

7 §. Pykälän 1 momenttiin ehdotettu muutos liittyy 1 §:n uuden 8 momentin teknistä katkaisua koskeviin säännöksiin. Vaikka palvelus olisi päätetty 1 §:n 8 momentissa tarkoitettulla tavalla teknisesti, eläkkeen perusteena oleva palkka laskettaisiin kuitenkin aina myös teknistä katkaisua huomioon ottamatta. Jos eläkkeen määrä ennen sen enimmäismäärän laskeamista olisi suurempi, kun eläkepalkka määrättäisiin yhdenjaksoisesta palveluksesta eikä erillisiltä jaksoilta, eläke määräytyisi kuten yhdenjaksoisen palveluksen perusteella.

Pykälän 2 momentissa säädetään harkinnanvaraisen eläkkeen perusteena olevan palkan laskemisesta. Jos harkinnanvaraisen palkan käyttämisen edellytykset ovat olemassa teknisesti katkaistussa palveluksessa, palvelusta ei jaettaisi eläkettä laskettaessa erillisiksi jaksoiksi. Automaattista teknistä katkaisua ei kuitenkaan purettaisi, vaan harkinnanvaraisen palkan säännöstä sovellettaisiin itsenäisesti kumpaankin palvelusjaksoon.

Pykälän 3 momenttiin lisättäisiin säännös valtion eläkejärjestelmän piiriin kuuluvassa palveluksessa olevan henkilön eläkemaksun vähentämisestä kunkin kalenterivuoden työansioista. Vähennys määräytyisi kunkin vuoden kyseisen eläkemaksuprosentin mukaisesti. Tällä hetkellä kyseisestä eläkemaksusta on säädetty valtion eläkejärjestelmän piiriin kuuluvassa palveluksessa olevan henkilön eläkemaksusta an-

netussa laissa (1005/92). Eläkkeen perusteena oleva palkka laskettaisiin näin vähennetyistä ansioista 1 momentin mukaisesti. Valtion eläkelain 16 §:ssä tarkoitettu indeksitarkistus tehtäisiin vasta eläkemaksun perusteella vähennettyihin ansioihin.

Pykälän uuden 4 momentin mukaan työansiota ei kuitenkaan vähennettäisi kyseisen eläkemaksun vuoksi enempää kuin sillä suhteellisella määrällä, jolla ansiotason suhteellinen nousu ylittää hintojen suhteellisen nousun. Tämä nousu laskettaisiin vuoden 1992 kolmannelta vuosineljänneksestä sanotun työansion ansaitsemisvuotta edeltäneen kalenterivuoden kolmanteen vuosineljännekseen. Ajanjakso noudattaa TEL-indeksin määrittämisessä vuosittain käytettyä ajanjaksoa. Kunakin vuonna vähennettäisiin kuitenkin vähintään edellisen kalenterivuoden määrä.

Pykälän uuden 5 momentin mukaan 3 ja 4 momentissa tarkoitettu vähennys tehtäisiin käyttäen työntekijäin eläkelain 7 §:n 7 momentissa tarkoitettua kerrointa, jonka sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaisi joka kalenterivuodeksi.

8 §. Pykälän 1 momentista ehdotetaan poistettavaksi siinä nykyisin olevat erityiset edellytykset vanhuuseläkkeen saamiseksi 65 vuotta alemmassa eläkeikässä. Ne eivät ole enää tarpeen, koska vastaavat palvelusaikavaatimukset sisältyvät 1 §:n 3 momentissa olevaan vanhojen edunsaajien määritelmään.

Pykälän 2 momentissa on säädetty varhennetun vanhuuseläkkeen saamisen edellytyksenä olevasta iästä. Eläkeikä ehdotetaan 4 §:ssä porrastettavaksi neljän kuukauden välein ikävälillä 63—65 vuotta. Momenttia ehdotetaan tämän vuoksi muutettavaksi siten, että vanhuuseläkkeen voisi saada varhennettuna aikaisintaan sitä kalenterikuukautta seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana edunsaaja täyttää iän, joka on 5 vuotta alempi kuin hänen 4 §:n mukainen eläkeikänsä.

Osa-aikaeläkettä saavan edunsaajan vanhuuseläkkeen saamisedellytyksistä on säädetty pykälän 3 momentissa. Momenttiin ehdotetaan eläkeiän muuttamisesta johtuvaa muutosta.

Pykälän 5 momentissa on niin sanottu laukauslause, jonka mukaan edunsaajalla on oikeus iästään riippumatta valtion eläkelain mukaiseen vanhuuseläkkeeseen, jos hän on saanut jostakin muusta julkisesta eläkejärjestelmästä myönnetyn vanhuuseläkkeen. Säännös liittyy niin sanotun lisäeläketurvan mukaiseen

eläkeoikeuteen. Koska 1 §:n 3 momentissa tarkoitettulla uudella tai vanhalla edunsaajalla ei olisi enää oikeutta lisäeläketurvan mukaiseen eläkkeeseen mistään julkisesta eläkejärjestelmästä, momentin nykyistä säännöstä ei voida enää soveltaa. Momenttia sovellettaisiin kuitenkin edelleen edunsaajaan, joka on syntynyt ennen vuotta 1940.

Momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että edunsaaja saisi jatkossakin vanhuuseläkkeensä valtion eläkejärjestelmästä samanaikaisesti kuin muista julkisista eläkejärjestelmistä.

9 §. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että myös valtion eläkejärjestelmässä olisi yksityisen työeläkejärjestelmän tavoin mahdollista myöntää osatyökyvyttömyyseläke myös palveluksen aikana alkaneen työkyvyttömyyden perusteella. Säännös antaisi omaan työhönsä työkyvyttömille edunsaajille tilaisuuden pysyä työelämässä ja käyttää jäljellä olevaa työpanostaan. Osatyökyvyttömyyseläke voitaisiin myöntää palveluksen kestäessä työkyvyttömäksi tulleele edunsaajalle vain, jos hän jatkaa työntekoa. Asiasta ehdotetaan säädettäväksi pykälän 1 momentin a ja b kohdassa. Osatyökyvyttömyyseläkkeen määrää koskevat säännökset ovat 9 b §:ssä.

9 a §. Pykälän säännöksiä työttömyyseläkkeen saamisedellytyksistä ehdotetaan muutettavaksi. Työttömyyseläkkeeseen olisivat edelleen oikeutettuja 60 vuotta täyttäneet pitkäaikaisesti työttömät. Työttömyyseläkettä saisivat tulevaisuudessa kuitenkin vain sellaiset henkilöt, jotka ovat olleet aktiivisesti työelämässä mukana. Sen vuoksi pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi säännös, jonka mukaan eläkkeen saa vain, jos edunsaajan eläkettä määrättäessä voidaan eläkkeeseen oikeuttavana ottaa huomioon tuleva aika eli eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio. Lisäksi edellytettäisiin vähintään viiden vuoden pituista työskentelyä työeläkelakien tarkoittamissa töissä eläkkeen alkamista välittömästi edeltävien 15 kalenterivuoden aikana.

Työttömyyseläkkeen alkamista ehdotetaan myöhennettäväksi nykyisestään. Eläkkeen alkamisen edellytyksenä olisi, että edunsaaja on saanut ansioon suhteutettua työttömyyspäivärahaa enimmäismäärän. Peruspäivärahaa saanutta edunsaajaa koskisi sama vaatimus enimmäismäärästä kuin ansioon suhteutetun päivärahan saajaa. Eläketapahtuman määrittely säilyisi ennallaan. Työttömyyseläkkeen eläketapahtumana pidettäisiin edelleen ensimmäistä

päivärahopäivää tarkastelujakson aikana, joka on 60 viimeksi kulunutta viikkoa ja yksi kuukausi työvoimaviranomaisen todistuksen antamispäivästä laskettuna.

Pykälän 3 ja 4 momentissa säädettyt työttömyyseläkkeen saamisen edellytyksenä olevan alaikärajan alennukset ehdotetaan kumottavaksi, koska säännökset eivät voi enää tulla sovellettaviksi uusissa eläkkeissä.

9 b §. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi 9 §:n muutokseen liittyvät osatyökyvyttömyyseläkkeen määrää koskevat muutokset. Momenttiin on lisäksi siirretty nykyisestä 10 a §:stä säännös, jonka mukaan osatyökyvyttömyyseläke on puolet täydestä työkyvyttömyyseläkkeestä. Säännöksessä nykyisin olevala syntymävuoteen sidotulla porrastuksella ei ole enää merkitystä.

9 c §. Pykälän 1 momentissa oleva yksilöllisen varhaiseläkkeen alaikäraja ehdotetaan nostettavaksi nykyisestä 55 vuodesta 58 vuoteen. Muut yksilöllisen varhaiseläkkeen saamisedellytykset säilyisivät lähes ennallaan.

Eräänä yksilöllisen varhaiseläkkeen saamisedellytyksenä olevaa tulevan ajan edellytystä ei edelleenkaan vaadittaisi silloin, kun työntekijällä on oikeus yksilölliseen varhaiseläkkeeseen jonkin toisen työeläkelain mukaan. Jos henkilö ehtii täyttää julkisen puolen vanhuuseläkeiän ennen yksilöllisen varhaiseläkkeen alkamista, yksityisen puolen vapaakirjaeläkkeitä ei nykyisin voi saada yksilöllisenä varhaiseläkkeenä, vaikka muut eläkkeen saamisen edellytykset täytyisivätkin. Yksityisen puolen eläkelakien osalta ongelma on ehdotettu korjattavaksi. Samanlaisia ongelmia saattaa esiintyä jatkossa myös valtion eläkejärjestelmässä, kun vanhuuseläkkeitä ei voida enää myöntää niin sanotun laukaus säännön mukaan tilanteissa, joissa edunsaajalla on oikeus toisesta julkisesta eläkejärjestelmästä vanhuuseläkkeeseen ennen valtion eläkelain mukaista eläkeikää. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan muutosta, jonka mukaan oikeus tulevaan aikaan ei olisi myöskään valtion eläkelain mukaisen yksilöllisen varhaiseläkkeen saamisedellytyksenä silloin, kun edunsaaja on jäänyt toisesta eläkejärjestelmästä vanhuuseläkkeelle 65 vuotta alemmassa iässä.

Pykälän 3 momentin mukaan edunsaajalla on oikeus saada ennakkopäätös siitä, täyttääkö hän työkyvyn alentumista ja tuleva aikaa koskevat yksilöllisen varhaiseläkkeen saamisen edellytykset. Ennakkopäätöksen sitovuusaikaa ehdotetaan pidennettäväksi nykyisestä kuudes-

ta kuukaudesta yhdeksään kuukauteen. Ennakkopäätös olisi valtiokonttoria sitova vielä tämän jälkeenkin, jos työnantaja ja työntekijä sopisivat, esimerkiksi työtehtävien muuttamismahdollisuuksien tutkimiseksi, pitemmästä ennakkopäätöksen voimassaoloajasta.

9 d §. Pykälässä säädetään osa-aikaeläkkeen saamisen edellytyksistä. Sen 1 momentin 2 kohdassa edellytetään muun muassa, että edunsaaja ennen osa-aikaeläkkeen alkamista täyttää valtion eläkelain 8 §:n 1 momentin toisessa virkkeessä vanhuuseläkkeen saamiselle alle 65 vuoden iässä säädetty palvelus- ja eläkeaikaa koskevat edellytykset. Nämä edellytykset on ehdotettu siirrettäväksi 1 §:n 3 momenttiin. Tämän vuoksi on tarpeen, että ne kirjataan 9 d §:n 1 momentin 2 kohtaan. Kysymyksessä on tekninen muutos, joka ei muuta nykyisiä osa-aikaeläkkeen saamisen edellytyksiä.

10 §. Pykälän 1 momentissa säädetään niin sanotun peruseläketurvan mukaisen eläkkeen karttumisesta. Siihen ehdotettujen muutosten mukaan eläkettä karttuisi 2 prosenttia vuodessa 31 päivään joulukuuta 1994 ja sen jälkeen 1,5 prosenttia vuodessa kuten yksityisellä sektorillakin. Sellaisen palveluksen osalta, joka on alkanut vuoden 1992 jälkeen, eläkettä karttuisi 1,5 prosenttia vuodessa jo ajalta ennen vuotta 1995 niin kuin mainitussa valtion eläkelain muuttamisesta 30 päivänä joulukuuta 1992 annetussa laissa säädetään.

Ehdotetussa 1 §:n 3 momentissa tarkoitetuille vanhoille edunsaajille eläkettä karttuisi kuitenkin 2 prosenttia vuodessa 55 vuoden iän täyttämiskuukautta seuraavan kuukauden alusta lukien. Sanotussa lainkohdassa tarkoitettulle uudelle edunsaajalle eläkettä karttuisi 2,5 prosenttia vuodessa sen vuoden alusta lukien, jonka aikana hän täyttää 60 vuotta. Korotettu karttumisprosentti ei kummassakaan tapauksessa koskisi niin sanottua tulevaa aikaa. Jos edunsaaja tulisi työkyvyttömäksi, tuleva aika laskettaisiin 1,5 prosentin mukaan. Korotettu karttuma ei koskisi myöskään aikaa, jolta edunsaaja on aikaisemmin saanut eläkettä, jossa on otettu huomioon tuleva aika ja joka sillä perusteella luetaan eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi myöhemmin uutta eläkettä myönnettäessä.

Pykälän 2 momentissa on nykyisin säädetty niin sanotusta lisäeläketurvasta. Momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että edellä tarkoitettun vanhan edunsaajan eläkkeen karttuma olisi 2,2 prosenttia vuodessa 31 päivään joulu-

kuuta 1994, jos momentissa nykyisin olevat edellytykset täyttyisivät. Säännös koskisi myös sellaista edunsaajaa, joka on siirtynyt toisen julkisen eläkejärjestelmän piiriin ennen vuotta 1993 ja saa eläkkeensä valtion eläkejärjestelmästä ehdotettavan 8 §:n 5 momentin nojalla.

Valtion eläkelain mukaisen eläkkeen enimmäismäärän laskemisesta on säädetty pykälän 5 momentissa. Uudet vastaavat säännökset ehdotetaan otettaviksi pykälän 5 ja 6 momentiksi. Sellaisen ehdotetussa 1 §:n 3 momentissa tarkoitettun vanhan edunsaajan, joka on syntynyt vuoden 1959 jälkeen tai jolla ei ole vähintään viittä valtion eläkelain mukaan eläkeajaksi luettavaa palvelusvuotta, samoin kuin mainitussa lainkohdassa tarkoitettun uuden edunsaajan valtion eläkelain mukaisten eläkkeiden enimmäismääräksi ehdotetaan 60 prosenttia korkeimmasta eläkkeen perusteena olevasta palkasta. Peruseläketurvan mukaisten eläkkeiden enimmäismäärä on nykyisin samansuuruinen. Muiden kuin edellä tarkoitettujen vanhojen edunsaajien eläkkeiden enimmäismäärä määräytyisi porrastettuna valtion eläkelain mukaan vuoden 1994 loppuun mennessä eläkeajaksi luettavan palvelusajan perusteella. Huomioon otetaan tädyt viidet vuodet. Säännös koskisi myös sellaista edunsaajaa, joka on siirtynyt toisen julkisen eläkejärjestelmän piiriin ennen vuotta 1993 ja saa eläkkeensä valtion eläkejärjestelmästä ehdotettavan 8 §:n 5 momentin nojalla.

Laista ehdotetaan poistettaviksi nykyisessä 5 momentissa olevat säännökset vähennyksestä, joka tehdään valtion eläkelain mukaisesta eläkkeestä kaksinkertaisen eläketurvan estämiseksi sen takia, että valtion eläkelain mukaista eläkettä varten on luettu eläkeajaksi lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijöiden eläkelain mukaisia palvelusaikoja. Säännökset eivät olisi enää tarpeen, kun kyseisiä palvelusaikoja ei 6 §:n 1 momentin 4 kohtaan ehdotettun muutoksen mukaan enää luettaisi eläkeajaksi valtion eläkelain mukaista eläkettä varten.

Pykälään ehdotettava uusi 7 momentti vastaa nykyistä 6 momenttia.

10 a §. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi työeläkelisästä. Työeläkelisään oikeuttaisivat ansioon suhteutettu päiväraha, työvoimapolitiitisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukainen ansiotuki, valtion virkamieslain, peruskoululain, lukiolain tai koulutus- ja erorahastosta annetun lain mukainen omaehtoista ammatillista aikuiskoulutusta varten

myönnettävä henkilökohtainen tuki ja työeläkelakien tai kuntoutusrahalain mukainen kuntoutusraha taikka tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella maksettava ansionmenetykskorvaus. Eläkkeen lisänä maksettu kuntoutusraha ei oikeuttaisi työeläkelisään.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, miltä ajalta 1 momentissa mainitut etuudet eivät oikeuttaisi työeläkelisään. Työeläkelisään ei oikeuttaisi etuus, joka on maksettu ajalta ennen sen kalenterivuoden alkua, jona edunsaaja on täyttänyt 23 vuotta. Myöskään sellainen etuus, joka on maksettu ennen sitä kalenterivuotta, jona edunsaaja ensimmäisen kerran on tullut työeläkejärjestelmän piiriin tai tältä ensimmäiseltä vuodelta, ei kartuttaisi työeläkelisään. Työeläkelisään ei olisi oikeutta myöskään sellaiselta kalenterivuodelta, jonka ajan edunsaaja on ollut työeläkelakien alaisessa virka- tai työsuhteessa taikka yrittäjätoiminnassa. Kyseessä olevan työskentelyn on tullut jatkua koko kalenterivuoden ajan. Jos edunsaaja on samana kalenterivuonna ansainnut lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain mukaista palkkaa vähintään sanotun lain 5 §:n 2 momentissa tarkoitetun rajamäärän, tältä kalenterivuodelta maksettu etuus oikeuttaisi työeläkelisään. Työeläkelisään ei oikeuttaisi myöskään eläketapahtuman sattumisvuodelta maksettu etuus.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi työeläkelisän laskemisesta. Päivien jakajana käytetään kunkin etuuslajin osalta niiden kuukausittaisten maksupäivien määrää.

10 b §. Pykälän 1 momentissa säädetään varhennusvähennyksen suuruudesta. Momenttiin ehdotetaan tehtäväksi eläkeikien porrastuksesta johtuvat muutokset.

Pykälän 4 momentissa säädetään osa-aika-eläkkeen enimmäismäärästä niin, että se on sidottu valtion eläkelain 12 §:n mukaisesti yhteensovitettuun eläkkeeseen. Ehdotetussa 1 §:n 3 momentissa tarkoitetun uuden edunsaajan eläke yhteensovitetaan valtion eläkelain 11 §:n mukaisesti. Tätä koskeva lisäys on tarpeen 10 b §:n 4 momenttiin.

11 §. Pykälässä on nykyisin peruseläketurvan mukaisen eläkkeen yhteensovitusta koskeva viittaussäännös työntekijäin eläkelain 8 §:ään. Tällaisen eläkkeen yhteensovitus tehdään soveltuvien osin samojen säännösten mukaan kuin yksityisellä sektorilla. Nämä säännökset soveltuvat valtion eläkelain mukaisen eläkkeen

yhteensovittamiseen muiden eläkkeiden ja etuuksien kanssa, jos eläke ei ole karttunut miltään osin 2,2 prosentin mukaan. Tämän vuoksi momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että myönnettäessä eläke ehdotetussa 1 §:n 3 momentissa tarkoitetulle uudelle edunsaajalle eläkkeen enimmäismäärä lasketaan soveltuvien osin työntekijäin eläkelain 8 §:n mukaisesti.

Pykälässä ehdotetaan lisäksi selvyiden vuoksi säädettäväksi, että yhteensovituksessa käytetään eläkkeen varhentamatonta määrää tapauksissa, joissa jokin yhteensovituksessa huomioon otettavista eläkkeistä on myönnetty varhennettuna. Soveltamiskäytäntö on koko työeläkejärjestelmässä ollut tällainen. Valtion eläkelain 10 b §:n 1 momentissa on todettu, että vanhuuseläkkeen varhentamisesta johtuva vähennys lasketaan siitä yhteensovitetusta eläkkeestä, joka edunsaajalle on karttunut eläkkeen alkamisajankohtaan mennessä. Yhteensovitussäännösten tarkentaminen on kuitenkin tarpeen, koska oikeuskäytännössä on edellytetty, että yhteensovituksessa käytetään varhennusvähennettyä eläkettä.

12 §. Pykälässä säädetään nykyisin lisäeläketurvan mukaisen eläkkeen yhteensovituksesta. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi niin, että ehdotetussa 1 §:n 3 momentissa tarkoitetun vanhan edunsaajan eläke yhteensovitettaisiin nykyisiä lisäeläketurvan yhteensovitussäännöksiä soveltaen. Yhteensovitus tehtäisiin siis soveltuvien osin työntekijäin eläkelain 8 §:n mukaisesti, mutta yhteensovitusraja porrastettaisiin 60 ja 66 prosentin välille niiden valtion eläkelain mukaan eläkeajaksi luettavien palvelusvuosien perusteella, jotka edunsaajalla oli 31 päivään joulukuuta 1994 mennessä. Säännökset tästä ehdotetaan otettaviksi pykäliin 1 ja 2 momentiksi.

Ehdotettavaa 3 momenttia vastaavassa nykyisessä 2 momentissa säädetään, että yhteensovituksessa otetaan huomioon työntekijäin eläkelain 8 §:ssä mainittujen suoritusten lisäksi kutakin 16 vuotta nuorempaa lasta kohden kansaneläkelain 29 §:n nojalla maksettava lapsikorotus. Momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että tällaista lapsikorotusta ei enää otettaisi huomioon. Momenttia ehdotetaan lisäksi muutettavaksi niin, että ehdotetussa 1 §:n 3 momentissa tarkoitetulle vanhalle edunsaajalle myönnetty valtion eläkelain mukainen eläke otettaisiin yhteensovituksessa huomioon sellaisenaan eli tekemättä muiden eläkkeiden huomioon ottamisesta johtuvaa vähennystä. Mo-

menttiin ehdotetaan lisäksi tehtäväksi samanlainen varhennettua vanhuuseläkettä koskeva tarkennus kuin 11 §:ään.

Pykälän 4 momentti vastaa nykyistä 3 momenttia. Nykyistä 4 momenttia vastaavaan 5 momenttiin ehdotetaan muutosta, joka johtuu siitä, että kansaneläkelain mukaista lapsikorotusta ei enää otettaisi huomioon.

13 §. Pykälässä on säädetty 11 ja 12 §:ssä tarkoitetun yhteensovitukseen tekemisestä uudelleen. Pykälässä ehdotetaan viitattavaksi työntekijäin eläkelain 8 a §:n säännöksiin, jotka vastaavat 13 §:ssä nykyisin olevia säännöksiä. On tarpeen, että yhteensovitus tehdään uudelleen aina samoissa tilanteissa eri eläkejärjestelmissä.

Yhteensovitus tehtäisiin uudelleen, jos eläkkeensaajalle myönnetyn eläkkeen määrä muuttuisi muutoin kuin indeksitarkistuksen takia. Yhteensovitus tehtäisiin uudelleen myös, jos eläkkeensaajalle myönnettäisiin eläkkeen yhteensovituksessa huomioon otettava päiväraha, eläke, korvaus tai elinkorko taikka peruseläke. Näin meneteltäisiin myös, jos edellä mainitun etuuden määrä muuttuisi esimerkiksi valituksen, oikaisun tai tarkistuksen vuoksi.

Vastaavat etuudet vieraasta valtiosta olisivat uudelleen yhteensovituksessa samassa asemassa kuin suomalaiset etuudet.

Tietoliikenteen vähentämiseksi yhteensovitusta ei tehtäisi uudelleen aivan lyhytaikaisten muutosten vuoksi. Jos yhteensovitettava etuus olisi myönnetty tai tarkistettu neljää kuukautta lyhyemmäksi ajaksi, uutta yhteensovitusta ei tehtäisi.

Uuden yhteensovitukseen ajankohtaa ehdotetaan täsmennettäväksi. Yhteensovitus tehtäisiin uudelleen siitä ajankohdasta, josta yhteensovitettava etuus myönnetään tai sen määrä muuttuu, tai kun Valtiokonttori saa tiedon ulkomaisen etuuden myöntämisestä tai muuttumisesta.

15 §. Pykälän 1 momentissa on säännökset eläkkeen maksamisen alkamisajasta ja 2 momentissa eläkkeen myöntämisestä takautuvasti. Yksilöllisen varhaiseläkkeen alkamisaikaan ehdotetaan muutosta, jonka mukaan se voisi alkaa aikaisintaan eläkkeen tai ennakkopäättöksen hakemista seuraavan kuukauden alusta. Tällä pyritään vähentämään maksuliikennettä, joka syntyy, kun takautuvasti myönnettävä eläke maksetaan työttömyyspäivärahan maksajalle. Poikkeuksellisesta syystä yksilöllinen varhaiseläke voitaisiin maksaa takautuvasti, kuitenkin enintään vuoden ajalta ennen hakemista

seuraavaa kuukautta. Poikkeuksellisenä syynä ei pidettäisi sitä, että eläke olisi suurempi kuin muusta toimeentulojärjestelmästä samalta ajalta saatu etuus. Toimeentulotuen varassa olleelle tai tulottomalle eläke voitaisiin maksaa takautuvasti. Poikkeuksellinen syy eläkkeen takautuvaan myöntämiseen voisi olla myös se, että eläkehakemus on jätetty kansaneläkelaitokselle työeläkehakemusta aikaisemmin.

Pykälän 5 momentissa säädetään eläkkeen maksamisesta kertasuorituksena. Työkyvyttömyyseläke voidaan maksaa kertasuorituksena vain, jos siinä ei ole otettu huomioon niin sanottua tulevaa aikaa. Koska ehdotettujen muutosten mukaan eläke voi määräytyä valtion eläkelain 10 §:n 1 momentin mukaan, vaikka siinä on otettu huomioon tuleva aika, on momenttiin tarpeen tehdä tätä tarkoittava tekninen muutos. Momentin sanamuotoa ehdotetaan tarkennettavaksi myös niin, että vain täysi työkyvyttömyyseläke voidaan maksaa kertasuorituksena.

17 §. Pykälän 1 momentissa säädetään, että eläkkeen saajan ollessa rangaistuslaitoksessa kärsimässä vapausrangaistusta tai sakon muuntorangaistusta taikka, jos hänet on määrätty pakkolaitokseen, työlaitokseen, pakko-työlaitokseen, päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huollosta annetussa laissa tarkoitettuun huoltolaan tahi muuhun niihin verrattavaan laitokseen, eläkkeen maksaminen keskeytetään siksi ajaksi, jonka rangaistus- tai muussa laitoksessa olo kestää kolmea kuukautta kauemmin. Muissa työeläkelaeissa ei ole vastaavia eläkkeen keskeyttämistä koskevia säännöksiä. Nämä säännökset sopivat huonosti yhteen työeläkejärjestelmissä omaksuttujen periaatteiden kanssa ja niitä voidaan pitää vanhentuneina. Tämän vuoksi kyseinen momentti ehdotetaan kumottavaksi.

17 a §. Valtion eläkelaisissa ei ole säännöksiä niiden tilanteiden varalta, joissa edunsaaja ei alaikäisyyden, sairauden tai muun syyn takia itse pysty hakemaan eläkettä. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi tätä koskevat vastaavat säännökset kuin valtion perhe-eläkelaisissa ja työntekijäin eläkelaisissa on.

18 §. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi aiemmin kumotun 2 momentin tilalle uusi 2 momentti, jossa säädettäisiin yksilöllisen varhaiseläkkeen saajan ansiotyön vaikutuksesta eläkkeen maksamiseen. Valtion eläkelain 9 b §:n 2 momentin mukaan yksilöllinen varhaiseläke myönnetään aina täytenä eläkkeenä.

Nyt ehdotetaan säädettäväksi, että yksilöllinen varhaiseläke voidaan maksaa osaeläkkeen määräisenä, jos eläkkeensaaja eläkkeen alkamisen jälkeen menee työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettuun ansiotyöhön, siten että ansiotulo ylittää 1 069,86 markkaa kuukaudessa. Yksilöllistä varhaiseläkettä ei tällöin kuitenkaan muutettaisi osaeläkkeeksi, vaan yksilöllisen varhaiseläkkeen suuruus ainoastaan määräytyisi osaeläkettä koskevien säännösten mukaisesti. Yksilöllinen varhaiseläke säilyisi lepäävänä, vaikka se maksettaisiin osaeläkkeen suuruisena. Jos eläkkeensaajan ansiotulot kuitenkin ylittäisivät 3/5 sen työ- tai virkasuhteen eläkkeen perusteena olevasta palkasta, johon liittyy tuleva aika, yksilöllistä varhaiseläkettä ei maksettaisi lainkaan, vaan se jätettäisiin lepäämään. Eläkkeen ollessa kokonaan lepäävänä edunsaajaa ei pidettäisi eläkkeensaajana.

Pykälän 3 momentissa säädetään siitä ajankohdasta, josta työkyvyttömyyseläke tarkistetaan työkyvyn muuttuessa. Momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset osaeläkkeenä myönnetyn työkyvyttömyyseläkkeen muuttamisesta yksilölliseksi varhaiseläkkeeksi.

Pykälän 4 momentin sanamuotoa ehdotetaan selkeytettäväksi. Momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös siitä, että osaeläke voidaan maksaa täytenä eläkkeenä myös työeläkelakien mukaisen kuntoutuksen ajalta, vaikka täysi eläke tulisi maksettavaksi lyhyemmältä kuin vuoden ajalta.

Pykälän 6 momentissa ehdotetaan säädettäväksi siitä ajankohdasta, josta yksilöllinen varhaiseläke ryhdytään maksamaan osaeläkkeenä tai sen maksaminen keskeytetään. Tämä tehtäisiin seuraavasta mahdollisesta maksujaksosta alkaen. Eläkkeensaajan mennessä ansiotyöhön hänen on ilmoitettava siitä Valtiokonttorille. Tämä on tarpeen myös eläkkeen maksamisen menettelyn tarkistamiseksi. Jos ilmoitusta tulojen eläkkeeseen vaikuttavasta muutoksesta ei tehdä, Valtiokonttori voisi näissä tapauksissa periä aiheettomasti maksetut eläke-erät takaisin siitä lukien, kun eläkkeensaaja ryhtyi ansiotyöhön.

Pykälän 7 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että lepäävänä ollutta yksilöllistä varhaiseläkettä voidaan hakemuksesta ryhtyä maksamaan uudelleen. Hakemukseksi riittäisi edunsaajan ilmoitus työn lopettamisesta tai vähentämisestä sallittuun ansion rajamäärään. Eläkkeen saamisen muita kuin ansiotuloja koskevia edellytyksiä ei uudelleen tutkittaisi. Siten

ei enää tarvittaisi lääkärintlausuntoa tai muita arvioita henkilön työkyvystä. Eläkettä ryhdyttäisiin maksamaan uudelleen hakemista seuraavan kuukauden alusta. Poikkeuksellisesta syystä eläke maksettaisiin takautuvasti enintään vuoden ajalta ennen hakemista.

Pykälän 8 momentissa ehdotetaan säädettäväksi lepäävänä olevan yksilöllisen varhaiseläkkeen lakkaamisesta. Eläke voitaisiin lakkauttaa eläkkeensaajan hakemuksesta hakemista seuraavan kuukauden alusta. Tämä olisi tarpeen esimerkiksi silloin, kun eläkkeensaajan uudessa työssä ansiotaso on korkeampi kuin eläkkeen perusteena oleva palkka ja hän haluaisi ansaita uutta eläketurvaa. Jos eläkkeensaaja kuitenkin hakisi uudelleen eläkettä kahden vuoden kuluessa eläkkeen lakkaamisesta, eläke myönnettäisiin 19 §:n 1 momentin mukaan entisin perustein. Jollei lepäävänä ollutta yksilöllistä varhaiseläkettä olisi vaadittu maksettavaksi uudelleen viiden vuoden kuluessa keskeyttämisestä, varhaiseläke katsottaisiin ilman eri päätöstä lakanneeksi sanotun viidennen vuoden lopussa. Näin ollen 58 vuotta täyttäneillä eläkkeensaajilla yksilöllinen varhaiseläke säilyisi lepäävänä vanhuuseläkeikään saakka niissä tapauksissa, joissa eläkeikä on 63 vuotta.

18 a §. Pykälän 2 momentti ehdotetaan kumottavaksi. Momentissa on säädetty työvoimaviranomaisen velvollisuudesta tarkistaa kuuden kuukauden välein työttömyyden jatkuminen sekä ilmoittaa siitä valtiokonttorille. Käytännössä säännös on jäänyt soveltamatta, koska työvoimaviranomaisilla ei ole tosiasiallisia mahdollisuuksia valvoa välittömästi työttömien työhönmenoa.

19 §. Pykälän 1 momentissa on säädetty työkyvyttömyyseläkkeen myöntämisestä entisin perustein. Nykyisin lakkautettua työkyvyttömyyseläkettä, jossa on otettu huomioon myös tuleva aika ei lasketa uudelleen, jos uusi eläke myönnetään sellaisen työkyvyttömyyden perusteella, joka on alkanut ennen kuin lakkautetun eläkkeen päättymisestä on kulunut vuosi tai myöhemminkin, jos työkyvyttömyys johtuu samasta sairaudesta. Tämä vuoden pituinen aika ehdotetaan pidennettäväksi kahdeksi vuodeksi. Näin parannetaan työkokeiluun ja kuntoutuksen osallistumismahdollisuuksia.

Pykälän uudeksi 2 momentiksi ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan uutta eläketurvaa ei ansaita, jos eläke myönnetään entisin perustein. Edellytyksenä on, että entisin perustein myönnettävässä eläkkeessä on otettu huomioon tu-

leva aika tai sitä vastaava ansio. Tällöin aikaisemman eläkkeen päättymisen jälkeen jatkunutta työ- tai virkasuhdetta taikka yrittäjätoimintaa ei oteta eläkkeeseen oikeuttavana huomioon, koska sama aika jo luetaan eläkkeeseen oikeuttavaksi tulevana aikana.

Pykälän 3 momenttia vastaavassa nykyisessä 2 momentissa säädetään kuntoutusrahaa saaneen edunsaajan työkyvyttömyyseläkkeen määräytymisestä. Säännöksessä mainittu yhden vuoden aika ehdotetaan pidennettäväksi kahden vuoteen.

20 §. Pykälän 1 momentissa säädetään työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeiden muuttumisesta vanhuuseläkkeeksi. Momenttiin ehdotetaan muutosta, jonka mukaan nämä eläkkeet muuttuisivat vanhuuseläkkeeksi palveluksen päätyttyä ja edunsaajan saavuttaessa ehdotetun 4 §:n mukaisen eläkeikänsä.

25 §. Pykälän 1 momentissa on säädetty aiheettomasti maksetun eläkkeen takaisin perimisestä. Momentin mukaan aiheettomasti maksettua eläkettä ei saada periä kerralla enempää kuin yksi kuudesosa nettoeläkkeestä. Säännöstä ehdotetaan tarkennettavaksi mainitsemalla siinä myös lähdeveroa koskevat säännökset. Samalla momentin sanamuotoa ehdotetaan selkeytettäväksi ja muutettavaksi niin, että myös liikaa maksettuja kuntoutusetuuksia voidaan tarvittaessa periä takaisin.

25 a §. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että valtiokonttorin ja valtion eläkelautakunnan lainvoimaiset eläkkeen tai muun etuuden takaisinperintää koskevat päätökset saadaan panna täytäntöön niin kuin riita-asiassa annettu lainvoiman saaneet tuomiot. Täytäntöönpanon edellytyksenä olisi, että päätös on lainvoimainen.

26 §. Pykälässä säädetään eläkehakemusten käsittelyn yhteydessä tarpeen olevien tietojen antovelvollisuudesta. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi maininta, että viranomaiset ja laitokset, jotka myöntävät ehdotetuissa 5 a ja 10 a §:ssä tarkoitettuja etuuksia, eli kansaneläkelaitos, työvoimahallinto sekä koulutus- ja erorahasto ovat velvollisia antamaan tietoja valtiokonttorille.

1.2. Valtion eläkelain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännös

Valtion eläkelain muuttamisesta 30 päivänä joulukuuta 1992 annetun lain (1599/92) voi-

maantulosäännöstä ehdotetaan muutettavaksi niin, että mainitun lain mukaiset eläketurvan muutokset eivät koskisi sellaisia edunsaajia, jotka ovat syntyneet ennen vuotta 1940.

1.3. Valtion perhe-eläkelaki

6 §. Pykälässä on säädetty perhe-eläkkeen yhteensovituksista. Näihin säännöksiin ehdotetaan teknisiä muutoksia, jotka johtuvat valtion eläkelakiin ehdotetuista muutoksista. Ne ovat tarpeen, jotta perhe-eläkkeen yhteensovitusraja vastaisi edunjättäjän eläkkeen yhteensovitusrajaan.

7 c §. Pykälässä säädetään uuden eläkesovituksen tekemisestä. Nykyisen säännöksen mukaan eläkesovitus tehdään uudelleen myös leskeneläkkeen muuttuessa yhteensovituksen johdosta. Säännös on kuitenkin tarpeeton, sillä leskeneläkkeen muuttuessa yhteensovituksen johdosta eläkesovitus säilyy ennallaan. Uudelleen yhteensovitetusta leskeneläkkeestä vähennetään aikaisemman eläkesovituksen mukainen ylite suorittamatta uudelleen varsinaista eläkesovitusta. Muutos on tekninen.

8 §. Pykälässä säädetään 6 §:ssä tarkoitetun yhteensovituksen tekemisestä uudelleen. Pykälässä ehdotetaan viitattavaksi työntekijäin eläkelain 8 a §:n säännöksiin, jotka vastaavat nykyistä 8 §:ää. On tarpeen, että yhteensovitus tehdään aina samoissa tilanteissa eri eläkejärjestelmissä. Perhe-eläkkeen uudelleen yhteensovituksessa noudatettaisiin samoja periaatteita kuin oman eläkkeen yhteensovituksessa. Tältä osin viitataan valtion eläkelain 13 §:ään ehdotettujen muutosten yksityiskohtaisiin perusteluihin.

12 §. Pykälän 4 momentin säännökseen perhe-eläkkeen suorittamisesta kertosuorituksena ehdotetaan teknistä muutosta, koska oman eläkkeen kertosuoritusta koskevat säännökset ovat nykyisin valtion eläkelain 15 §:n 5 momentissa.

17 §. Pykälässä säädetään edunvalvojasta niiden tilanteiden varalta, joissa edunsaaja on alaikäinen tai ei sairauden tai muun synn takia pysty itse hakemaan perhe-eläkettä. Pykälän 1 momentista ehdotetaan poistettavaksi säännös 18 vuotta täyttäneen oikeudesta tehdä itse eläkehakemus. Vastaavasti 2 momentista ehdotetaan poistettavaksi maininta siitä, että eläke voidaan maksaa 18 vuotta täyttäneelle edunsaajalle itselleen. Nämä säännökset ovat käy-

neet tarpeettomaksi, koska täysi-ikäisyys nykyään saavutetaan 18 vuoden iässä. Pykälän sanamuotoa ehdotetaan lisäksi eräiltä osin selkeytettäväksi.

22 §. Pykälän 1 momentissa on säädetty aiheettomasti maksetun perhe-eläkkeen takaisin perimisestä. Momentin mukaan aiheettomasti maksettua perhe-eläke-erää ei saada periä kerralla enempää kuin yksi kuudesosa nettoeläkkeestä. Säännöstä ehdotetaan tarkennettavaksi mainitsemalla siinä myös lähdeveroa koskevat säännökset. Samalla momentin sanamuotoa ehdotetaan selkeytettäväksi.

22 a §. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että valtiokonttorin ja valtion eläkelautakunnan perhe-eläkkeen takaisinperintää koskevat päätökset saadaan panna täytäntöön niin kuin riita-asioissa annetut lainvoiman saaneet tuomiot. Täytäntöönpanon edellytyksenä olisi, että päätös on lainvoimainen.

23 §. Pykälässä säädetään perhe-eläkehakemusten käsittelyn yhteydessä tarpeen olevien tietojen antovelvollisuudesta. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi maininta, että viranomaiset ja laitokset, jotka myöntävät valtion eläkelakiin ehdotetuissa 5 a ja 10 a §:ssä tarkoitettuja etuuksia, eli kansaneläkelaitos, työvoimahallinto sekä koulutus- ja erorahasto ovat velvollisia antamaan tietoja valtiokonttorille.

2. Voimaantulo

Laki valtion eläkelain muuttamisesta ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1994. Lakia sovellettaisiin lähtökohtaisesti sellaisiin eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu lain voimaantullessa tai sen jälkeen.

Lakiin sisältyviä säännöksiä eläkeiän korottamisesta, eläkkeen karttumisen pienentämisestä ja tavoitetaso alentamisesta samoin kuin eräitä muita säännöksiä ei kuitenkaan sovellettaisi edunsaajiin, jotka ovat syntyneet ennen vuotta 1940. Heihin sovellettaisiin vanhoja eläkeikää, eläkkeen karttumista ja valtion eläkelain mukaisen eläkkeen enimmäismäärää ja yhteensovitusrajaa koskevia säännöksiä. Yhteensovittamissäännöksiin ehdotettuja muutoksia sovellettaisiin kuitenkin siltä osin kuin niissä on kysymys kansaneläkelain mukaisen lapsikorotuksen huomioon ottamatta jättämisestä ja varhennetun vanhuuseläkkeen yhteensovittamisesta. Työeläkelisää koskevien säännösten so-

veltaminen lain voimaan tullessa 55 vuotta täyttäneisiin edunsaajiin ei ole tarpeen, koska heidän osaltaan täyden eläkkeen karttumisaika säilyy 30 vuotena. Tällä lailla kumottavaksi ehdotettua valtion eläkelain 8 §:n 5 momentin niin sanottua laukausääntöä sovellettaisiin jatkossakin edellä tarkoitettuihin edunsaajiin. Sitä sovellettaisiin kaikkiin edunsaajiin vuoden 1994 loppuun. Vanhuuseläkkeen saamisedellytyksiin 8 §:n 1 momentissa ehdotettuja muutoksia sovellettaisiin vuoden 1939 jälkeen syntyneisiin edunsaajiin 1 päivästä tammikuuta 1995.

Yksilöllisen varhaiseläkkeen maksamista osaeläkkeen suuruisena ja sen lepäämistä koskevia säännöksiä sovellettaisiin myös ennen lain voimaantuloa myönnettyihin eläkkeisiin, kuitenkin aikaisintaan lain voimaantulosta lukien.

Palveluksen teknistä katkaisua koskevia 1 §:n 8 momentin säännöksiä sovellettaisiin 1 päivästä tammikuuta 1994. Jos ennen sanottua päivää 54 vuotta täyttäneen edunsaajan palvelus on tuolloin jatkunut vähintään kymmenen vuotta, palvelus katkaistaisiin teknisesti 31 päivänä joulukuuta 1994. Palvelusta ei kuitenkaan päätettäisi enää sen vuoden jälkeen, jonka päättymisestä on kaksi täyttä kalenterivuotta edunsaajan eläkeikään tai tätä alempaan eroamiskään.

Ennen lain voimaantuloa 55 vuotta täyttäneeseen edunsaajaan, jolla on oikeus työttömyysturvalain mukaiseen päivärahaan, ehdotetaan valtion eläkelain 9 a §:ää sovellettavaksi sellaisena kuin se on tämän lain voimaan tullessa. Säännöstä sovellettaessa edunsaajalla katsottaisiin olevan oikeus päivärahaan myös työttömyysturvalaissa tarkoitettuna omavastuuajana.

Yksilöllisen varhaiseläkkeen alaikäraja säilyisi 55 vuotena ennen vuotta 1940 syntyneillä edunsaajilla. Siten 1940 syntyneet olisi ensimmäinen ikäluokka, jota koskisi 58 vuoden alaikäraja.

Yksilöllisen varhaiseläkkeen ennakkopäätöksen sitovuusajaa koskevaa 9 c §:n 3 momenttia sovellettaisiin ennakkopäätökseen, joka on annettu lain voimassa ollessa. Eläkkeen alkamisaikaa koskevaa 15 §:ää sovellettaisiin eläkkeisiin joissa eläketapahtuma sattuu 1 päivänä tammikuuta 1995 tai sen jälkeen. Yksilöllisen varhaiseläkkeen maksamista osaeläkkeen suuruisena ja sen lepäämistä koskevaa 18 §:n 2 momenttia sovellettaisiin myös ennen lain voi-

maantuloa myönnettyihin eläkkeisiin, kuitenkin aikaisintaan lain voimaantulosta lukien.

Eläkkeen karttumisprosentin korotusta koskevaa 10 §:n 1 momenttia ehdotetaan sovellettavaksi 1 §:n 3 momentissa tarkoitettuihin uusiin edunsaajiin 1 päivästä tammikuuta 1994 alkaen. Korotettu karttumisprosentti ei koskisi palvelusaikaa ennen sanottua päivämäärää.

Työeläkelisää koskevaa 10 a §:ää ehdotetaan sovellettavaksi vain sellaisiin edunsaajiin, joiden valtion eläkelain 10 §:n mukainen karttumisprosentti tai valtion eläkelain mukaisten eläkkeiden yhteenlaskettu karttumisprosentti on pienempi kuin 60. Työeläkelisää laskettaessa ei otettaisi huomioon ajalta ennen lain voimaantuloa maksettuja 10 a §:ssä tarkoitettuja etuusia.

Tämän lain 12 §:n 2 ja 4 momenttiin ehdotettujen muutosten mukaan kansaneläkelain mukaisia lapsikorotuksia ei enää otettaisi yhteensovituksessa huomioon. Sanottua muutosta ehdotetaan sovellettavaksi myös eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma on sattunut ennen tämän lain voimaantuloa. Niissä ei siten otettaisi huomioon lain voimaan tultua syntyvien lasten perusteella maksettavia lapsikorotuksia. Tällaisten lapsikorotusten vaikutus ehdotetaan lisäksi poistettavaksi lain voimaantulosta lukien sellaisista eläkkeistä, joiden yhteensovituksissa on lain voimaantullessa otettu huomioon sanottu lapsikorotus vähintään kolmen lapsen perusteella.

Niin sanotun joustavan eläkeikäjärjestelmän säätämisen yhteydessä säädettyjä voimaantulosäännöksiä ehdotetaan tarkennettavaksi eräiltä osin. Valtion eläkelain muuttamisesta 3 päivänä helmikuuta 1989 annetun lain (103/89) voimaantulosäännösten mukaan valintaoikeutta ja vanhoja eläkeikä koskevien säännösten soveltamisen edellytykseksi on säädetty, että edunsaajalla on oikeus eläkkeeseen valtion eläkelain 10 §:n 2 momenttia soveltaen. Tällainen edellytys ehdotetaan poistettavaksi. Mainittuja valintaoikeutta ja eläkeikää koskevia säännöksiä ei kuitenkaan sovellettaisi vuoden 1939 jälkeen syntyneisiin ehdotetussa 1 §:n 3 momentissa tarkoitettuihin uusiin edunsaajiin. Valintaoikeuden edellytyksiä ehdotetaan tarkennettavaksi myös siltä osin, että kyseisiä valintaoikeutta ja eläkeikää koskevia säännöksiä ei sovellettaisi myöskään edunsaajan, joka on saanut osa-aikaeläkettä tai yksilöllistä varhaiseläkettä.

Eläkeiän valintaan oikeutetuille edunsaajille

ehdotetaan karttumistakuuta, jonka mukaan edunsaajan valtion eläkelain mukaisen eläkkeen karttumisprosentti olisi vähintään 60 prosenttia, jos edunsaajan eläkkeessä on eläkeajaksi luettavaa palvelusaikaa vähintään 30 vuotta. Tämä on tarpeen, koska muutoin edunsaajalle ei ehtisi kaikissa tapauksissa karttua 63 vuotta alempaan eläkeikään mennessä täyttä eläkettä. Tällainen mahdollinen puuttuva lisäkarttuma liitettäisiin edunsaajan viimeisestä palveluksesta myönnettävään eläkkeeseen. Valintaoikeutta koskevia muutoksia sovellettaisiin vuoden 1995 alusta lukien.

Ehdotettua eläkkeen takaisinperintää koskevan päätöksen täytäntöönpanokelpoisuutta koskevaa 25 a §:ää sovellettaisiin päätöksiin, jotka annetaan lain voimaantulon jälkeen.

Valtion eläkelain voimaannanolain (281/66) 5 §:ssä on eräiden palvelusajkojen eläkeajaksi lukemisen edellytykseksi säädetty, että edunsaajalle myönnettävään eläkkeeseen sovelletaan valtion eläkelain 10 §:n 2 tai 3 momenttia. Eläkkeen määräytymiseen ehdotettujen muutosten takia ehdotetaan, että ehdotetun 1 §:n 3 momentissa tarkoitettulle vanhalle edunsaajalle myönnettävää eläkettä pidettäisiin mainittuja valtion eläkelain voimaantulosäännöksiä sovellettaessa valtion eläkelain 10 §:n 2 tai 3 momenttia soveltaen myönnettävänä eläkkeenä. Näin vanhojen palvelusajkojen eläkeajaksi lukemisessa ei tapahtuisi muutosta voimassa oleviin säännöksiin verrattuna.

Laki valtion eläkelain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun eduskunta on sen hyväksynyt. Lakia ehdotetaan sovellettavaksi eläketapahtumaan, joka sattuu 1 päivänä tammikuuta 1993 tai sen jälkeen eli mainitun valtion eläkelain muuttamisesta annetun lain voimassa ollessa.

Laki valtion perhe-eläkelain muuttamisesta ehdotetaan tulevaksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1994. Lakia sovellettaisiin, jos edunjättäjä on kuollut lain tultua voimaan. Perhe-eläkkeen takaisinperintää koskevaa 22 a §:ää sovellettaisiin kuitenkin päätökseen, joka on annettu lain voimaantulon jälkeen.

3. Säättämisjärjestys

Siltä osin kun muutokset koskevat palveluksessa olevan henkilöstön eläkeikää, eläkkeen

karttumista ja eläkkeen tavoitetasoa, ehdotukset kaventavat nykyisen lain mukaisia etuuksia. Tämän johdosta joudutaan arviomaan, nauttivatko olemassa olevat etuudet perustuslain-suojaa ja edellyttääkö niiden muuttaminen perustuslainsäätämisyjärjestystä.

Perustuslainsuojan tarkastelun lähtökohtana on hallitusmuodon 6 §:n mukainen omaisuuden suoja. Perustuslaki ei suojaa eläkejärjestelmää sinänsä vaan taloudellista etuutta. Lienee selvää, että jo myönnettyyn tai ansaittuun eläkeoikeuteen puuttuminen, ainakin jos puuttumista ei ole katsottava vähäiseksi, edellyttää perustuslainsäätämisyjärjestystä. Vastaavasti on selvää, että jos muutoksen vaikutus alkaa vasta lain voimaantulon jälkeen tapahtuviin eläkkeiden kertymisiin, ei ole yleensä estettä muuttaa eläke-etuuksia tavallisella lailla.

Yksityisen sektorin tasoiseen eläketurvaan on tarkoitus siirtyä asteittain pitkällä aikavälillä. Lähtökohtana on, että ansaittuun eli kertyneeseen eläkeoikeuteen ei puututa. Muutoksen vaikutus edunsaajan tulevaan eläkkeeseen olisi sitä vähäisempi, mitä lähempänä eläkeikää edunsaaja on. Vallitsevan käsityksen mukaan eläkeikä ei ole perustuslain suojaama etuus, jollei siihen liity huomattavaa odotusarvoa. Odotusarvo on sitä suurempi mitä lähempänä eläkeikää henkilö on. Myös eläkkeen tavoitetasoon voi liittyä odotuksia, jolloin kovin äkillisesti vaikuttavat muutokset voivat edellyttää perustuslainsäätämisyjärjestystä. Tulevaan palvelusaikaan perustuvan eläkkeen karttumisen muuttamiselle sen sijaan ei liene estettä tavallisella lailla. Jos kuitenkin olennaisesti heikennetään mahdollisuutta saada kertymä tulevaisuudessa, voidaan edellyttää perustuslainsäätämisyjärjestystä.

Kun ehdotetuilla muutoksilla ei puututa ansaittuun eläkeoikeuteen ja kun muutosten voimaantulohetkellä 55 vuotta täyttäneet jäävät kokonaan muutosten ulkopuolelle ja sitä nuoremmilla muutosten vaikutusta on siirtymäsäännöksiin pehmennetty, ei varautumisaika huomioon ottaen muutosten voida katsoa olevan sellaista puuttumista edunsaajien perustustalalla suojattuihin oikeuksiin, mikä edellyttäisi perustuslainsäätämisyjärjestystä. Ehdotuksen mukaan alle 35-vuotiaat tulisivat välittömästi eläkeikää, eläkkeen karttumista ja eläkkeen tavoitetasoa koskevien muutosten piiriin. Heidän kohdallaan nykyisten eläke-etujen ei voida

katsoa muodostavan erityistä omaisuuden suojan piirissä olevaa varallisuusarvoa tai odotusarvoa ja eläketapahtuman kaukaisuudesta johtuen heille jää riittävästi varautumisaikaa. Ehdotetut siirtymäjärjestelyt merkitsevät käytännössä sitä, että vasta noin 30 vuoden kuluttua kaikki palveluksessa olevat ovat yhtenäisen eläketurvan piirissä. Tätä pidemmät siirtymäajat eivät olisi tarkoituksenmukaisia eikä myöskään perustuslain voida katsoa sellaisia edellyttävän.

Näin ollen on katsottava että ehdotetut muutokset, vaikka ne eräiltä osin kaventavatkin nykyisen lain mukaisia eläke-etuuksia, voidaan toteuttaa tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Siirtymäjärjestelyt kohdistuvat yksinomaan eläkkeen lisäturvaan, eikä niiden voida katsoa heikentävän toimentulon lakisääteistä perusturva.

Yksilöllisen varhaiseläkkeen ikärajan nousu tulee koskemaan ensimmäisen kerran sellaisia henkilöitä, jotka ovat syntyneet vuonna 1940 tai sen jälkeen. Vuonna 1940 syntyneiden kohdalla eläkeikärajan korotus toteutuu tosiasialisesti vuoden 1995 alusta, jona kalenterivuonna he täyttävät 55 vuotta. Ennakkopäätöksen yksilöllisestä varhaiseläkkeestä he voivat saada jo vuoden 1994 puolella. Siinä eläkkeen saamisen edellytykseksi heidän kohdallaan on asetettava 58 vuoden ikä. Kun ehdotuksella ei yksilöllisen varhaiseläkkeen osalta puututa kenkään maksussa olevaan yksilölliseen varhaiseläkkeeseen eikä ehdotuksella myöskään estetä jo annetun ennakkopäätöksen toteutumista, yksilöllisen varhaiseläkkeen ikärajan nousulla ei ole sellaista toimeentulon lakisääteisen perusturvan heikentämistä koskevaa vaikutusta, että siihen olisi sovellettava valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n 7 momenttia, jonka mukaan lakiehdotus voitaisiin jättää lepäämään.

Myöskään työttömyyseläkkeen saamistoimen tiukentaminen ei heikennä toimeentulon lakisääteistä perusturva. Työttömyyseläke alkaa vasta työttömyyspäivärahauden jälkeen, joten työttömien toimeentulo on turvattu vähintään työttömyysturvalainsäädännön mukaisesti peruspäivärahalla.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**valtion eläkelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 20 päivänä toukokuuta 1966 annetun valtion eläkelain (280/66) 5 §:n 2 ja 3 momentti, 6 §:n 2 momentti, 17 §:n 1 momentti ja 18 a §:n 2 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 5 §:n 2 ja 3 momentti 30 päivänä joulukuuta 1992 annetussa laissa (1599/92), 6 §:n 2 momentti 10 päivänä joulukuuta 1971 annetussa laissa (851/71) ja 18 a §:n 2 momentti 31 päivänä tammikuuta 1985 annetussa laissa (91/85),

muutetaan 1 §:n 3 momentti, 2 §:n 1 momentin 2 kohta, 4 §, 5 §:n 4 momentti, 6 §:n 1 momentin 3 kohdan d ja e alakohta ja 4 kohta, 7 §:n 1 ja 3 momentti, 8 §:n 1—3 ja 5 momentti, 9 §:n 1 momentin a-kohta, 9 a §, 9 b §:n 1 momentti, 9 c §:n 1 ja 3 momentti, 9 d §:n 1 momentin 2 kohta, 10 §:n 1, 2, 5 ja 6 momentti, 10 a §, 10 b §:n 1 ja 4 momentti, 11 ja 12 §, 13 §:n 1 momentti, 15 §:n 1, 2 ja 5 momentti, 18 §:n 3 ja 4 momentti, 19 §, 20 §:n 1 momentti, 25 §:n 1 momentti sekä 26 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 2 §:n 1 momentin 2 kohta, 8 §:n 2 momentti, 9 b §:n 1 momentti, 9 c §:n 1 ja 3 momentti, 9 d §:n 1 momentin 2 kohta, 10 §:n 5 ja 6 momentti, 10 b §:n 1 ja 4 momentti, 15 §:n 2 momentti ja 26 §:n 1 momentti 3 päivänä helmikuuta 1989 annetussa laissa (103/89), 4 § muutettuna viimeksimainitulla lailla ja mainitulla 30 päivänä joulukuuta 1992 annetulla lailla, 5 §:n 4 momentti 7 päivänä tammikuuta 1982 annetussa laissa (16/82), 6 §:n 1 momentin 3 kohdan d alakohta mainituissa 10 päivänä joulukuuta 1971 annetussa laissa ja e alakohta 27 päivänä maaliskuuta 1991 annetussa laissa (618/91) sekä 4 kohta muutettuna 23 päivänä joulukuuta 1982 annetulla lailla (1026/82) sekä mainituilla 10 päivänä joulukuuta 1971 ja 30 päivänä joulukuuta 1992 annetuilla laeilla, 7 §:n 1 momentti 16 päivänä kesäkuuta 1989 annetussa laissa (563/89) ja 3 momentti 10 päivänä tammikuuta 1992 annetussa laissa (5/92), 8 §:n 1 momentti 21 päivänä elokuuta 1987 annetussa laissa (716/87) ja 5 momentti 19 päivänä joulukuuta 1986 annetussa laissa (964/86), 8 §:n 3 momentti, 10 §:n 1 momentti ja 20 §:n 1 momentti mainituissa 30 päivänä joulukuuta 1992 annetussa laissa, 9 a § muutettuna mainitulla 31 päivänä tammikuuta 1985 annetulla lailla ja 31 päivänä joulukuuta 1985 annetulla lailla (1130/85), 10 §:n 2 momentti muutettuna mainituilla 19 päivänä joulukuuta 1986, 3 päivänä helmikuuta 1989 ja 30 päivänä joulukuuta 1992 annetuilla laeilla, 10 a § ja 18 §:n 3 ja 4 momentti 19 päivänä huhtikuuta 1985 annetussa laissa (326/85), 12 § muutettuna viimeksi mainitulla lailla ja mainitulla 3 päivänä helmikuuta 1989 annetulla lailla, 13 §:n 1 momentti 4 päivänä kesäkuuta 1982 annetussa laissa (414/82), 15 §:n 1 momentti mainituissa 31 päivänä tammikuuta 1985 annetussa laissa ja 5 momentti 23 päivänä helmikuuta 1979 annetussa laissa (232/79), 19 § muutettuna 16 päivänä tammikuuta 1987 annetulla lailla (8/87) ja mainitulla 27 päivänä maaliskuuta 1991 annetulla lailla, sekä

lisätään 1 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 9 päivänä toukokuuta 1986 annetulla lailla (333/86) ja mainitulla 27 päivänä maaliskuuta 1991 annetulla lailla, uusi 8 ja 9 momentti, lakiin uusi 5 a ja 5 b §, 7 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 18 päivänä heinäkuuta 1975 ja 9 päivänä tammikuuta 1981 annetuilla laeilla (568/75 ja 15/81) sekä mainituilla 16 päivänä tammikuuta 1987, 16 päivänä kesäkuuta 1989 ja 10 päivänä tammikuuta 1992 annetuilla laeilla, uusi 4 ja 5 momentti, jolloin nykyinen 4—8 momentti siirtyvät 6—10 momentiksi, 9 §:n 1 momenttiin siitä 24 päivänä lokakuuta 1986 annetulla lailla (757/86) kumotun b kohdan tilalle uusi b kohta, 10 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna mainituilla 19 päivänä joulukuuta 1986 ja 3 päivänä helmikuuta 1989 annetuilla laeilla sekä 13 päivänä tammikuuta 1989 annetulla lailla (21/89), uusi 7 momentti, lakiin uusi 17 a §, 18 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna mainituilla 19 päivänä huhtikuuta 1985, 3 päivänä helmikuuta 1989 ja 27 päivänä maaliskuuta 1991 annetuilla laeilla, viimeksi mainitulla lailla kumotun 2 momentin tilalle uusi 2 momentti sekä uusi 6—8 momentti, jolloin nykyinen 6—10 momentti siirtyvät 9—13 momentiksi, sekä lakiin uusi 25 a § seuraavasti:

1 §

Edellä 1 momentissa tarkoitetusta virka- tai työsuhteesta käytetään tässä laissa nimitystä palvelus ja samassa momentissa tarkoitetusta henkilöstä nimitystä edunsaaja. Vanhalla edunsaajalla tarkoitetaan tässä laissa edunsaajaa, joka oli 31 päivänä joulukuuta 1992 tämän lain piiriin kuuluvassa yhdenjaksoisessa palveluksessa ja jonka palvelus jatkuu yhdenjaksoisesti eläketapahtumaan asti. Palveluksen katsotaan 31 päivään joulukuuta 1998 jatkuvan tätä momenttia sovellettaessa yhdenjaksoisesti, jos palvelusta edeltävän palveluksen päättymisestä on kulunut enintään yksi kuukausi. Edellytyksenä on lisäksi, että edunsaaja on ollut palveluksen päättymistä välittömästi edeltäneet kuusi kuukautta yhdenjaksoisesti jatkuneessa palveluksessa ja hänellä palveluksen päättymistä välittömästi edeltäneiden viiden vuoden kuluessa on eläkeaikaa yhteensä vähintään kolme vuotta. Muuta kuin vanhaa edunsaajaa pidetään tätä lakia sovellettaessa uutena edunsaajana.

Palvelus, joka on jatkunut yhdenjaksoisesti vähintään kymmenen vuotta sen vuoden loppuun mennessä, jonka aikana edunsaaja on täyttänyt 54 vuoden iän, päätetään eläkkeen laskemista varten teknisesti sanotun vuoden lopussa. Jollei palvelus ole edellä mainittuna ajankohtana jatkunut kymmentä vuotta, se päätetään sen vuoden lopussa, jona kymmenen vuotta täyttyy. Palvelusta ei kuitenkaan päätetä enää sen vuoden jälkeen, jonka päättymisestä on kaksi täyttä kalenterivuotta edunsaajan eläkeikään tai sitä alempaan eroamiskään. Edunsaajan jatkaessa työntekeään hänen katsotaan olevan uudessa palveluksessa. Palvelusta ei kuitenkaan katkaista, jos edunsaajan palkka on katkaisun jälkeisessä palveluksessa alentunut sellaisen poikkeuksellisen syyn johdosta, joka on ilmaantunut ennen palveluksen tässä momentissa tarkoitettua päättämistä, ja jos 7 §:n 2 momentin soveltamisen edellytykset tällöin täyttyvät.

Sen estämättä, mitä 5—8 momentissa säädetään palveluksen päättymisestä, katsotaan palveluksen jatkuneen yhdenjaksoisena työntekejän eläkelain 8 §:n 3 momentissa tarkoitettua vuoden aikaan laskettaessa sekä tämän lain 9 §:n 4 momenttia sovellettaessa.

2 §

Tämä laki ei koske

2) palvelusta sinä aikana, jolta edunsaajalla on oikeus saada virka- tai työsuhteen taikka yrittäjätoiminnan perusteella tämän lain taikka muun lain tai asetuksen mukaista vanhuuseläkettä, varhennettua vanhuuseläkettä lukuun ottamatta, taikka sellaista työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkettä, jonka suuruutta määrättäessä on otettu huomioon eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio;

4 §

Tämän lain 1 §:n 3 momentissa tarkoitettua uuden edunsaajan eläkeikä on 65 vuotta. Mainitussa lainkohdassa tarkoitettua vanhaa edunsaajan eläkeikä on 65 vuotta, jos hän on syntynyt vuoden 1959 jälkeen tai jos hänellä ei ole vuoden 1994 loppuun mennessä vähintään viittä vuotta tämän lain mukaan eläkeajaksi luettavaa palvelusaikaa.

Muiden kuin 1 momentissa tarkoitettujen vanhojen edunsaajien eläkeikä määräytyy tämän lain mukaan vuoden 1994 loppuun mennessä eläkeajaksi luettavan palvelusajan perusteella seuraavasti:

Eläkeaikaa vähintään	Eläkeikä
30 vuotta	63 vuotta
25 vuotta	63 vuotta 4 kuukautta
20 vuotta	63 vuotta 8 kuukautta
15 vuotta	64 vuotta
10 vuotta	64 vuotta 4 kuukautta
5 vuotta	64 vuotta 8 kuukautta

5 §

Eläkeajaksi luetaan myös aika, jona edunsaaja 23 vuotta täytettyään on saanut valtion varoista tämän lain mukaista, 5 a §:ää soveltaen myönnettyä työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkettä taikka rintamaveteraanien varhaiseläkkeestä annetun lain (13/82) mukaista varhaiseläkettä, milloin hänelle myöhemmin vanhuuden tai uuden työkyvyttömyyden taikka työttömyyden johdosta on myönnettävä eläke sellaisen palveluksen perusteella, jossa on otettu huomioon aika työkyvyttömyyden tai työt-

tömyyden alkamisesta eläkeikään tai sitä alemmaan eroamisikään.

5 a §

Jos työkyvyttömyys tai työttömyys on alkanut ennen kuin palveluksen päättymisestä on kulunut 360 päivää, luetaan tämän palveluksen perusteella myönnettävää työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkettä määrättäessä eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi myös työkyvyttömyyden tai työttömyyden alkamisen ja eläkeiän tai tätä alemman eroamisajan välinen aika (*tuleva aika*).

Edellä 1 momentissa tarkoitettua 360 päivää laskettaessa jätetään huomioon ottamatta päivät, joilta edunsaaja on saanut:

1) opintovapaalaissa (273/79) tarkoitettua opintovapaata;

2) valtion virkamieslain (755/86), peruskoululain (476/83), lukiolain (477/83) tai koulutus- ja erorahastosta annetun lain (537/90) mukaista omaehtoista ammatillista aikuiskoulutusta var- ten myönnettävää henkilökohtaista tukea;

3) työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (763/90) mukaista koulutustukea;

4) työttömyysturvalain (602/84) mukaista päivärahaa, enintään siihen määrään saakka, joka vastaa työttömyysturvalain 26 §:ssä säädettyä niiden päivien enimmäismäärää, joilta voidaan maksaa ansioon suhteutettua päivärahaa;

5) työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön taikka kuntoutusrahain (611/91) mukais- ta kuntoutusrahaa tai ansionmenetyskorvausta tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella; tai

6) sairausvakuutuslain (364/63) mukaista päivärahaa kolmen viimeisen vuoden aikana välittömästi ennen tässä laissa tarkoitettua työkyvyttömyyden tai työttömyyden alkamista; näihin päiviin rinnastetaan päivät, joilta päivä- rahaa olisi suoritettu, jollei työntekijä olisi saanut sairausvakuutuslain 27 §:n 1 momentis- sa tarkoitettua sairaudesta, viasta tai vammasta johtuvan työkyvyttömyyden vuoksi maksetta- vaa vastaavaa korvausta jonkin muun lain mukaan.

Jos työntekijä on saanut ansioon suhteutet- tua päivärahaa työttömyysturvalain 26 §:n 3 momentin perusteella ennen kuin palveluksen päättymisestä on kulunut 1 tai 2 momentissa tarkoitettua 360 päivää, luetaan tämän palveluk-

sen perusteella myönnettävää työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkettä määrättäessä tuleva aika eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi.

Tuleva aika luetaan työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi myös sellaisen palveluksen perusteella, jonka päätyttyä edunsaajalla on 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen 360 päivän täyttymisen ja työky- vyttömyyden tai työttömyyden alkamisen väli- sen, enintään yhdeksän vuoden pituisen ajan ollut valtion perhe-eläkelain 2 §:ssä tarkoitettu kolmea vuotta nuorempi lapsi. Tällöin edelly- tyksenä on kuitenkin, että:

1) edunsaaja on saanut tämän lapsen perus- teella sairausvakuutuslain mukaista äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa taikka lasten koti- hoidon tuesta annetun lain (797/92) mukaista kotihoidon tukea; ja että

2) tulevaa aikaa ei lueta eläkkeeseen oikeut- tavaksi 1—3 momentin mukaan.

Mitä edellä säädetään tulevasta ajasta, sovel- letaan vain, jos edunsaaja on ennen työkyvyt- tömyyden tai työttömyyden alkamista asunut Suomessa vähintään viisi vuotta. Erityisestä syystä valtiovarainministeriö voi kuitenkin päättää, ettei sanottua asumista koskevaa edel- lytystä sovelleta.

5 b §

Tuleva aika luetaan eläkkeeseen oikeuttavak- si vähintään kuusi kuukautta jatkuneen palve- luksen perusteella.

Tuleva aika luetaan kuitenkin eläkkeeseen oikeuttavaksi kuutta kuukautta lyhyemmän palveluksen perusteella silloin, kun edunsaajal- la ei ole ennen tätä palvelusta alkaneen työ- tai virkasuhteen taikka yrittäjätoiminnan perus- teella oikeutta eläkkeeseen, jota määrättäessä on otettu huomioon eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio (*täy- sitehoinen eläke*).

Jos edunsaaja tulevaan aikaan oikeuttavan palveluksen päätyttyä on myöhemmin toisen työ- tai virkasuhteen taikka yrittäjätoiminnan perusteella saavuttanut oikeuden 1 ja 2 mo- mentissa tarkoitettuun täysitehoiseen eläkkeeseen, ei 5 a §:n säännöksiä sovelleta aikaisem- paan palvelukseen. Edunsaajan katsotaan täl- löin saavuttaneen edellä tarkoitettua oikeuden lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/62) mukaiseen eläketurvaan sinä ajankohtana, jona hänen sanotussa laissa tar- koitetuissa työsuhteissa saamansa ansio yhteen- sä on ennen työkyvyttömyyden pääasiallisena

syynä olevan sairauden, vian tai vamman saamista noussut sanotun lain 7 §:n 1 momentissa edellytettiin rajamäärään.

Edunsaajan, joka on täyttänyt 55 vuotta, ei katsota saavuttaneen 2 momentissa tarkoitettua oikeutta lukea eläkeajaksi eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio kuitenkaan sellaisen työ- tai virkasuhteen perusteella, johon edunsaaja on työllistetty työllisyylain (275/87) 18 §:n 3 momentin tai, jos kyseessä on muu työnantaja kuin valtio tai kunta, sitä vastaavan menettelyn mukaisesti (*velvoitetyö*) ja josta laskettava eläkkeen perusteena oleva palkka on pienempi kuin aikaisemmasta työ- tai virkasuhteesta taikka yrittäjätoiminnasta laskettava vastaava palkka tai työtu- lo. Jos edunsaaja ei ole menettänyt oikeutta lukea eläkeajaksi eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio aikai- semman työ- tai virkasuhteen perusteella sillä hetkellä, kun hänen velvoitetyönsä alkoi, ei hänen tätä momenttia sovellettaessa katsota menettäneen oikeutta lukea hyväkseen eläkeiän saavuttamiseen jäljellä olevaa aikaa tai sitä vastaavaa ansiota aikaisemmasta työ- tai vir- kasuhteesta velvoitetyön vuoksi.

6 §

Eläkeajaksi ei kuitenkaan lueta:

3) aikaa, jonka työ tai virantoimitus palve- luksen jatkuessa on ollut keskeytyneenä yhden- jaksoisesti enemmän kuin 30 päivää, ellei siltä ajalta ole suoritettu palkkaa eikä palkattomu- den syynä ole ollut;

d) 5 a §:ää soveltaen myönnetyn työkyvyttö- myys- tai työttömyyseläkkeen suorittaminen; taikka

e) sairausvakuutuslain 21 ja 23 §:ään perus- tuen myönnetty virkavapaus tai loma siltä osin kuin sairausvakuutuslain mukaan tuleva äiti- ys-, erityisäitiys-, isyys- tai vanhempainraha kohdistuu siihen tai virkavapaus, jonka aikana edunsaaja saa työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien, eläkeohjesään- nön tai eläkesääntöjen mukaista kuntoutusra- ha, kuntoutusrahain mukaisista valtiokontto- rin ohjeisiin perustuvaa varhaiskuntoutuksen kuntoutusrahaa taikka ansionmenetyskorvaus- ta tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuu- tuksen kuntoutusta koskevien säännösten pe- rusteella, ei kuitenkaan, jos kuntoutusrahaa on maksettu eläkkeen lisänä; eikä

4) aikaa palveluksessa, josta saatu ansio on luettava edunsaajan hyväksi eläkettä varten lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijöi- den eläkelain nojalla.

7 §

Eläkkeen perusteena oleva palkka määrätään kustakin palvelussuhteesta erikseen laskemalla enintään neljästä viimeisestä kalenterivuodesta ennen palveluksen päättymistä jäljempänä sa- notulla tavalla valittujen kahden kalenterivuo- den aikana palveluksesta saatujen 16 §:n mu- kaisesti tarkistettujen yhteenlaskettujen työan- sioiden keskimäärä kuukautta kohden. Jos palvelus on päätetty 1 §:n 8 momentin nojalla, katsotaan sen kuitenkin tätä momenttia sovel- lettaessa jatkuneen yhdenjaksoisesti, jos eläk- keen määrä siten laskettuna on suurempi. Jos palvelus on jatkunut useamman kuin kahden kalenterivuoden aikana, palveluksen alkamis- vuotta ei oteta huomioon, ellei palvelus sanot- tuna kalenterivuotena ole jatkunut vähintään kuutta kuukautta. Jos näin on valittavina kolme kalenterivuotta, jätetään niistä huo- mioon ottamatta se vuosi, jona työansioiden keskimäärä kuukautta kohden on pienin, ja jos valittavina on neljä kalenterivuotta, jätetään myös huomioon ottamatta se vuosi, jona työ- ansioiden keskimäärä kuukautta kohden on suurin. Jos palvelus on jatkunut vain yhden kalenterivuoden aikana, eläkkeen perusteena olevana palkkana käytetään työansioiden kes- kimäärää kuukautta kohden. Jos palvelus on jatkunut useamman kuin neljän kalenterivuo- den aikana, eläkkeen perusteena oleva palkka määrätään edellä sanotuin tavoin palvelussuh- teen päättymistä edeltäneiden neljän kalenteri- vuoden aikana saaduista työansioista. Jos pal- velus on päättynyt kalenterivuoden lopussa, otetaan kuitenkin päättymisvuosi huomioon. Milloin kysymys on työkyvyttömyyseläkkeestä, palveluksen katsotaan eläkkeen perusteena ole- vaa palkkaa laskettaessa päättyneen 9 §:n 1 momentissa tarkoitettun työkyvyttömyyden al- kamista edeltäneen kalenterikuukauden lopus- sa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu työansio määräytyy maksuajankohdan mukaan samoin perustein kuin veron ennakkoa tai veroa pidä- tettäessä. Työansiona ei kuitenkaan pidetä pal- veluksen päättyessä maksettavaa lomakorvaus- ta, 10 momentissa tarkoitettulle edunsaajalle

suoritettua ulkomaanedustuksen virkamiesten palkkauksesta annetun lain (346/88) 2 §:ssä mainittua paikalliskorotusta ja lain 3 §:ssä mainittuja korvauksia eikä palkkioita komiteoissa tai toimikunnissa tehdystä työstä taikka muista tehtävistä, joita ei ole pidettävä palvelukseen kuuluvina. Kunkin kalenterivuoden työansios- ta vähennetään tätä pykälää sovellettaessa määrä, joka vastaa sanotulle kalenterivuodelle vahvistettua edunsaajan eläkemaksuprosenttia.

Edellä 3 momentissa tarkoitettua työansiota ei kuitenkaan vähennetä 2 momentissa tarkoi- tetun eläkemaksun vuoksi enempää kuin sillä suhteellisella määrällä, jolla ansiotason suhteel- linen nousu ylittää hintojen suhteellisen nousun vuoden 1992 kolmannesta vuosineljänneksestä kyseisen työansion ansaitsemisvuotta edeltä- neen kalenterivuoden kolmanteen vuosineljän- nekseen. Kunakin vuonna vähennetään kuiten- kin vähintään edelliselle kalenterivuodelle vah- vistettu suhteellinen määrä.

Edellä 3 ja 4 momentissa tarkoitettu vähen- nys tehdään käyttämällä työntekijäin eläkelain 7 §:n 7 momentissa tarkoitettua kerrointa.

8 §

Vanhuuseläkkeen saamisen edellytyksenä on, että edunsaajalla on eläkeaikaa vähintään yksi kuukausi, että hän on saavuttanut eläkeiän ja että palvelus on päättynyt.

Edunsaajalla on oikeus saada vanhuuseläk- keensä varhennettuna aikaisintaan sitä kalen- terikuukautta seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana hän täyttää iän, joka on viisi vuotta alempi kuin hänen 4 §:n mukainen eläkeikänsä. Tällöin eläkkeen määrää vähenne- tään 10 b §:ssä säädettyllä tavalla. Varhennet- tuun vanhuuseläkkeeseen sovelletaan muutoin, mitä tässä laissa säädetään vanhuuseläkkeestä. Oikeutta varhennettuun vanhuuseläkkeeseen ei ole 4 momentin 1 kohdassa tarkoitettulla edun- saajalla.

Tämän lain nojalla osa-aikaeläkettä saavan edunsaajan vanhuuseläkkeen saamisen edelly- tyksenä eläkeiässä on, että 9 d §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettu osa-aikatyö on päätty- nyt ja että edunsaaja ennen osa-aikaeläkkeen lakkaamista ja osa-aikatyön päättymistä on saavuttanut eläkeiän.

Jos edunsaaja, jolla on eläkeaikaa vähintään yksi kuukausi, on saanut tämän lain, kunnal- listen viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain

(202/64), kansaneläkelaitoksen eläkeohjesään- nön tai eläkesäännön, Suomen pankin eläke- säännön tai evankelis-luterilaisen kirkon eläke- lain (298/66) nojalla myönnetyn taikka Ahve- nanmaan maakunnan varoista soveltuvin osin valtion eläkesäännösten mukaisesti suoritetta- vaa eläketurvaa koskevan lainsäädännön nojal- la myönnetyn vanhuuseläkkeen, hänellä on palveluksen päätyttyä oikeus tämän lain mu- kaiseen vanhuuseläkkeeseen riippumatta siitä, onko hän saavuttanut eläkeikänsä.

9 §

Työkyvyttömyyseläkkeen saamisen edelly- tyksenä on, että palvelus on jatkunut yhden- jaksoisena vähintään yhden kuukauden, ja että edunsaaja sairauden, vian tai vamman johdosta

a) palveluksen kestäessä on käynyt kykene- mättömäksi virkaansa tai työhönsä todennä- köisesti vähintään vuoden ajaksi, työkyvyttö- myyden alkamisesta kulunut aika mukaan lu- ettuna; jos hän jatkaa työntekeä, oikeutta työkyvyttömyyseläkkeeseen arvioidaan kuiten- kin b kohdan mukaisesti;

b) on jatkaessaan työntekeä a kohdassa tarkoitettua työkyvyttömyydestä huolimatta sillä tavoin työkyvytön, että hänen työkykynsä voidaan sairauden, vian tai vamman johdosta arvioida alentuneen vähintään 2/5:lla yhtä pit- käksi ajaksi kuin a kohdassa säädetään; tai

9 a §

Oikeus saada työttömyyseläkettä on 60 vuot- ta täyttäneellä pitkäaikaisesti työttömällä edun- saajalla, jolla on eläkeaikaa vähintään kuukau- si, edellyttäen, että:

1) hänen työttömyyseläkettään määrättäessä voidaan eläkkeeseen oikeuttavana ottaa huo- mioon eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio, ei kuitenkaan silloin, kun edunsaajalla on oikeus työttömyys- eläkkeeseen työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 mo- mentissa mainitun muun lain, eläkeohjesään- nön tai eläkesäännön mukaan;

2) hän on työttömyyseläkkeen alkamista välittömästi edeltäneiden 15 kalenterivuoden aikana ansainnut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettua peruseläkettä tai muu- ta siihen verrattavaa työ- tai virkasuhteeseen perustuvaa eläkettä yhteensä vähintään viisi vuotta; lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelaisissa tarkoitetuissa työsu- heissa saatujen ansioiden perusteella ansainta-

aika otetaan tällöin huomioon niin kuin sanotun lain 4 §:n 5 momentissa säädetään;

3) hän esittää työvoimaviranomaisen todistuksen siitä, että hän on työttömänä työnhakijana työvoimatoimistossa ja ettei hänelle voida osoittaa sellaista työtä, jonka vastaanottamisesta hän ei voi kieltäytyä menettämättä oikeuttaan työttömyysturvalain mukaiseen työttömyyspäivärahaan; ja että

4) hän esittää työttömyyskassan todistuksen siitä, ettei hänellä työttömyysturvalain 26 §:n 1 ja 3 momentin mukaan enää ole oikeutta ansioon suhteutettuun päivärahaan; kuitenkin peruspäivärahaa saaneen edunsaajan on esitettävä kansaneläkelaitoksen todistus siitä, että hän on saanut peruspäivärahaa mainittujen lainkohtien mukaista enimmäismäärää vastaavilta päiviltä.

Eläkettä määrättäessä edunsaajan katsotaan joutuneen työttömäksi sinä päivänä, jolta hänelle on ensimmäisen kerran suoritettu työttömyyspäivärahaa 60 viimeksi kuluneen viikon aikana laskettuna päivästä, joka on aikaisintaan kuukautta ennen 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua työvoimaviranomaisen todistuksen antamispäivää.

9 b §

Edellä 9 §:n 1 momentin b ja c kohdassa tarkoitettu työkyvyttömyyseläke myönnetään joko täytenä eläkkeenä tai osaeläkkeenä. Tällöin täysi työkyvyttömyyseläke myönnetään edunsaajalle, jonka työkyvyn voidaan arvioida ainakin vuoden ajaksi alentuneen vähintään 3/5:lla. Jos työkyky on alentunut tätä vähemmän, mutta kuitenkin vähintään 2/5:lla, myönnetään eläke osaeläkkeenä. Osaeläkkeenä myönnettävän työkyvyttömyyseläkkeen määrä on puolet täydestä työkyvyttömyyseläkkeestä.

9 c §

Sen estämättä, mitä 9 §:n 1 momentissa säädetään työkyvyttömyyseläkkeen saamisesta, 58 vuotta täyttäneellä edunsaajalla on oikeus saada työkyvyttömyyseläkettä yksilöllisenä varhaiseläkkeenä, jos hänen työkykynsä, huomioon ottaen sairaus, vika tai vamma, ikäntymiseen liittyvät tekijät, palveluksessaolon pitkäaikaisuus, hänelle työstä aiheutunut rasittuneisuus ja kuluneisuus sekä työolosuhteet, on pysyvästi siinä määrin alentunut, ettei hänen kohtuudella voida edellyttää enää jatkavan palvelustaan. Edellytyksenä on kuitenkin, että

edunsaaja on lopettanut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainituissa laeissa, eläkeohjesäännössä tai eläkesäännöissä tarkoitettua ansiotyön tai että hänen ansiotulonsa näistä töistä voidaan arvioida kuukaudessa pienemmäksi kuin tämän lain 2 §:n 1 momentissa tarkoitettu markkamäärä. Yksilöllisen varhaiseläkkeen saamisen edellytyksenä on lisäksi, että yksilöllistä varhaiseläkettä määrättäessä voidaan lukea eläkeajaksi myös eläkeiän tai tätä alemman eroamisajan saavuttamiseen jäljellä oleva aika, lukuun ottamatta kuitenkaan 9 §:n 1 momentin d kohdassa tarkoitettua tilannetta ja tilannetta, jossa edunsaajalla on oikeus vanhuuseläkkeeseen 65 vuotta alemmassa eläkeiässä työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun muun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaan.

Edunsaajalla on oikeus saada ennakkopäätös siitä, täyttääkö hän 1 momentin ensimmäisessä ja viimeisessä virkkeessä ja 2 momentissa mainitut eläkkeen saamisen edellytykset. Päätökseen saa hakea muutosta niin kuin 23 §:ssä säädetään. Myönteinen ennakkopäätös on valtiokonttoria sitova, jos siihen perustuva eläkehakemus tehdään yhdeksän kuukauden tai työnantajan ja edunsaajan sopiman sitä pitemmän ajan kuluessa päätöksen lainvoimaiseksi tulosta.

9 d §

Oikeus saada osa-aikaeläkettä on 58 vuotta täyttäneellä edunsaajalla edellyttäen, että:

2) hän välittömästi ennen osa-aikaeläkkeen alkamista on ollut kuusi kuukautta yhdenjaksoisesti jatkuneessa palveluksessa ja hänellä osa-aikaeläkkeen alkamista välittömästi edeltäneiden viiden vuoden kuluessa on eläkeaikaa yhteensä vähintään kolme vuotta ja on ollut tänä aikana sellaisessa kokoaikaisessa palveluksessa, jossa hänen tässä laissa tarkoitettu työansionsa tai työansio tässä laissa tarkoitetussa palveluksessa ja työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainittujen säännösten piiriin kuuluvassa muussa toiminnassa yhteensä on vähintään tämän lain 2 §:n 1 momentin 4 kohdassa mainittu markkamäärä nelinkertaisena;

10 §

Eläke lasketaan kustakin palveluksesta erikseen. Eläkkeen määrä on kunkin palveluksen osalta eläkeajaksi luettavalta täydeltä kuukaudelta 1/12 prosenttia ajalta ennen 1 päivää heinäkuuta 1962 ja siitä lukien 31 päivään joulukuuta 1994 1/6 prosenttia eläkkeen perusteena olevasta palkasta. Eläkkeen määrä on 1 päivästä tammikuuta 1995 eläkeajaksi luettavalta täydeltä kuukaudelta 1/8 prosenttia eläkkeen perusteena olevasta palkasta. Sellaisen 1 §:n 3 momentissa tarkoitettua uuden edunsaajan palveluksen osalta, joka on alkanut vuoden 1992 jälkeen, eläkkeen määrä on kuitenkin myös ajalta ennen vuotta 1995 eläkeajaksi luettavalta täydeltä kuukaudelta 1/8 prosenttia eläkkeen perusteena olevasta palkasta. Eläkkeen määrä on kuitenkin 1 päivästä tammikuuta 1995 eläkeajaksi luettavalta täydeltä kuukaudelta 1/6 prosenttia eläkkeen perusteena olevasta palkasta sitä kuukautta seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana 1 §:n 3 momentissa tarkoitettu vanha edunsaaja täyttää 55 vuotta ja 1 päivästä tammikuuta 1994 eläkeajaksi luettavalta täydeltä kuukaudelta 5/24 prosenttia eläkkeen perusteena olevasta palkasta sen vuoden alusta, jona 1 §:n 3 momentissa tarkoitettu uusi edunsaaja täyttää 60 vuotta, ei kuitenkaan siltä osin kuin eläkkeeseen oikeuttavaksi luetaan 5 a §:n mukaisesti työkyvyttömyyden tai työttömyyden alkamisen ja eläkeiän tai tätä alemman eroamisajan välinen aika tai 5 §:n 4 momentin perusteella aika, jolta edunsaaja on saanut eläkettä.

Edellä 1 §:n 3 momentissa tarkoitettua vanhaa edunsaajan eläkkeen määrä on kuitenkin 31 päivään joulukuuta 1994 kunkin palveluksen osalta eläkeajaksi luetulta täydeltä kuukaudelta 11/60 prosenttia eläkkeen perusteena olevasta palkasta. Sama koskee edunsaajalle 8 §:n 5 momentissa mainittujen säännösten ja määräysten perusteella myönnettyä sellaista eläkettä, joka on laskettu 31 päivään joulukuuta 1994 palvelun ajan osalta tätä momenttia vastaavia määräyksiä soveltaen.

Kunkin palveluksen osalta määrätty eläkkeet lasketaan yhteen. Sellaisen tämän lain 1 §:n 3 momentissa tarkoitettua vanhaa edunsaajan, joka on syntynyt vuoden 1959 jälkeen tai jolla ei ole vuoden 1994 loppuun mennessä vähintään viittä vuotta tämän lain mukaan eläkeajaksi luettavaa palvelusaikaa, ja mainituissa lainkohdassa tarkoitettua uuden edunsaajan

eläkkeiden enimmäismäärä saa olla enintään 60 prosenttia korkeimmasta sellaisen tämän lain mukaisesti lasketun eläkkeen perusteena olevasta palkasta, jossa on eläkeaikaa vähintään kaksi vuotta. Jos sellaista ei ole, yhteismäärä saa olla enintään 60 prosenttia korkeimmasta tämän lain mukaisen eläkkeen perusteena olevasta palkasta. Muiden kuin edellä tässä momentissa tarkoitettujen vanhojen edunsaajien osalta ja sellaisten edunsaajien osalta, joille on 8 §:n 5 momentissa mainittujen säännösten ja määräysten perusteella myönnetty 2 momentissa tarkoitettu eläke ja joilla on vuoden 1994 loppuun mennessä vähintään viisi vuotta tämän lain mukaan eläkeajaksi luettavaa palvelusaikaa, eläkkeiden enimmäismäärä määräytyy kuitenkin prosentteina edellä tarkoitettua eläkkeen perusteena olevasta palkasta tämän lain mukaan vuoden 1994 loppuun mennessä eläkeajaksi luettavan palvelusajan perusteella seuraavasti:

Eläkeaikaa vähintään	Eläkkeiden enimmäismäärä
30 vuotta	66 prosenttia
25 vuotta	65 prosenttia
20 vuotta	64 prosenttia
15 vuotta	63 prosenttia
10 vuotta	62 prosenttia
5 vuotta	61 prosenttia

Jos edunsaajalla 5 §:n 5 momentin 2 tai 3 kohdassa tarkoitettua palveluksen perusteella on oikeus eläkkeeseen myös työntekijäin eläkelain nojalla tai jos hänellä 6 §:n 1 momentin 3 kohdan c alakohdassa tarkoitettua toiminnan perusteella on oikeus eläkkeeseen kansainväliseltä järjestöltä tai yhteistyöelimeltä tai kehitysyhteistyötehtävästä vähintään viisi vuotta kestäneen toiminnan perusteella taikka jos hänellä valtion palvelukseen ulkomailta otettuna työntekijänä toimimisen perusteella on oikeus myös sellaiseen ulkomailta tulevaan eläkkeeseen tai sitä vastaavaan etuuteen, jonka kustannuksiin valtio on osallistunut, tämän lain mukaisesta eläkkeestä vähennetään:

1) työntekijäin eläkelain mukainen eläke siltä osin kuin se perustuu samaan palvelusaikaan kuin tämän lain mukainen eläke;

2) kansainväliseltä järjestöltä tai yhteistyöelimeltä taikka kehitysyhteistyötehtävästä tuleva eläke siltä osin kuin se perustuu muihin kuin edunsaajalta perittyihin maksuihin ja samaan palvelusaikaan kuin tämän lain mukainen eläke; ja

3) valtion palvelukseen ulkomailta otettuna

työntekijänä toimimisen perusteella ulkomailta tuleva eläke tai sitä vastaava etuus siltä osin kuin se perustuu samaan palvelusaikaan kuin tämän lain mukainen eläke,

jolloin ei oteta huomioon työntekijäin eläkelain mukaisesta eläkkeestä muiden eläkkeiden ja korvausten johdosta tehtävää vähennystä. Eläkkeen enimmäismäärästä on muutoin voimassa mitä jäljempänä säädetään.

Edellä 6 momentin 3 kohdassa tarkoitettu eläkettä vastaava etuus vähennetään tämän lain mukaisesta eläkkeestä valtiovarainministeriön vahvistamien laskentaperusteiden mukaisesti.

10 a §

Muuta kuin osa-aikaeläkettä korotetaan työeläkelisillä, jos edunsaaja on saanut:

1) työttömyysturvalain mukaista ansioon suhteutettua päivärahaa;

2) työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaista ansiotukea;

3) valtion virkamieslain, peruskoululain, lukiolain tai koulutus- ja erorahastosta annetun lain mukaista omaehtoista ammatillista aikuiskoulutusta varten myönnettävää henkilökoh- taista tukea; tai

4) työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen taikka kuntoutusrahain mukaista kuntoutusrahaa taikka ansionmenetykskorvausta tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella, ei kuitenkaan, jos kuntoutusrahaa on maksettu eläkkeen lisänä.

Edellä 1 momentissa mainittu etuus ei oikeuta työeläkelisään, jos etuus on maksettu:

1) ajalta ennen sen kalenterivuoden alkua, jona edunsaaja on täyttänyt 23 vuotta;

2) ajalta ennen sitä kalenterivuotta, jona edunsaajalla on ollut ensimmäinen työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaiseen eläkkeeseen oikeuttava virka- tai työsuhte taikka yrittäjätoimintaa, tai sanotulta kalenterivuodelta;

3) kalenterivuodelta, jonka ajan edunsaaja on ollut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön alaisessa virka- tai työsuhteessa taikka yrittäjätoiminnassa, jollei edunsaaja ole samana kalenterivuonna ansainnut lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain

mukaista palkkaa vähintään sanotun lain 5 §:n 2 momentissa tarkoitettua rajamäärää; eikä

4) eläketapahtuman sattumisvuodelta.

Työeläkelisä lasketaan kertomalla eläkkeen määrä niiden kuukausien lukumäärällä, joilta 1 momentissa tarkoitettua etuutta on maksettu (*etuuskuukaudet*) ja jakamalla tulo luvulla, joka saadaan vähentämällä etuuskuukausien lukumäärä niiden täysien kuukausien lukumäärästä, jotka sisältyvät aikaan edunsaajan 23 vuoden iän täyttämisestä, kuitenkin aikaisintaan 1 päivästä heinäkuuta 1962, 65 vuoden iän saavuttamiseen. Etuuskuukaudet määrätään etuuslajeittain täysinä kuukausina niiden päivien yhteenlasketun lukumäärän perusteella, joilta edunsaaja on saanut 1 momentin mukaan työeläkelisään oikeuttavaa etuutta. Etuuskuukausia määrättäessä päivien jakajana käytetään kunkin etuuslajin osalta niiden päivien lukumäärää, jolta etuutta voidaan keskimäärin kuukaudessa enintään maksaa.

Työttömyysturvalain 18 §:ssä tarkoitettua lyhennettyä työpäivää tekevän ja saman lain 19 §:ssä tarkoitettua osa-aikatyötä vastaan otaneen edunsaajan työttömyyspäivien lukumääränä käytetään saatuja päivärahoja vastaavien täysien päivärahojen lukumäärää.

10 b §

Jos vanhuuseläke myönnetään 8 §:n 2 momentin mukaisesti varhennettuna, eläkettä vähennetään puoli prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta eläkettä maksetaan ennen eläkeiän täyttämiskuukautta seuraavan kuukauden alkua. Vähennys lasketaan siitä yhteensovitusta eläkkeestä, joka edunsaajalle on karttunut eläkkeen alkamisajankohtaan mennessä.

Osa-aikaeläkkeen enimmäismäärä on 75 prosenttia siitä 11 tai 12 §:n mukaisesti yhteensovitusta eläkkeestä, joka edunsaajalle on karttunut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettujen säännösten mukaan osa-aikaeläkkeen alkamisajankohtaan mennessä. Jos edunsaajalla on oikeus saada osa-aikaeläkettä myös muun edellä tarkoitettujen säännösten perusteella ja tässä tarkoitettu raja vähentää osa-aikaeläkettä, tehdään vähennys näiden säännösten mukaan ansaittujen ja yhteensovitettujen eläkeoikeuksien suhteessa.

11 §

Myönnettäessä eläke 1 §:n 3 momentissa tarkoitettulle uudelle edunsaajalle eläkkeen

enimmäismäärä lasketaan soveltuvin osin työntekijäin eläkelain 8 §:n mukaisesti. Vanhuuseläkkeet, jotka on myönnetty varhennettuna, otetaan yhteensovituksessa huomioon ilman varhentamisesta johtuvaa vähennystä.

12 §

Myönnettäessä eläke 1 §:n 3 momentissa tarkoitettulle vanhalle edunsaajalle eläkkeen enimmäismäärä lasketaan soveltuvin osin työntekijäin eläkelain 8 §:n mukaisesti. Sellaisen vanhan edunsaajan osalta, joka on syntynyt vuoden 1959 jälkeen tai jolla ei ole vuoden 1994 loppuun mennessä tämän lain mukaan eläkeajaksi luettavaa palvelusaikaa vähintään viittä vuotta, yhteensovitusraja saadaan kuitenkin ottamalla 60 prosenttia yhteensovitusperusteesta ja, jos yhteensovitusperuste ylittää 568 markkaa, vähentämällä 6 prosenttia ylitteestä, enintään kuitenkin kansaneläkkeen pohjaosan määrä. Muiden kuin edellä tässä momentissa tarkoitettujen vanhojen edunsaajien eläkettä yhteensovitettaessa käytetään kuitenkin sanotun 60 prosentin sijasta seuraavan taulukon mukaista prosenttimäärää, joka määräytyy tämän lain mukaan vuoden 1994 loppuun mennessä eläkeajaksi luettavan palvelusajan perusteella:

Eläkeaikaa vähintään	Prosenttia
30 vuotta	66
25 vuotta	65
20 vuotta	64
15 vuotta	63
10 vuotta	62
5 vuotta	61

Osaläkkeenä myönnettyä työkyvyttömyyseläkettä yhteensovitettaessa yhteensovitusraja on 30 prosenttia yhteensovitusperusteesta.

Yhteensovituksessa otetaan huomioon työntekijäin eläkelain 8 §:ssä mainitut suoritukset. Edellä 1 §:n 3 momentissa tarkoitettulle vanhalle edunsaajalle myönnetty tämän lain mukainen eläke otetaan kuitenkin yhteensovituksessa huomioon sellaisenaan. Vanhuuseläkkeet, jotka on myönnetty varhennettuina, otetaan yhteensovituksessa huomioon ilman varhentamisesta johtuvaa vähennystä. Jos suoritusten yhteismäärä ylittää yhteensovitusrajan, ylittävä osa vähennetään tämän lain mukaisesta eläkkeestä.

Vanhuuseläkkeen saajalle suoritetaan siihen saakka, kunnes hän saa oikeuden eläkkeeseen

kansaneläkelain nojalla, täydennysosana se määrä, joka kansaneläkkeen huomioon ottamisen johdosta on vähennetty tämän lain mukaisesta eläkkeestä. Täydennysosaa ei kuitenkaan suoriteta varhennetun vanhuuseläkkeen saajalle.

Kansaneläkkeen pohjaosa otetaan kunakin kalenterivuonna huomioon sen määräisenä kuin se on edeltäneen kalenterivuoden marraskuun 1 päivänä.

13 §

Edellä 11 ja 12 §:ssä tarkoitettu yhteensovitus tehdään uudelleen soveltuvin osin työntekijäin eläkelain 8 a §:n mukaisesti.

15 §

Vanhuus- ja työkyvyttömyyseläke maksetaan, jollei 15 a §:n säännöksistä muuta johdu, sitä kuukautta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana oikeus eläkkeen saamiseen on syntynyt, muuta eläkettä kuin osatyökyvyttömyyseläkettä kuitenkin aikaisintaan palkan saamisen päättymistä seuraavan kuukauden alusta. Yksilöllistä varhaiseläkettä maksetaan edellä säädetyn mukaisesti kuitenkin aikaisintaan eläkkeen tai ennakkopäätöksen hakemista seuraavan kuukauden alusta. Työttömyyseläke maksetaan sitä kuukautta seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana edunsaaja täyttää 9 a §:n 1 momentissa tarkoitettua eläkkeen saamisen edellytykset.

Vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkettä ei ilman pätevää syytä myönnetä takautuvasti pitemmältä kuin vuoden ajalta ennen eläkehakemuksen tekemistä eikä työttömyyseläkettä tai osa-aikaeläkettä pitemmältä kuin kuuden kuukauden ajalta ennen sen hakemista seuraavaa kuukautta. Yksilöllinen varhaiseläke voidaan poikkeuksellisesta syystä myöntää takautuvasti, kuitenkin enintään vuoden ajalta ennen hakemista seuraavaa kuukautta.

Jos vanhuuseläke tai sellainen täysi työkyvyttömyyseläke, jonka suuruutta määrättäessä ei ole sovellettu 5 a §:ää, on ennen 11 tai 12 §:n mukaista eläkkeen enimmäismäärän laskemista pienempi kuin 2,50 markkaa kuukaudessa, voidaan eläke maksaa kertasuorituksena, joka lasketaan sosiaali- ja terveysministeriön työntekijäin eläkelain 19 b §:n soveltamista varten vahvistamien perusteiden mukaan. Kertasuorituksen saaneella ei sen jälkeen ole saman

eläketapahtuman johdosta oikeutta eläkkeeseen siitä palveluksesta, johon kertasuoritusta vastaava eläke on perustunut. Jos määräajaksi myönnetty työkyvyttömyyseläke on maksettu kertasuorituksena, voidaan eläkkeensaajalle kuitenkin myöntää eläke siltä ajalta, jonka hänen työkyvyttömyytensä määrääjän jälkeen jatkuu. Edellä sanottu markkamäärä tarkistetaan vuosittain tammikuun alusta sen palkaindeksiluvun mukaan, joka vahvistetaan työtekijäin eläkelain 9 §:n 1 momentin soveltamista varten.

17 a §

Jos edunsaaja on alaikäinen taikka jos hän sairauden tai muun syyn takia ei pysty itse hakemaan eläkettä ja jollei hänellä ole holhoojaa tai tätä tarkoitusta varten määrättyä uskotua miestä, voi valtiokonttorin hyväksymä edunsaajan lähiomainen tai muu hänestä pääasiallisesti huolehtiva henkilö edunvalvojana käyttää edunsaajan puhevaltaa tämän lain mukaista eläkettä koskevassa asiassa.

18 §

Jos yksilöllisen varhaiseläkkeen saaja menee ansiotyöhön ja ansaitsee 2 §:n 1 momentissa tarkoitettua markkamäärän tai sitä enemmän, voidaan sen estämättä, mitä 9 b §:n 2 momentissa säädetään, yksilöllinen varhaiseläke maksaa 10 a §:n mukaisen osaeläkkeen suuruisena. Jos kuitenkin eläkkeensaajan ansiotulot ylittävät 3/5 eläkkeen perusteena olevasta palkasta, eläkettä ei makseta ja se jätetään lepäämään.

Jos edunsaajan työkyky muuttuu siten, että muutoksella 9 b §:n mukaan on vaikutusta eläkkeen suuruuteen ja jos muutoksen, kun otetaan huomioon myös jo kulunut aika, voidaan arvioida jäävän pysyväksi ainakin vuoden ajaksi, tarkistetaan eläkkeen määrä edunsaajan hakemuksesta tai valtiokonttorin aloitteesta muutosta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jollei 15 a §:n säännöksistä muuta johdu. Eläkettä ei alenneta ajalta, jolta sitä on jo suoritettu, eikä koroteta pitemmältä ajalta kuin edunsaajan hakemusta tai valtiokonttorin tarkistuspäätöstä lähinnä seuraavaa kalenterikuukautta edeltäneiltä kuudelta kuukaudelta. Osaeläkkeenä myönnetty työkyvyttömyyseläke muutetaan eläkkeensaajan hakemuksesta yksilölliseksi varhaiseläkkeeksi sitä kuukautta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jona eläkkeensaaja on täyttänyt 9 a §:n 1 momentissa

säädetty edellytykset, ei kuitenkaan takautuvasti kuutta kuukautta pitemmältä ajalta ennen hakemista seuraavaa kuukautta.

Jos työkyvyttömyyseläke lakkautetaan, se voidaan maksaa osaeläkkeenä vuotta lyhyemmältäkin ajalta. Osaeläke voidaan maksaa täytenä eläkkeenä 18 d §:n 2 momentissa tarkoitettua kuntoutuksen ajalta.

Kun yksilöllisen varhaiseläkkeen saaja menee ansiotyöhön, jonka vuoksi 2 momentin mukaan eläke olisi maksettava osaeläkkeenä tai sitä ei saisi maksaa lainkaan, valtiokonttori muuttaa eläkkeen määrän tai keskeyttää eläkkeen maksamisen seuraavasta mahdollisesta maksujaksosta alkaen. Näissä tapauksissa valtiokonttori voi periä aiheuttomasti maksetut eläke-erät takaisin eläkkeensaajan ansiotyöhön ryhtymisestä lukien.

Työnteon lakatessa tai vähentyessä siten, että edunsaajalla on oikeus saada yksilöllistä varhaiseläkettä täytenä tai osaeläkkeen suuruisena, lepäävänä ollutta yksilöllistä varhaiseläkettä ryhdytään maksamaan hakemista seuraavan kuukauden alusta. Poikkeuksellisesta syystä eläke voidaan maksaa takautuvasti, kuitenkin enintään vuoden ajalta ennen hakemista seuraavaa kuukautta.

Lepäävänä oleva yksilöllinen varhaiseläke voidaan eläkkeensaajan hakemuksesta lakkauttaa hakemista seuraavan kuukauden alusta. Jollei lepäävänä ollutta yksilöllistä varhaiseläkettä ole vaadittu maksettavaksi uudelleen viiden vuoden kuluessa keskeyttämisestä, varhaiseläke katsotaan ilman eri päätöstä lakanneeksi sanotun ajan kuluttua.

19 §

Jos henkilölle, jolta 5 §:n 2 tai 3 momenttia soveltaen myönnetty työkyvyttömyyseläke on lakkautettu, myönnetään uusi työkyvyttömyyseläke sellaisen työkyvyttömyyden perusteella, joka on alkanut ennen kuin lakkautetun eläkkeen päättymisestä on kulunut kaksi vuotta, tai jos hän myöhemmin tulee saman sairauden, vian tai vamman johdosta uudelleen työkyvyttömäksi, hänelle myönnetään työkyvyttömyyseläke samojen perusteiden mukaan kuin lakkautettu eläke.

Jos työ- tai virkasuhteeseen taikka yrittäjätoimintaan perustuva sellainen eläke, jota määrittäessä on otettu huomioon eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava

ansio, määrätään uuden työkyvyttömyyden perusteella samojen perusteiden mukaan kuin aikaisempi eläke, ei aikaisemman eläkkeen päättymisen jälkeen jatkunutta työ- tai virkasuhdetta taikka yrittäjätoimintaa oteta eläkkeeseen oikeuttavana huomioon.

Jos tämän lain mukaista kuntoutusrahaa saaneelle edunsaajalle myönnetään työkyvyttömyyseläke sellaisen työkyvyttömyyden perusteella, joka on alkanut ennen kuin kuntoutusrahakauden päättymisestä on kulunut kaksi vuotta, eläke määrätään niillä perusteilla, joiden mukaan se olisi määrätty, jos työkyvyttömyys olisi alkanut kuntoutuspäätöstä tehtäessä.

20 §

Täysi työkyvyttömyyseläke tai työttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi palveluksen päätyttyä ja eläkkeen saajan saavuttaessa eläkeiän, virkasuhteessa olevan eläkkeen saajan osalta kuitenkin viimeistään hänen saavuttaessaan eroamisikänsä.

25 §

Aiheettomasti maksettu etuus saadaan periaatteellisesti myös kuittaamalla se vastaisuudessa maksettavista eläke-eristä. Kulloinkin suoritettavasta eläke-erästä ei kuitenkaan saa eläkkeensaajan suostumuksetta vähentää enempää kuin kuudesosan siitä eläke-erän osasta, joka jää jäljelle sen jälkeen, kun eläke-erästä on ennakkoperintälain (418/59) nojalla pidätetty ennakko tai rajoitettusti verovelvollisen tulon ja varallisuuden verottamisesta annetun lain (627/78) nojalla lähdevero.

25 a §

Valtiokonttorin ja valtion eläkelautakunnan lainvoimainen eläkkeen takaisinperintää koskeva päätös saadaan panna täytäntöön niin kuin riita-asiassa annettu lainvoiman saanut tuomio.

26 §

Kunnan ja muun julkisoikeudellisen yhteisön viranomaisen tai laitoksen, eläketurvakeskuksen, vakuutus- ja eläkelaitoksen, sairaalan sekä 5 a ja 10 a §:ssä tarkoitettuja etuuksia myöntävät viranomaiset ja laitokset ovat velvolliset pyynnöstä antamaan maksutta valtiokonttorille hallussaan olevat tiedot, jotka voivat vaikuttaa käsiteltävänä olevan eläkeasian ratkaisemiseen,

noudattaen kuitenkin mitä muussa laissa on salassapitovelvollisuudesta säädetty. Lääkärinlausunnosta ja -todistuksesta on kuitenkin suoritettava kohtuullinen korvaus.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1994.

Tämän lain 1 §:n 3 momentissa, 4 §:ssä, 6 §:n 1 momentin 4 kohdassa, 8 §:ssä, 10 §:ssä, 10 a §:ssä, 10 b §:ssä ja 20 §:ssä säädettyjä muutoksia ei sovelleta edunsaajaan, joka on syntynyt ennen vuotta 1940. Häneen ei sovelleta myöskään 5 §:ssä säädettyjä eläkeikää koskevia muutoksia, 11 §:n muutoksia muilta osin kuin pykälän viimeisen virkkeen osalta eikä 12 §:n muutoksia muilta osin kuin kansaneläkelain mukaisen lapsikorotuksen huomioon ottamatta jättämisen osalta. Tämän lain 8 §:n 1 momentissa säädettyjä muutoksia sovelletaan 1 päivästä tammikuuta 1995. Tällä lailla kumottua valtion eläkelain 8 §:n 5 momenttia sovelletaan edelleen 31 päivään joulukuuta 1994 kaikkiin edunsaajiin ja sen jälkeen edunsaajaan, joka on syntynyt ennen 1 päivää tammikuuta 1940.

Tätä lakia sovelletaan sellaisiin eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma sattuu lain tultua voimaan. Tämän lain 18 §:n 3 ja 6—9 momenttia sovelletaan kuitenkin myös eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma on sattunut ennen tämän lain voimaantuloa.

Sen estämättä, mitä 3 momentissa säädetään, tämän lain 1 §:n 8 ja 9 momenttia sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa oleviin palveluksiin.

Jos ennen 1 päivää tammikuuta 1994 54 vuotta täyttäneen edunsaajan palvelus on saannotuna päivänä jatkunut vähintään kymmenen vuotta, päätetään palvelus 1 §:n 8 momentin mukaisesti vuoden 1994 lopussa, jos mainitussa momentissa säädetty edellytykset täyttyvät.

Ennen tämän lain voimaantuloa 55 vuotta täyttäneeseen edunsaajaan, jolla tämän lain voimaan tullessa on oikeus työttömyysturvain lain mukaiseen päivärahaan, sovelletaan valtion eläkelain 9 a §:ää sellaisena kuin se on tämän lain voimaan tullessa. Säännöstä sovellettaessa edunsaajalla katsotaan olevan oikeus päivärahaan myös työttömyysturvain lain 12 §:ssä tarkoitettuna omavastuuajana.

Sen estämättä, mitä 9 c §:n 1 momentissa säädetään yksilöllisen varhaiseläkkeen alaikäraja, edunsaaja, joka on syntynyt ennen

vuotta 1940, säilyttää oikeuden saada yksilöllistä varhaiseläkettä 55 vuoden iän täyttämisen jälkeen. Tämän lain 9 c §:n 3 momenttia sovelletaan ennakkopäätökseen, joka annetaan tämän lain voimassa ollessa.

Tämän lain 10 a §:ää sovelletaan vain sellaiseen edunsaajaan, jonka valtion eläkelain 10 §:n mukainen karttumisprosentti tai valtion eläkelain mukaisten eläkkeiden yhteenlaskettu karttumisprosentti on pienempi kuin 60. Mainittua pykälää sovellettaessa ei ennen tämän lain voimaantuloa maksettuja pykälässä tarkoitettuja etuuksia oteta huomioon.

Tämän lain 12 §:n 3 ja 5 momentin muutoksia sovelletaan myös ennen lain voimaantuloa sattuneisiin eläketapahtumiin siltä osin kuin kysymys on kansaneläkelain 29 §:n nojalla maksettavan lapsikorotuksen huomioon ottamatta jättämisestä. Tällöin ei oteta huomioon lain voimaan tultua syntyneiden lasten perusteella maksettavaa lapsikorotusta. Jos yhteensovituksessa on tämän lain voimaan tullessa otettu huomioon kansaneläkkeen lapsikorotus vähintään kolmen lapsen perusteella, lisätään eläkkeeseen tämän lain voimaantulosta lukien se osa valtion eläkelain mukaisesta eläkkeestä, joka siitä on vähennetty sanotun lapsikorotuksen vuoksi.

Sen estämättä, mitä valtion eläkelain muuttamisesta 3 päivänä helmikuuta 1989 annetun lain (103/89) voimaantulosäännöksessä säädetään, valintaoikeutta ja mainitussa voimaantu-

losäännöksessä tarkoitettujen eläkeikää koskevien säännösten soveltamisen edellytyksenä ei ole, että edunsaajalla on oikeus eläkkeeseen valtion eläkelain 10 §:n 2 momenttia soveltaen. Mainittuja valintaoikeutta ja eläkeikää koskevia säännöksiä ei kuitenkaan sovelleta vuoden 1939 jälkeen syntyneeseen tämän lain 1 §:n 3 momentissa tarkoitettuun uuteen edunsaajaan eikä edunsaajaan, joka on saanut valtion eläkelain mukaista osa-aikaeläkettä tai yksilöllistä varhaiseläkettä. Tässä momentissa tarkoitettun eläkeiän valintaan oikeutetun edunsaajan eläkkeen karttumisprosentti on vähintään 60, jos hänellä on valtion eläkelain mukaan eläkeajaksi luettavaa palvelusaikaa vähintään 30 vuotta. Tällainen puuttuva karttuma liitetään edunsaajan viimeiseen palvelukseen. Tätä momenttia sovelletaan 1 päivästä tammikuuta 1995.

Tämän lain 12 §:n 1 momentissa säädetty markkamäärä vastaa vuodelle 1966 vahvistettua palkkaindeksilukua ja 15 §:n 5 momentissa säädetty markkamäärä vastaa vuodelle 1978 vahvistettua palkkaindeksilukua.

Tämän lain 25 a §:ää sovelletaan päätökseen, joka on annettu lain voimaantulon jälkeen.

Tämän lain 1 §:n 3 momentissa tarkoitettulle vanhalle edunsaajalle myönnettävää eläkettä pidetään valtion eläkelain voimaannpanolain (281/66) 5 §:ää sovellettaessa valtion eläkelain 10 §:n 2 tai 3 momenttia soveltaen myönnettävänä eläkkeenä.

2.

Laki

valtion eläkelain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan valtion eläkelain muuttamisesta 30 päivänä joulukuuta 1992 annetun lain (1599/92) voimaantulosäännöksen 2 momentti seuraavasti:

— — — — —
Lakia sovelletaan vuoden 1939 jälkeen syntyneeseen edunsaajaan, jolla on vuoden 1992 jälkeen alkanut valtion eläkelain piiriin kuuluva palvelus. Lakia ei sovelleta edunsaajaan, jonka palvelus on ollut voimassa ennen lain voimaantuloa ja joka jatkuu yhdenjaksoisesti.
— — — — —

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .

Tätä lakia sovelletaan eläketapahtumaan joka on sattunut 1 päivänä tammikuuta 1993 tai sen jälkeen.

3.

Laki

valtion perhe-eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 31 päivänä joulukuuta 1968 annetun valtion perhe-eläkelain (774/68) 6 §:n 2 momentti, 7 c §, 8 §, 12 §:n 5 momentti, 17 §, 22 §:n 1 momentti ja 23 §:n 1 momentti, sellaisena kuin niistä ovat 6 §:n 2 momentti ja 7 c § 9 päivänä helmikuuta 1990 annetussa laissa (103/90), 8 § muutettuna viimeksi mainitulla lailla ja 4 päivänä heinäkuuta 1969 annetulla lailla (440/69) sekä 12 §:n 5 momentti 21 päivänä elokuuta 1987 annetussa laissa (714/87), sekä lisätään 6 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa 9 päivänä helmikuuta 1990 annetussa laissa, uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 4 momentiksi, sekä lakiin uusi 22 a § seuraavasti:

6 §

Myönnettäessä perhe-eläke sellaisen edunjättäjän jälkeen, joka oli valtion eläkelain 1 §:n 3 momentissa tarkoitettu vanha edunsaaja, on yhteensovitusraja kuitenkin seuraavan taulukon mukainen prosenttimäärä, joka määräytyy edunjättäjän valtion eläkelain mukaan vuoden 1994 loppuun mennessä eläkeajaksi luettavan palvelusajan perusteella:

Eläkeaikaa vähintään	Prosenttia
30 vuotta	66
25 vuotta	65
20 vuotta	64
15 vuotta	63
10 vuotta	62
5 vuotta	61
alle 5 vuotta	60

Yhteensovitusrajasta vähennetään kutakin edunsaajana olevaa lasta kohden perhe-eläkelain (38/69) mukaan suoritettavan lapseneläkkeen perusmäärä sekä, jos tämän lain mukaisena edunsaajana on myös leski, perhe-eläkelain mukaisen leskeneläkkeen pohjaosan määrä. Vähennyksenä ei kuitenkaan oteta huomioon enempää kuin edellä olevan taulukon mukaisen prosenttimäärän puolikas yhteensovitusperusteesta. Silloin, kun perhe-eläkkeen saajana on lesken asemesta edunjättäjän entinen puoliso, yhteensovitusta toimitettaessa ei vähennetä perhe-eläkelain mukaisen leskeneläkkeen pohjaosan määrää.

7 c §

Sen lisäksi, mitä 7 b §:ssä säädetään, eläkesovitus tehdään uudelleen vain, jos leskelle myönnetään 7 §:n 1 momentissa tarkoitettu

eläke muuna kuin osa-aikaeläkkeenä. Tällöin käytetään samaa eläkesovitusperustetta kuin eläkesovitusta ensimmäistä kertaa tehtäessä.

8 §

Edellä 6 §:ssä tarkoitettu yhteensovitus tehdään uudelleen soveltuvin osin työntekijäin eläkelain 8 a §:n mukaisesti.

12 §

Perhe-eläkkeen maksamisesta kertasuorituksena noudatetaan soveltuvin osin valtion eläkelain 15 §:n 5 momentin säännöksiä.

17 §

Jos edunsaaja on alaikäinen taikka jos hän sairauden tai muun syyn takia ei pysty itse hakemaan perhe-eläkettä ja jollei hänellä ole holhoojaa tai tätä tarkoitusta varten määrättyä uskottua miestä, voi valtiokonttorin hyväksymä edunsaajan lähiomainen tai muu hänestä pääsiallisesti huolehtiva henkilö edunvalvojana käyttää edunsaajan puhevaltaa tämän lain mukaista perhe-eläkettä koskevassa asiassa.

Edellä 1 momentissa säädettyin edellytyksin valtiokonttori voi myös suorittaa perhe-eläkkeen sen saajan lähiomaiselle tai muulle henkilölle.

22 §

Aiheettomasti maksettu perhe-eläke saadaan periä takaisin myös kuittaamalla se vastaisuudessa maksettavista perhe-eläke-eristä. Kulloinkin suoritettavasta perhe-eläke-erästä ei kuitenkaan saa eläkkeensaajan suostumuksesta vähentää enempää kuin kuudesosan siitä perhe-eläke-erän osasta, joka jää jäljelle sen jälkeen, kun perhe-eläke-erästä on ennakkoiperintälain

(418/59) nojalla pidätetty ennakko tai rajoitusti verovelvollisen tulon ja varallisuuden verottamisesta annetun lain (627/78) nojalla lähdevero.

— — — — —

22 a §

Valtiokonttorin tai valtion eläkelautakunnan lainvoimainen perhe-eläkkeen takaisinperintää koskeva päätös saadaan panna täytäntöön niin kuin riita-asiaassa annettu lainvoimainen tuomio.

23 §

Kunnan ja muun julkisoikeudellisen yhteisön viranomainen tai laitos, eläketurvakeskus, vakuutus- ja eläkelaitos, sairaala sekä valtion

eläkelain 5 a ja 10 a §:ssä tarkoitettuja etuuksia myöntävät viranomaiset ja laitokset ovat velvolliset pyynnöstä antamaan valtiokonttorille hallussaan olevat tiedot, jotka voivat vaikuttaa käsiteltävänä olevan perhe-eläkeasian ratkaisuun, noudattaen kuitenkin mitä muussa laissa on salassapitovelvollisuudesta säädetty. Lääkärinlausunnosta ja -todistuksesta on kuitenkin suoritettava kohtuullinen korvaus.

— — — — —

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1994.

Tätä lakia sovelletaan, jos edunjättäjä on kuollut lain tultua voimaan. Lain 22 a §:ää sovelletaan kuitenkin päätökseen, joka on annettu lain voimaantulon jälkeen.

Helsingissä 18 päivänä kesäkuuta 1993

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Valtiovarainministeri *Iiro Viinanen*

1.

Laki

valtion eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 20 päivänä toukokuuta 1966 annetun valtion eläkelain (280/66) 5 §:n 2 ja 3 momentti, 6 §:n 2 momentti, 17 §:n 1 momentti ja 18 a §:n 2 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 5 §:n 2 ja 3 momentti 30 päivänä joulukuuta 1992 annetussa laissa (1599/92), 6 §:n 2 momentti 10 päivänä joulukuuta 1971 annetussa laissa (851/71) ja 18 a §:n 2 momentti 31 päivänä tammikuuta 1985 annetussa laissa (91/85),

muutetaan 1 §:n 3 momentti, 2 §:n 1 momentin 2 kohta, 4 §, 5 §:n 4 momentti, 6 §:n 1 momentin 3 kohdan d ja e alakohta ja 4 kohta, 7 §:n 1 ja 3 momentti, 8 §:n 1 — 3 ja 5 momentti, 9 §:n 1 momentin a-kohta, 9 a §, 9 b §:n 1 momentti, 9 c §:n 1 ja 3 momentti, 9 d §:n 1 momentin 2 kohta, 10 §:n 1, 2, 5 ja 6 momentti, 10 a §, 10 b §:n 1 ja 4 momentti, 11 ja 12 §, 13 §:n 1 momentti, 15 §:n 1, 2 ja 5 momentti, 18 §:n 3 ja 4 momentti, 19 §, 20 §:n 1 momentti, 25 §:n 1 momentti sekä 26 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 2 §:n 1 momentin 2 kohta, 8 §:n 2 momentti, 9 b §:n 1 momentti, 9 c §:n 1 ja 3 momentti, 9 d §:n 1 momentin 2 kohta, 10 §:n 5 ja 6 momentti, 10 b §:n 1 ja 4 momentti, 15 §:n 2 momentti ja 26 §:n 1 momentti 3 päivänä helmikuuta 1989 annetussa laissa (103/89), 4 § muutettuna viimeksimainitulla lailla ja mainitulla 30 päivänä joulukuuta 1992 annetulla lailla, 5 §:n 4 momentti 7 päivänä tammikuuta 1982 annetussa laissa (16/82), 6 §:n 1 momentin 3 kohdan d alakohta mainitussa 10 päivänä joulukuuta 1971 annetussa laissa ja e alakohta 27 päivänä maaliskuuta 1991 annetussa laissa (618/91) sekä 4 kohta muutettuna 23 päivänä joulukuuta 1982 annetulla lailla (1026/82) sekä mainituilla 10 päivänä joulukuuta 1971 ja 30 päivänä joulukuuta 1992 annetuilla laeilla, 7 §:n 1 momentti 16 päivänä kesäkuuta 1989 annetussa laissa (563/89) ja 3 momentti 10 päivänä tammikuuta 1992 annetussa laissa (5/92), 8 §:n 1 momentti 21 päivänä elokuuta 1987 annetussa laissa (716/87) ja 5 momentti 19 päivänä joulukuuta 1986 annetussa laissa (964/86); 8 §:n 3 momentti, 10 §:n 1 momentti ja 20 §:n 1 momentti mainitussa 30 päivänä joulukuuta 1992 annetussa laissa, 9 a § muutettuna mainitulla 31 päivänä tammikuuta 1985 annetulla lailla ja 31 päivänä joulukuuta 1985 annetulla lailla (1130/85), 10 §:n 2 momentti muutettuna mainituilla 19 päivänä joulukuuta 1986, 3 päivänä helmikuuta 1989 ja 30 päivänä joulukuuta 1992 annetuilla laeilla, 10 a § ja 18 §:n 3 ja 4 momentti 19 päivänä huhtikuuta 1985 annetussa laissa (326/85), 12 § muutettuna viimeksi mainitulla lailla ja mainitulla 3 päivänä helmikuuta 1989 annetulla lailla, 13 §:n 1 momentti 4 päivänä kesäkuuta 1982 annetussa laissa (414/82), 15 §:n 1 momentti mainitussa 31 päivänä tammikuuta 1985 annetussa laissa ja 5 momentti 23 päivänä helmikuuta 1979 annetussa laissa (232/79), 19 § muutettuna 16 päivänä tammikuuta 1987 annetulla lailla (8/87) ja mainitulla 27 päivänä maaliskuuta 1991 annetulla lailla, sekä

lisätään 1 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 9 päivänä toukokuuta 1986 annetulla lailla (333/86) ja mainitulla 27 päivänä maaliskuuta 1991 annetulla lailla, uusi 8 ja 9 momentti, lakiin uusi 5 a ja 5 b §, 7 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 18 päivänä heinäkuuta 1975 ja 9 päivänä tammikuuta 1981 annetuilla laeilla (568/75 ja 15/81) sekä mainituilla 16 päivänä tammikuuta 1987, 16 päivänä kesäkuuta 1989 ja 10 päivänä tammikuuta 1992 annetuilla laeilla, uusi 4 ja 5 momentti, jolloin nykyinen 4 — 8 momentti siirtyvät 6 — 10 momentiksi, 9 §:n 1 momenttiin siitä 24 päivänä lokakuuta 1986 annetulla lailla (757/86) kumotun b kohdan tilalle uusi b kohta, 10 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna mainituilla 19 päivänä joulukuuta 1986 ja 3 päivänä helmikuuta 1989 annetuilla laeilla sekä 13 päivänä tammikuuta 1989 annetulla lailla (21/89), uusi 7 momentti, lakiin uusi 17 a §, 18 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna mainituilla 19 päivänä huhtikuuta 1985, 3 päivänä helmikuuta 1989 ja 27 päivänä maaliskuuta 1991 annetuilla laeilla, viimeksi mainitulla lailla kumotun 2 momentin tilalle uusi 2 momentti sekä uusi 6 — 8 momentti, jolloin nykyinen 6 — 10 momentti siirtyvät 9 — 13 momentiksi, sekä lakiin uusi 25 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

Edellä 1 momentissa tarkoitetusta virka-, työ- tai palvelussuhteesta käytetään tässä laissa nimitystä palvelus ja samassa momentissa tarkoitettu henkilöstä nimitystä edunsaaja.

1 §

Edellä 1 momentissa tarkoitetusta virka- tai työsuhteesta käytetään tässä laissa nimitystä palvelus ja samassa momentissa tarkoitettu henkilöstä nimitystä edunsaaja. Vanhalla edunsaajalla tarkoitetaan tässä laissa edunsaajaa, joka oli 31 päivänä joulukuuta 1992 tämän lain piiriin kuuluvassa yhdenjaksoisessa palveluksessa ja jonka palvelus jatkuu yhdenjaksoisesti eläketapahtumaan asti. Palveluksen katsotaan 31 päivään joulukuuta 1998 jatkuvan tätä momenttia sovellettaessa yhdenjaksoisesti, jos palvelusta edeltävän palveluksen päättymisestä on kulunut enintään yksi kuukausi. Edellytyksenä on lisäksi, että edunsaaja on ollut palveluksen päättymistä välittömästi edeltäneet kuusi kuukautta yhdenjaksoisesti jatkuneessa palveluksessa ja hänellä palveluksen päättymistä välittömästi edeltäneiden viiden vuoden kuluessa on eläkeaikaa yhteensä vähintään kolme vuotta. Muuta kuin vanhaa edunsaajaa pidetään tätä lakia sovellettaessa uutena edunsaajana.

Palvelus, joka on jatkunut yhdenjaksoisesti vähintään kymmenen vuotta sen vuoden loppuun mennessä, jonka aikana edunsaaja on täyttänyt 54 vuoden iän, päätetään eläkkeen laskemista varten teknisesti sanotun vuoden lopussa. Jollei palvelus ole edellä mainittuna ajankohtana jatkunut kymmentä vuotta, se päätetään sen vuoden lopussa, jona kymmenen vuotta täyttyy. Palvelusta ei kuitenkaan päätetä enää sen vuoden jälkeen, jonka päättymisestä on kaksi täyttä kalenterivuotta edunsaajan eläkeikään tai sitä alempaan eroamisikään. Edunsaajan jatkaessa työntekeään hänen katsotaan olevan uudessa palveluksessa. Palvelusta ei kuitenkaan katkaista, jos edunsaajan palkka on katkaisun jälkeisessä palveluksessa alentunut sellaisen poikkeuksellisen syyn johdosta, joka on ilmaantunut ennen palveluksen tässä momentissa tarkoitettua päättämistä, ja jos 7 §:n 2 momentin soveltamisen edellytykset tällöin täyttyvät.

Sen estämättä, mitä 5 — 8 momentissa säädetään palveluksen päättymisestä, katsotaan palveluksen jatkuneen yhdenjaksoisena työntekeijän eläkelain 8 §:n 3 momentissa tarkoitettua vuoden aikaan laskettaessa sekä tämän lain 9 §:n 4 momenttia sovellettaessa.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

Tämä laki ei koske

2) palvelusta sinä aikana, jolta edunsaaja saa virka- tai työsuhteen taikka yrittäjätoiminnan perusteella tämän lain taikka muun lain tai asetuksen mukaista vanhuuseläkettä, varhennettua vanhuuseläkettä lukuunottamatta, taikka sellaista työkyvyttömyyseläkettä, jonka suuruutta määrättäessä on otettu huomioon eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio;

4 §

Eläkeikä on 63 vuotta.

Eläkeikä on kuitenkin 65 vuotta, jos valtion palvelus on päättynyt ennen 63 vuoden eläkeikää. Jos edunsaajalla on 31 päivän joulukuuta 1992 jälkeen alkanut palvelus, eläkeikä on 65 vuotta.

5 §

Jos edunsaaja on ennen työkyvyttömyyden tai työttömyyden alkamista asunut vähintään viisi vuotta Suomessa ja jos työkyvyttömyys tai työttömyys on alkanut ennen kuin palveluksen tai tämän lain mukaisen osa-aikaeläkkeen päätymisestä on kulunut 360 päivää, luetaan eläkeajaksi myös työkyvyttömyyden tai työttömyyden alkamisen ja 63 vuoden eläkeiän tai tätä alemman eroamisiän saavuttamisen välinen aika. Jos edunsaajalla on 31 päivän joulukuuta 1992 jälkeen alkanut palvelus, luetaan tällöin kuitenkin eläkeajaksi työkyvyttömyyden tai työttömyy-

2 §

Tämä laki ei koske

2) palvelusta sinä aikana, jolta edunsaajalla on oikeus saada virka- tai työsuhteen taikka yrittäjätoiminnan perusteella tämän lain taikka muun lain tai asetuksen mukaista vanhuuseläkettä, varhennettua vanhuuseläkettä lukuunottamatta, taikka sellaista työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkettä, jonka suuruutta määrättäessä on otettu huomioon eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio;

4 §

Tämän lain 1 §:n 3 momentissa tarkoitetun uuden edunsaajan eläkeikä on 65 vuotta. Mainitussa lainkohdassa tarkoitetun vanhan edunsaajan eläkeikä on 65 vuotta, jos hän on syntynyt vuoden 1959 jälkeen tai jos hänellä ei ole vuoden 1994 loppuun mennessä vähintään viittä vuotta tämän lain mukaan eläkeajaksi luettavaa palvelusaikaa.

Muiden kuin 1 momentissa tarkoitettujen vanhojen edunsaajien eläkeikä määräytyy tämän lain mukaan vuoden 1994 loppuun mennessä eläkeajaksi luettavan palvelusajan perusteella seuraavasti:

Eläkeaikaa vähintään	Eläkeikä
30 vuotta	63 vuotta
25 vuotta	63 vuotta 4 kuukautta
20 vuotta	63 vuotta 8 kuukautta
15 vuotta	64 vuotta
10 vuotta	64 vuotta 4 kuukautta
5 vuotta	64 vuotta 8 kuukautta

5 §

(2 mom. kumotaan)

Voimassa oleva laki

Ehdotus

den alkamisen ja 65 vuoden eläkeiän tai tätä alemman eroamisiän välinen aika. Edellä tarkoitettuja 360 päivää laskettaessa jätetään huomioon ottamatta päivät, joilta edunsaaja on saanut työttömyysturvalain (602/84) mukaista päivärahaa, kuitenkin enintään siihen määrään sakka, joka vastaa työttömyysturvalain 26 §:ssä säädettyä niiden päivien enimmäismäärää, joilta voidaan maksaa ansioon suhteutettua päivärahaa. Jos edunsaaja on saanut ansioon suhteutettua päivärahaa työttömyysturvalain 26 §:n 3 momentin perusteella, edellä olevasta poiketen tämän palvelussuhteen perusteella myönnettävää työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkettä määrättäessä luetaan eläkkeeseen oikeuttavaksi myös työkyvyttömyyden tai työttömyyden alkamisen ja eläkeiän tai tätä alemman eroamisiän saavuttamisen välinen aika. Edunsaajan ilmoituksen johdosta jätetään huomioon ottamatta myös sellaiset päivät, joilta edunsaaja on saanut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien, eläkeohjesäännön ja eläkesääntöjen tai kuntoutusrahain (611/91) mukaista kuntoutusrahaa taikka ansionmenetyskorvausta tapaturmavakuutuksen, liikennevakuutuksen tai sotilasvammalain (404/48) kuntoutusta koskevien säännösten perusteella. Niin ikään edunsaajan ilmoituksen johdosta jätetään huomioon ottamatta sellaiset päivät, joilta edunsaaja on kolmen viimeisen vuoden aikana välittömästi ennen tässä laissa tarkoitetun työkyvyttömyyden tai työttömyyden alkamista saanut sairausvakuutuslain (364/63) mukaista päivärahaa, samoin kuin sellaiset päivät, joilta päivärahaa olisi suoritettu, jollei edunsaaja olisi saanut sanotun lain 27 §:n 1 momentissa tarkoitettua sairaudesta, viasta tai vammasta johtuvan työkyvyttömyyden vuoksi maksettavaa vastaavaa korvausta jonkin lain mukaan. Jos palvelus ei ole jatkunut yhdenjaksoisesti vähintään kuutta kuukautta, luetaan sen perusteella eläkeajaksi eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika vain sikäli kuin edunsaajalla ei ole ennen tätä palvelusta alkaneen virka- tai työsuhteen taikka yrittäjätoiminnan perusteella oikeutta sellaiseen työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkkeeseen, jota varten sanottu aika tai sitä vastaava ansio jo otetaan huomioon.

Naispuolisen edunsaajan työkyvyttömyyseläkettä määrättäessä luetaan eläkeajaksi työkyvyttömyyden alkamisen ja 63 vuoden eläkeiän tai tätä alemman eroamisiän saavuttamisen välinen aika, jos hänellä on 2 momentissa mainittujen

(3 mom. kumotaan)

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

360 päivän täyttymisen ja työkyvyttömyyden alkamisen välisen ajan, joka saa olla enintään 9 vuotta, ollut valtion perhe-eläkelain 2 §:ssä tarkoitettu kolmea vuotta nuorempi lapsi, ei kuitenkaan, jos eläkeikään jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio on ilman sanottua lapsenhoidon huomioon ottamista luettava eläkeajaksi muun työ- tai virkasuhteen taikka yrittäjätoiminnan perusteella. Jos edunsaajalla on 31 päivän joulukuuta 1992 jälkeen alkanut palvelus, luetaan tällöin kuitenkin eläkeajaksi työkyvyttömyyden tai työttömyyden alkamisen ja 65 vuoden eläkeiän tai tätä alemman eroamisiän saavuttamisen välinen aika. Jollei tällaisen naispuolisen edunsaajan palvelus ole jatkunut kuutta kuukautta, on eläkeajan määräytymisestä voimassa, mitä 2 momentissa säädetty.

Eläkeajaksi luetaan myös aika, jona edunsaaja 23 vuotta täytettyään on saanut valtion varoista tämän lain mukaista, 2 ja 3 momenttia soveltaen myönnettyä työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkettä taikka rintamaveteraanien varhaiseläkkeestä annetun lain (13/82) mukaista varhaiseläkettä, milloin hänelle myöhemmin vanhuuden tai uuden työkyvyttömyyden taikka työttömyyden johdosta on myönnettävä eläke 2 momentissa tarkoitettua palveluksen perusteella.

Eläkeajaksi luetaan myös aika, jona edunsaaja 23 vuotta täytettyään on saanut valtion varoista tämän lain mukaista, 5 a §:ää soveltaen myönnettyä työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkettä taikka rintamaveteraanien varhaiseläkkeestä annetun lain (13/82) mukaista varhaiseläkettä, milloin hänelle myöhemmin vanhuuden tai uuden työkyvyttömyyden taikka työttömyyden johdosta on myönnettävä eläke sellaisen palveluksen perusteella, jossa on otettu huomioon aika työkyvyttömyyden tai työttömyyden alkamisesta eläkeikään tai sitä alempaan eroamisikään.

5 a §

Jos työkyvyttömyys tai työttömyys on alkanut ennen kuin palveluksen päättymisestä on kulunut 360 päivää, luetaan tämän palveluksen perusteella myönnettävää työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkettä määrättäessä eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi myös työkyvyttömyyden tai työttömyyden alkamisen ja eläkeiän tai tätä alemman eroamisiän välinen aika (tuleva aika).

Edellä 1 momentissa tarkoitettua 360 päivää laskettaessa jätetään huomioon ottamatta päivät, joilta edunsaaja on saanut:

1) opintovapaalaissa (273/79) tarkoitettua opintovapaata;

2) valtion virkamieslain (755/86), peruskoululain (476/83), lukiolain (477/83) tai koulutus- ja erorahastosta annetun lain (537/90) mukaista omaehtoista ammatillista aikuiskoulutusta var-
ten myönnettävää henkilökohtaista tukea;

3) työvoimapolitiitisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (763/90) mukaista koulutustukea;

4) työttömyysturvalain (602/84) mukaista päivärahaa, enintään siihen määrään saakka, joka vastaa työttömyysturvalain 26 §:ssä säädettyä niiden päivien enimmäismäärää, joilta voidaan maksaa ansioon suhteutettua päivärahaa;

5) työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön taikka kuntoutusrahain (611/91) mukaista kuntoutusrahaa tai ansionmenetyskorvausta tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella; tai

6) sairausvakuutuslain (364/63) mukaista päivärahaa kolmen viimeisen vuoden aikana välyttömästi ennen tässä laissa tarkoitettua työkyvyttömyyden tai työttömyyden alkamista; näihin päiviin rinnastetaan päivät, joilta päivärahaa olisi suoritettu, jollei työntekijä olisi saanut sairausvakuutuslain 27 §:n 1 momentissa tarkoitettua sairaudesta, viasta tai vammasta johtuvan työkyvyttömyyden vuoksi maksettavaa vastaavaa korvausta jonkin muun lain mukaan.

Jos työntekijä on saanut ansioon suhteutettua päivärahaa työttömyysturvalain 26 §:n 3 momentin perusteella ennen kuin palveluksen päättymisestä on kulunut 1 tai 2 momentissa tarkoitettua 360 päivää, luetaan tämän palveluksen perusteella myönnettävää työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkettä määrättäessä tuleva aika eläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi.

Tuleva aika luetaan työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkkeeseen oikeuttavaksi ajaksi myös sellaisen palveluksen perusteella, jonka päätyttyä edunsaajalla on 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen 360 päivän täyttymisen ja työkyvyttömyyden tai työttömyyden alkamisen välisen, enintään yhdeksän vuoden pituisen ajan ollut valtion perheläkelain 2 §:ssä tarkoitettu kolmea vuotta nuorempi lapsi. Tällöin edellytyksenä on kuitenkin, että:

1) edunsaaja on saanut tämän lapsen perusteella sairausvakuutuslain mukaista äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa taikka lasten kotihoidon tuesta annetun lain (797/92) mukaista kotihoidon tukea; ja että

2) tulevaa aikaa ei lueta eläkkeeseen oikeuttavaksi 1 — 3 momentin mukaan.

Mitä edellä säädetään tulevasta ajasta, sovelletaan vain, jos edunsaaja on ennen työkyvyttömyyden tai työttömyyden alkamista asunut Suo-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

messä vähintään viisi vuotta. Erityisestä syystä valtiovarainministeriö voi kuitenkin päättää, ettei sanottua asumista koskevaa edellytystä sovelleta.

5 b §

Tuleva aika luetaan eläkkeeseen oikeuttavaksi vähintään kuusi kuukautta jatkuneen palveluksen perusteella.

Tuleva aika luetaan kuitenkin eläkkeeseen oikeuttavaksi kuutta kuukautta lyhyemmän palveluksen perusteella silloin, kun edunsaajalla ei ole ennen tätä palvelusta alkaneen työ- tai virkasuhteen taikka yrittäjätoiminnan perusteella oikeutta eläkkeeseen, jota määrittäessä on otettu huomioon eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio (täysitehoinen eläke).

Jos edunsaaja tulevaan aikaan oikeuttavan palveluksen päätyttyä on myöhemmin toisen työ- tai virkasuhteen taikka yrittäjätoiminnan perusteella saavuttanut oikeuden 1 ja 2 momentissa tarkoitettuun täysitehoiseen eläkkeeseen, ei 5 a §:n säännöksiä sovelleta aikaisempaan palvelukseen. Edunsaajan katsotaan tällöin saavuttaneen edellä tarkoitettun oikeuden lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/62) mukaiseen eläketurvaan sinä ajankohdana, jona hänen sanotussa laissa tarkoitetuissa työsuhteissa saamansa ansio yhteensä on ennen työkyvyttömyyden pääasiallisena syynä olevan sairauden, vian tai vamman saamista noussut sanotun lain 7 §:n 1 momentissa edellytettyyn rajamäärään.

Edunsaajan, joka on täyttänyt 55 vuotta, ei katsota saavuttaneen 2 momentissa tarkoitettua oikeutta lukea eläkeajaksi eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio kuitenkaan sellaisen työ- tai virkasuhteen perusteella, johon edunsaaja on työllistetty työllisyyslain (275/87) 18 §:n 3 momentin tai, jos kyseessä on muu työnantaja kuin valtio tai kunta, sitä vastaavan menettelyn mukaisesti (velvoitetyö) ja josta laskettava eläkkeen perusteena oleva palkka on pienempi kuin aikaisemmasta työ- tai virkasuhteesta taikka yrittäjätoiminnasta laskettava vastaava palkka tai työtulo. Jos edunsaaja ei ole menettänyt oikeutta lukea eläkeajaksi eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio aikaisemman työ- tai virkasuhteen perusteella sillä hetkellä, kun hänen velvoitetyönsä alkoi, ei hänen tätä momenttia

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 §

Eläkeajaksi ei kuitenkaan lueta:

3) aikaa, jonka työ tai virantoimitus palveluksen jatkuessa on ollut keskeytyneenä yhdenjaksoisesti enemmän kuin 30 päivää, ellei siltä ajalta ole suoritettu palkkaa eikä palkattomuuden syynä ole ollut;

d) 5 §:n 2 momenttia soveltaen myönnetyn työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkkeen suorittaminen; taikka

e) sairausvakuutuslain 21 ja 23 §:ään perustuen myönnetty virkavapaus tai loma siltä osin kuin sairausvakuutuslain mukaan tuleva äitiys-, isyys- tai vanhempainraha tai tämän lain mukainen kuntoutusraha kohdistuu siihen eikä

4) aikaa palveluksessa, josta saatu ansio on luettava edunsaajan hyväksi eläkettä varten lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain (134/62) nojalla, paitsi jos edunsaajalla ei ole 31 päivän joulukuuta 1992 jälkeen alkannutta palvelusta ja jos:

a) työkyvyttömyys- tai työttömyyseläke tulisi myönnettäväksi 5 §:n 2 momenttia soveltaen; tai

b) edunsaaja on ollut vanhuuseläkeikänsä saavuttamista tai tätä myöhemmän palveluksensa päättymistä välittömästi edeltäneet 6 kuukautta yhdenjaksoisessa palveluksessa, jonka päättymistä välittömästi edeltäneiden 5 vuoden kuluessa hänellä on eläkeaikaa yhteensä vähintään 3 vuotta.

Myöskään ei sovelleta, mitä 5 §:n 2 momentissa on säädetty, jos edunsaaja työkyvyttömäksi

6 §

Eläkeajaksi ei kuitenkaan lueta:

3) aikaa, jonka työ tai virantoimitus palveluksen jatkuessa on ollut keskeytyneenä yhdenjaksoisesti enemmän kuin 30 päivää, ellei siltä ajalta ole suoritettu palkkaa eikä palkattomuuden syynä ole ollut;

d) 5 a §:ää soveltaen myönnetyn työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkkeen suorittaminen; taikka

e) sairausvakuutuslain 21 ja 23 §:ään perustuen myönnetty virkavapaus tai loma siltä osin kuin sairausvakuutuslain mukaan tuleva äitiys-, erityisäitiys-, isyys- tai vanhempainraha kohdistuu siihen tai virkavapaus, jonka aikana edunsaaja saa työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen mukaista kuntoutusrahaa, kuntoutusrahallain valtiokonttorin ohjeisiin perustuvaa varhaiskuntoutuksen kuntoutusrahaa taikka ansionmenetykskorvausta tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella, ei kuitenkaan, jos kuntoutusrahaa on maksettu eläkkeen lisänä; eikä

4) aikaa palveluksessa, josta saatu ansio on luettava edunsaajan hyväksi eläkettä varten lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijöiden eläkelain nojalla.

(2 mom. kumotaan)

sovellettaessa katsota menettäneen oikeutta lukea hyväkseen eläkeiän saavuttamiseen jäljellä olevaa aikaa tai sitä vastaavaa ansiota aikaisemmasta työ- tai virkasuhteesta velvoitetyn vuoksi.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

tai työttömäksi tullessaan, on myöhemmin virkattai työsuhteen taikka yrittäjätoiminnan perusteella saavuttanut oikeuden työkyvyttömyys- tai työttömyyseläkkeen saamiseen siten, että eläkeajaksi luetaan työkyvyttömyyden tai työttömyyden alkamisen ja eläkeiän saavuttamisen välinen aika tai sitä vastaava ansio. Edunsaajan katsotaan saavuttaneen edellä tarkoitetun oikeuden lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain mukaisen eläkkeen saamiseen sinä ajankohtana, jona hänen sanotun lain alaisissa työsuhteissa saamansa ansio yhteensä on ennen työkyvyttömyyden pääasiallisena syynä olevan sairauden, vian tai vamman saamista tai ennen työttömyyden alkamista noussut saman lain 7 §:n 1 momentissa edellytettyyn rajamäärään.

7 §

Eläkkeen perusteena oleva palkka määrätään kustakin palvelussuhteesta erikseen laskemalla enintään 4 viimeisestä kalenterivuodesta ennen palveluksen päättymistä jäljempänä sanotulla tavalla valittujen 2 kalenterivuoden aikana palveluksesta saatujen 16 §:n mukaisesti tarkistettujen yhteenlaskettujen työansioiden keskimäärä kuukautta kohden. Jos palvelus on jatkunut useamman kuin 2 kalenterivuoden aikana, palveluksen alkamisvuotta ei oteta huomioon, ellei palvelus sanottuna kalenterivuotena ole jatkunut vähintään 6 kuukautta. Jos näin on valittavina 3 kalenterivuotta, jätetään niistä huomioon ottamatta se vuosi, jona työnansioiden keskimäärä kuukautta kohden on pienin, ja jos valittavina on 4 kalenterivuotta, jätetään myös huomioon ottamatta se vuosi, jona työnansioiden keskimäärä kuukautta kohden on suurin. Jos palvelus on jatkunut vain yhden kalenterivuoden aikana, eläkkeen perusteena olevana palkkana käytetään työnansioiden keskimäärää kuukautta kohden. Jos palvelus on jatkunut useamman kuin 4 kalenterivuoden aikana, eläkkeen perusteena oleva palkka määrätään edellä sanotuin tavoin palvelussuhteen päättymistä edeltäneiden 4 kalenterivuoden aikana saaduista työnansioista, kuitenkin niin, että jos palvelus on päättynyt kalenterivuoden lopussa, otetaan päättymisvuosi huomioon. Milloin kysymys on työkyvyttömyyseläkkeestä, palveluksen katsotaan eläkkeen perusteena olevaa palkkaa laskettaessa päättyneen 9 §:n 1 momentissa tarkoitetun työ-

7 §

Eläkkeen perusteena oleva palkka määrätään kustakin palvelussuhteesta erikseen laskemalla enintään *neljästä* viimeisestä kalenterivuodesta ennen palveluksen päättymistä jäljempänä sanotulla tavalla valittujen *kahden* kalenterivuoden aikana palveluksesta saatujen 16 §:n mukaisesti tarkistettujen yhteenlaskettujen työansioiden keskimäärä kuukautta kohden. *Jos palvelus on päätetty 1 §:n 8 momentin nojalla, katsotaan sen kuitenkin tätä momenttia sovellettaessa jatkuneen yhdenjaksoisesti, jos eläkkeen määrä siten laskettuna on suurempi.* Jos palvelus on jatkunut useamman kuin *kahden* kalenterivuoden aikana, palveluksen alkamisvuotta ei oteta huomioon, ellei palvelus sanottuna kalenterivuotena ole jatkunut vähintään *kuutta* kuukautta. Jos näin on valittavina *kolme* kalenterivuotta, jätetään niistä huomioon ottamatta se vuosi, jona työnansioiden keskimäärä kuukautta kohden on pienin, ja jos valittavina on *neljä* kalenterivuotta, jätetään myös huomioon ottamatta se vuosi, jona työnansioiden keskimäärä kuukautta kohden on suurin. Jos palvelus on jatkunut vain yhden kalenterivuoden aikana, eläkkeen perusteena olevana palkkana käytetään työnansioiden keskimäärää kuukautta kohden. Jos palvelus on jatkunut useamman kuin *neljän* kalenterivuoden aikana, eläkkeen perusteena oleva palkka määrätään edellä sanotuin tavoin palvelussuhteen päättymistä edeltäneiden *neljän* kalenterivuoden aikana saaduista työnansioista. Jos palvelus on päättynyt kalenterivuoden lopussa, otetaan kuitenkin päätty-

Voimassa oleva laki

kyvyttömyyden alkamista edeltäneen kalenterikuukauden lopussa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu työnansio määräytyy maksuajankohdan mukaan samoin perustein kuin veron ennakkoa tai veroa pidätettäessä. Työansiona ei kuitenkaan pidetä palveluksen päättyessä maksettavaa lomakorvausta, 8 momentissa tarkoitettulle edunsaajalle suoritettua ulkomaanedustuksen virkamiesten palkkauksesta annetun lain (346/88) 2 §:ssä mainittua paikalliskorotusta ja lain 3 §:ssä mainittuja korvauksia eikä palkkioita komiteoissa tai toimikunnissa tehdystä työstä taikka muista tehtävistä, joita ei ole pidettävä palvelukseen kuuluvina.

Ehdotus

misvuosi huomioon. Milloin kysymys on työkyvyttömyyseläkkeestä, palveluksen katsotaan eläkkeen perusteena olevaa palkkaa laskettaessa päättyneen 9 §:n 1 momentissa tarkoitettun työkyvyttömyyden alkamista edeltäneen kalenterikuukauden lopussa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu työansio määräytyy maksuajankohdan mukaan samoin perustein kuin veron ennakkoa tai veroa pidätettäessä. Työansiona ei kuitenkaan pidetä palveluksen päättyessä maksettavaa lomakorvausta, 10 momentissa tarkoitettulle edunsaajalle suoritettua ulkomaanedustuksen virkamiesten palkkauksesta annetun lain (346/88) 2 §:ssä mainittua paikalliskorotusta ja lain 3 §:ssä mainittuja korvauksia eikä palkkioita komiteoissa tai toimikunnissa tehdystä työstä taikka muista tehtävistä, joita ei ole pidettävä palvelukseen kuuluvina. *Kunkin kalenterivuoden työansiosta vähennetään tätä pykälää sovellettaessa määrä, joka vastaa sanotulle kalenterivuodelle vahvistettua edunsaajan eläkemaksuprosenttia.*

Edellä 3 momentissa tarkoitettua työansiota ei kuitenkaan vähennetä 2 momentissa tarkoitettun eläkemaksun vuoksi enempää kuin sillä suhteellisella määrällä, jolla ansiotason suhteellinen nousu ylittää hintojen suhteellisen nousun vuoden 1992 kolmannelta vuosineljänneksestä kyseisen työansion ansaitsemisvuotta edeltäneen kalenterivuoden kolmanteen vuosineljännekseen. Kunkin vuonna vähennetään kuitenkin vähintään edelliselle kalenterivuodelle vahvistettu suhteellinen määrä.

Edellä 3 ja 4 momentissa tarkoitettu vähennys tehdään käyttämällä työntekijäin eläkelain 7 §:n 7 momentissa tarkoitettua kerrointa.

8 §

Vanhuuseläkkeen saamisen edellytyksenä on, että edunsaajalla on eläkeaikaa vähintään yksikuukausi, että hän on saavuttanut eläkeiän ja että palvelus on päättynyt. *Vanhuuseläkkeen saamisen edellytyksenä 65 vuotta alemmassa eläkeiässä on kuitenkin lisäksi, että edunsaaja palveluksen päättymistä välittömästi edeltäneet 6 kuukautta on ollut yhdenjaksoisesti jatkuneessa palveluksessa ja että hänellä palveluksen päättymistä välittömästi edeltäneiden 5 vuoden kuluessa on eläkeaikaa yhteensä vähintään 3 vuotta.*

8 §

Vanhuuseläkkeen saamisen edellytyksenä on, että edunsaajalla on eläkeaikaa vähintään yksi kuukausi, että hän on saavuttanut eläkeiän ja että palvelus on päättynyt.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Tässä momentissa mainittuja 6 kuukauden ja 3 vuoden aikoja laskettaessa otetaan huomioon tämän lain, kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain (202/64), kansaneläkelaitoksen eläkeohjesäännön tai eläkesäännön, Postipankin eläkelaitoksen eläkesäännön, Suomen Pankin eläkesäännön, evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain (298/66), ortodoksisesta kirkkokunnasta annetun lain (521/69) tai Ahvenanmaan maakunnan varoista soveltuvin osin valtion eläkesäännösten mukaisesti suoritettavaa eläketurvaa koskevan lainsäädännön perusteella eläkeajaksi luettava palvelusaika.

Edunsaajalla on oikeus saada vanhuuseläkkeensä varhennettuna aikaisintaan sitä kalenterikuukautta seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana hän täyttää 58 vuotta, milloin hänen eläkkeensä määräytyy 10 §:n 2 momenttia soveltaen, taikka sitä kalenterikuukautta seuraavan kalenterikuukauden alusta, jonka aikana hän täyttää 60 vuotta, milloin hänen eläkkeensä määräytyy 10 §:n 1 momenttia soveltaen. Tällöin eläkkeen määrää vähennetään 10 b §:ssä säädetyllä tavalla. Varhennettuun vanhuuseläkkeeseen sovelletaan muutoin, mitä tässä laissa on vanhuuseläkkeestä säädetty. Oikeutta varhennettuun vanhuuseläkkeeseen ei ole 4 momentin 1 kohdassa tarkoitetulla edunsaajalla, jos edunsaajalla eläkeajaksi luettavan palveluksen perusteella on oikeus varhennettuun vanhuuseläkkeeseen myös lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain nojalla, hänen varhennetun vanhuuseläkkeen saamisen edellytyksenä on lisäksi, että hän saa lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain mukaista varhennettua vanhuuseläkettä.

Tämän lain nojalla osa-aikaeläkettä saavan edunsaajan vanhuuseläkkeen saamisen edellytyksenä 63 vuoden eläkeiässä on, että 9 d §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettu osa-aikatyö on päättynyt ja että hän ennen osa-aikaeläkkeen lakkaamista ja osa-aikatyön päättymistä on saavuttanut 63 vuoden eläkeiän. Sellaisella tämän lain nojalla osa-aikaeläkettä saavalla edunsaajalla, jolla on 31 päivän joulukuuta 1992 jälkeen alkanut palvelus, on oikeus vanhuuseläkkeeseen kuitenkin vasta 65 vuoden eläkeiässä.

Jos edunsaaja, jolla on eläkeaikaa vähintään yksi kuukausi, on saanut 1 momentissa mainittujen säännösten nojalla myönnetyn vanhuus-

Edunsaajalla on oikeus saada vanhuuseläkkeensä varhennettuna aikaisintaan sitä kalenterikuukautta seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana hän täyttää iän, joka on viisi vuotta alempi kuin hänen 4 §:n mukainen eläkeikänsä. Tällöin eläkkeen määrää vähennetään 10 b §:ssä säädetyllä tavalla. Varhennettuun vanhuuseläkkeeseen sovelletaan muutoin, mitä tässä laissa säädetään vanhuuseläkkeestä. Oikeutta varhennettuun vanhuuseläkkeeseen ei ole 4 momentin 1 kohdassa tarkoitetulla edunsaajalla.

Tämän lain nojalla osa-aikaeläkettä saavan edunsaajan vanhuuseläkkeen saamisen edellytyksenä eläkeiässä on, että 9 d §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettu osa-aikatyö on päättynyt ja että edunsaaja ennen osa-aikaeläkkeen lakkaamista ja osa-aikatyön päättymistä on saavuttanut eläkeiän.

Jos edunsaaja, jolla on eläkeaikaa vähintään yksi kuukausi, on saanut tämän lain, kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain

Voimassa oleva laki

eläkkeen, hänellä on palveluksen päätyttyä oikeus myös tämän lain mukaiseen vanhuuseläkkeeseen riippumatta siitä, täyttääkö hän 1 momentissa säädetyt muut vanhuuseläkkeen saamisen edellytykset.

9 §

Työkyvyttömyyseläkkeen saamisen edellytyksenä on, että palvelus on jatkunut yhdenjaksoisena vähintään yhden kuukauden, ja että edunsaaja sairauden, vian tai vamman johdosta:

a) palveluksen kestäessä on käynyt kykenevämmäksi virkaansa tai työhönsä todennäköisesti vähintään vuoden ajaksi, työkyvyttömyyden alkamisesta kulunut aika mukaan luettuna; tahi

9 a §

Työttömyyseläkkeen saamisen edellytyksenä on, että edunsaajalla on eläkeaikaa vähintään kuukausi, että hän on täyttänyt 60 vuotta ja että hän esittää työvoimaviranomaisen todistuksen siitä, että hän on työttömänä työnhakijana työvoimatoimistossa ja ettei hänelle voida osoittaa sellaista työtä, jonka vastaanottamisesta hän ei voi kieltäytyä menettämättä oikeutta työttömyysturvalain (602/84) mukaiseen työttömyyspäivärahaan. Työttömyyseläkkeen saamisen edellytyksenä on lisäksi, että edunsaaja esittää kansaneläkelaitoksen tai työttömyyskassan antaman todistuksen siitä, että hän laskettuna päivästä, joka on aikaisintaan kuukautta ennen edellä sanotun todistuksen antamispäivää, on 60 viimeksi kuluneen viikon aikana

Ehdotus

(202/64), kansaneläkelaitoksen eläkeohjesäännön tai eläkesäännön, Suomen pankin eläkesäännön tai evankelis-luterilaisen kirkon eläkelain (298/66) nojalla myönnetyn taikka Ahvenanmaan maakunnan varoista soveltuvin osin valtion eläkesäännösten mukaisesti suoritettavaa eläketurvaa koskevan lainsäädännön nojalla myönnetyn vanhuuseläkkeen, hänellä on palveluksen päätyttyä oikeus tämän lain mukaiseen vanhuuseläkkeeseen riippumatta siitä, onko hän saavuttanut eläkeikänsä.

9 §

Työkyvyttömyyseläkkeen saamisen edellytyksenä on, että palvelus on jatkunut yhdenjaksoisena vähintään yhden kuukauden, ja että edunsaaja sairauden, vian tai vamman johdosta

a) palveluksen kestäessä on käynyt kykenevämmäksi virkaansa tai työhönsä todennäköisesti vähintään vuoden ajaksi, työkyvyttömyyden alkamisesta kulunut aika mukaan luettuna; jos hän jatkaa työntekoa, oikeutta työkyvyttömyyseläkkeeseen arvioidaan kuitenkin b kohdan mukaisesti;

b) on jatkaessaan työntekoa a kohdassa tarkoitetusta työkyvyttömyydestä huolimatta sillä tavoin työkyvytön, että hänen työkykynsä voidaan sairauden, vian tai vamman johdosta arvioida alentuneen vähintään 2/5:lla yhtä pitkäksi ajaksi kuin a kohdassa säädetään; tai

9 a §

Oikeus saada työttömyyseläkettä on 60 vuotta täyttäneellä pitkäaikaisesti työttömällä edunsaajalla, jolla on eläkeaikaa vähintään kuukausi, edellyttäen, että:

1) hänen työttömyyseläkettään määrittäessä voidaan eläkkeeseen oikeuttavana ottaa huomioon eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio, ei kuitenkaan silloin, kun edunsaajalla on oikeus työttömyyseläkkeeseen työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun muun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaan;

2) hän on työttömyyseläkkeen alkamista vähintään edeltäneiden 15 kalenterivuoden aikana ansainnut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettua peruseläkettä tai muuta

Voimassa oleva laki

saanut työttömyysturvalain mukaista työttömyyspäivärahaa yhteensä vähintään 200 päivältä taikka ettei hänellä työttömyysturvalain 26 §:n 1 ja 3 momentin mukaan enää ole oikeutta ansioon suhteutettuun päivärahaan.

Työttömyyden katsotaan alkaneen sinä päivänä, jolta edunsaajalle on ensimmäisen kerran suoritettu 1 momentissa tarkoitettuna 60 viikon aikana työttömyyspäivärahaa.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa on säädetty työttömyyseläkkeen edellytyksenä olevasta alaikärajasta, työttömyyseläkettä on oikeus saada myös vuonna 1930 tai sitä ennen syntyneellä edunsaajalla.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa on säädetty työttömyyseläkkeen edellytyksenä olevasta alaikärajasta, työttömyyseläkettä on oikeus saada myös sellaisella vuonna 1931 syntyneellä edunsaajalla, jolla 1 momentin mukaiset eläkkeen saamisen edellytykset täyttyvät viimeistään 30 päivänä kesäkuuta 1986.

9 b §

Työkyvyttömyyseläke palveluksen päätyttyä alkaneen työkyvyttömyyden perusteella myönnetään joko täytenä eläkkeenä tai osaeläkkeenä. Lain 9 §:n 1 momentin c kohtaa sovellettaessa täysi työkyvyttömyyseläke myönnetään edunsaajalle, jonka työkyvyn voidaan arvioida ainakin vuoden ajaksi alentuneen vähintään kolmella viidenneksellä. Jos työkyky on alentunut tätä vähemmän, mutta kuitenkin vähintään kahdella viidenneksellä, myönnetään eläke osaeläkkeenä.

Ehdotus

siihen verrattavaa työ- tai virkasuhteeseen perustuvaa eläkettä yhteensä vähintään viisi vuotta; lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelaisissa tarkoitetuissa työsuhteissa saatujen ansioiden perusteella ansainta-aika otetaan tällöin huomioon niin kuin sanotun lain 4 §:n 5 momentissa säädetään;

3) hän esittää työvoimaviranomaisen todistuksen siitä, että hän on työttömänä työnhakijana työvoimatoimistossa ja ettei hänelle voida osoittaa sellaista työtä, jonka vastaanottamisesta hän ei voi kieltäytyä menettämättä oikeuttaan työttömyysturvalain mukaiseen työttömyyspäivärahaan; ja että

4) hän esittää työttömyyskassan todistuksen siitä, ettei hänellä työttömyysturvalain 26 §:n 1 ja 3 momentin mukaan enää ole oikeutta ansioon suhteutettuun päivärahaan; kuitenkin peruspäivärahaa saaneen edunsaajan on esitettävä kansaneläkelaitoksen todistus siitä, että hän on saanut peruspäivärahaa mainittujen lainkohtien mukaista enimmäismäärää vastaavilta päiviltä.

Eläkettä määrättäessä edunsaajan katsotaan joutuneen työttömäksi sinä päivänä, jolta hänelle on ensimmäisen kerran suoritettu työttömyyspäivärahaa 60 viimeksi kuluneen viikon aikana laskettuna päivästä, joka on aikaisintaan kuukautta ennen 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua työvoimaviranomaisen todistuksen antamispäivää.

9 b §

Edellä 9 §:n 1 momentin b ja c kohdassa tarkoitettu työkyvyttömyyseläke myönnetään joko täytenä eläkkeenä tai osaeläkkeenä. Tällöin täysi työkyvyttömyyseläke myönnetään edunsaajalle, jonka työkyvyn voidaan arvioida ainakin vuoden ajaksi alentuneen vähintään 3/5:lla. Jos työkyky on alentunut tätä vähemmän, mutta kuitenkin vähintään 2/5:lla, myönnetään eläke osaeläkkeenä. Osaeläkkeenä myönnettävän työkyvyttömyyseläkkeen määrä on puolet täydestä työkyvyttömyyseläkkeestä.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

9 c §

Sen estämättä, mitä 9 §:n 1 momentissa on säädetty työkyvyttömyyseläkkeen saamisesta, 55 vuotta täyttäneellä edunsaajalla on oikeus saada työkyvyttömyyseläkettä yksilöllisenä varhaiseläkkeenä, jos hänen työkykynsä huomioon ottaen sairaus, vika tai vamma, ikääntymiseen liittyvät tekijät, palveluksessaolon pitkäaikaisuus, hänelle työstä aiheutunut rasittuneisuus ja kuluneisuus sekä työolosuhteet, on pysyvästi siinä määrin alentunut, ettei hänen kohtuudella voida edellyttää enää jatkavan palvelustaan. Edellytyksenä on kuitenkin, että edunsaaja on lopettanut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainituissa laeissa, eläkeohjesäännössä tai eläkesäännöissä tarkoitetun ansiotyön tai että hänen ansiotulonsa näistä töistä voidaan arvioida kuukaudessa *keskimäärin* pienemmiksi kuin tämän lain 2 §:n 1 momentissa tarkoitettu markkamäärä. Yksilöllisen varhaiseläkkeen saamisen edellytyksenä on lisäksi, lukuunottamatta 9 §:n 1 momentin d kohdassa tarkoitettua tilannetta, että yksilöllistä varhaiseläkettä määrättäessä voidaan lukea eläkeajaksi myös eläkeiän tai tätä alemman eroamisiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika.

Edunsaajalla on oikeus saada ennakkopäätös siitä, täyttääkö hän 1 momentin ensimmäisessä ja viimeisessä virkkeessä ja 2 momentissa mainitut eläkkeen saamisen edellytykset. Päätökseen saa hakea muutosta niin kuin 23 §:ssä on säädetty. Myönteinen ennakkopäätös on valtiokonttoria sitova, jos siihen perustuva eläkehakemus tehdään viimeistään kuuden kuukauden kuluessa päätöksen lainvoimaiseksi tulosta.

9 d §

Oikeus saada osa-aikaeläkettä on 58 vuotta täyttäneellä edunsaajalla edellyttäen, että:

9 c §

Sen estämättä, mitä 9 §:n 1 momentissa säädetään työkyvyttömyyseläkkeen saamisesta, 58 vuotta täyttäneellä edunsaajalla on oikeus saada työkyvyttömyyseläkettä yksilöllisenä varhaiseläkkeenä, jos hänen työkykynsä, huomioon ottaen sairaus, vika tai vamma, ikääntymiseen liittyvät tekijät, palveluksessaolon pitkäaikaisuus, hänelle työstä aiheutunut rasittuneisuus ja kuluneisuus sekä työolosuhteet, on pysyvästi siinä määrin alentunut, ettei hänen kohtuudella voida edellyttää enää jatkavan palvelustaan. Edellytyksenä on kuitenkin, että edunsaaja on lopettanut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainituissa laeissa, eläkeohjesäännössä tai eläkesäännöissä tarkoitetun ansiotyön tai että hänen ansiotulonsa näistä töistä voidaan arvioida kuukaudessa pienemmäksi kuin tämän lain 2 §:n 1 momentissa tarkoitettu markkamäärä. Yksilöllisen varhaiseläkkeen saamisen edellytyksenä on lisäksi, että yksilöllistä varhaiseläkettä määrättäessä voidaan lukea eläkeajaksi myös eläkeiän tai tätä alemman eroamisiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika, lukuun ottamatta kuitenkin 9 §:n 1 momentin d kohdassa tarkoitettua tilannetta ja tilannetta, jossa edunsaajalla on oikeus vanhuuseläkkeeseen 65 vuotta alemmassa eläkeiässä työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun muun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaan, että yksilöllistä varhaiseläkettä määrättäessä voidaan lukea eläkeajaksi myös eläkeiän tai tätä alemman eroamisiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika.

Edunsaajalla on oikeus saada ennakkopäätös siitä, täyttääkö hän 1 momentin ensimmäisessä ja viimeisessä virkkeessä ja 2 momentissa mainitut eläkkeen saamisen edellytykset. Päätökseen saa hakea muutosta niin kuin 23 §:ssä säädetään. Myönteinen ennakkopäätös on valtiokonttoria sitova, jos siihen perustuva eläkehakemus tehdään yhdeksän kuukauden tai työntantajan ja edunsaajan sopiman sitä pitemmän ajan kuluessa päätöksen lainvoimaiseksi tulosta.

9 d §

Oikeus saada osa-aikaeläkettä on 58 vuotta täyttäneellä edunsaajalla edellyttäen, että:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2) hän ennen osa-aikaeläkkeen alkamista täyttää 8 §:n 1 momentin toisessa virkkeessä vanhuuseläkkeen saamiselle alle 65 vuoden iässä säädetty palvelus- ja eläkeaikaa koskevat edellytykset ja on ollut tänä aikana sellaisessa kokoaikaisessa palveluksessa, jossa hänen tässä laissa tarkoitettu työansionsa tai työansio tässä laissa tarkoitettussa palveluksessa ja työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainittujen säännösten piiriin kuuluvassa muussa toiminnassa yhteensä on vähintään tämän lain 2 §:n 1 momentissa mainittu markkamäärä nelinkertaisena:

2) hän välittömästi ennen osa-aikaeläkkeen alkamista on ollut kuusi kuukautta yhdenjaksoisesti jatkuneessa palveluksessa ja hänellä osa-aikaeläkkeen alkamista välittömästi edeltäneiden viiden vuoden kuluessa on eläkeaikaa yhteensä vähintään kolme vuotta ja on ollut tänä aikana sellaisessa kokoaikaisessa palveluksessa, jossa hänen tässä laissa tarkoitettu työansionsa tai työansio tässä laissa tarkoitettussa palveluksessa ja työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainittujen säännösten piiriin kuuluvassa muussa toiminnassa yhteensä on vähintään tämän lain 2 §:n 1 momentin 4 kohdassa mainittu markkamäärä nelinkertaisena;

10 §

Eläke lasketaan kustakin palveluksesta erikseen. Eläkkeen määrä on kunkin palveluksen osalta eläkeajaksi luettavalta täydeltä kuukaudelta 1/12 prosenttia ajalta ennen 1 päivää heinäkuuta 1962 ja siitä lukien 1/6 prosenttia eläkkeen perusteena olevasta palkasta. Sellaisen palveluksen osalta, joka on alkanut 31 päivän joulukuuta 1992 jälkeen, eläkkeen määrä on kuitenkin eläkeajaksi luettavalta täydeltä kuukaudelta 1/8 prosenttia eläkkeen perusteena olevasta palkasta.

10 §

Eläke lasketaan kustakin palveluksesta erikseen. Eläkkeen määrä on kunkin palveluksen osalta eläkeajaksi luettavalta täydeltä kuukaudelta 1/12 prosenttia ajalta ennen 1 päivää heinäkuuta 1962 ja siitä lukien 31 päivään joulukuuta 1994 1/6 prosenttia eläkkeen perusteena olevasta palkasta. Eläkkeen määrä on 1 päivästä tammikuuta 1995 eläkeajaksi luettavalta täydeltä kuukaudelta 1/8 prosenttia eläkkeen perusteena olevasta palkasta. Sellaisen 1 §:n 3 momentissa tarkoitetun uuden edunsaajan palveluksen osalta, joka on alkanut vuoden 1992 jälkeen, eläkkeen määrä on kuitenkin myös ajalta ennen vuotta 1995 eläkeajaksi luettavalta täydeltä kuukaudelta 1/8 prosenttia eläkkeen perusteena olevasta palkasta. Eläkkeen määrä on kuitenkin 1 päivästä tammikuuta 1995 eläkeajaksi luettavalta täydeltä kuukaudelta 1/6 prosenttia eläkkeen perusteena olevasta palkasta sitä kuukautta seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana 1 §:n 3 momentissa tarkoitettu vanha edunsaaja täyttää 55 vuotta ja 1 päivästä tammikuuta 1994 eläkeajaksi luettavalta täydeltä kuukaudelta 5/24 prosenttia eläkkeen perusteena olevasta palkasta sen vuoden alusta, jona 1 §:n 3 momentissa tarkoitettu uusi edunsaaja täyttää 60 vuotta, ei kuitenkaan siltä osin kuin eläkkeeseen oikeuttavaksi luetaan 5 a §:n mukaisesti työkyvyttömyyden tai työttömyyden alkamisen ja eläkeiän tai tätä alemman eroamisiän välinen aika tai 5 §:n 4 momentin perusteella aika, jolta edunsaaja on saanut eläkettä.

Edellä 1 §:n 3 momentissa tarkoitetun vanhan edunsaajan eläkkeen määrä on kuitenkin 31 päivään joulukuuta 1994 kunkin palveluksen

Jollei edunsaajalla ole 31 päivän joulukuuta 1992 jälkeen alkanutta palvelusta, eläkkeen määrä on kuitenkin kunkin palveluksen osalta

Voimassa oleva laki

eläkeajaksi luetulta täydeltä kuukaudelta 11/60 prosenttia eläkkeen perusteena olevasta palkasta.

Kunkin palveluksen osalta määrätty eläkkeet lasketaan yhteen. Laskettaessa eläke 1 momenttia soveltaen eläkkeiden enimmäismäärä saa olla enintään 60 prosenttia ja laskettaessa eläke 2 tai 3 momenttia soveltaen enintään 66 prosenttia korkeimmasta sellaisen tämän lain mukaisesti lasketun eläkkeen perusteena olevasta palkasta, jossa on eläkeaikaa vähintään 2 vuotta. Jos sellaista eläkettä ei ole, yhteismäärä saa olla laskettaessa eläke 1 momenttia soveltaen enintään 60 prosenttia ja laskettaessa eläke 2 tai 3 momenttia soveltaen enintään 66 prosenttia korkeimmasta tämän lain mukaisen eläkkeen perusteena olevasta palkasta. Jos edunsaajalla tämän lain mukaista eläkettä varten huomioon otetun palveluksen perusteella on oikeus eläkkeeseen myös lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain nojalla tai jos hänellä 5 §:n 5 momentin 2 tai 3 kohdassa tarkoitetun palveluksen perusteella on oikeus eläkkeeseen myös työntekijäin eläkelain nojalla taikka jos hänellä 6 §:n 1 momentin 3 kohdan c alakohdassa tarkoitetun toiminnan perusteella on oikeus eläkkeeseen kansainväliseltä järjestöltä tai yhteistyöelimeltä tai kehitysyhteistyötehtävästä vähintään viisi vuotta kestäneen toiminnan perusteella taikka jos hänellä valtion palvelukseen ulkomailla otettuna työntekijänä toimimisen perusteella on oikeus myös sellaiseen ulkomailta tulevaan eläkkeeseen tai sitä vastaavaan etuuteen, jonka kustannuksiin valtio on osallistunut, tämän lain mukaisesta eläkkeestä vähennetään:

1) määrä, joka on 1/8 prosenttia eläkkeen perusteena olevasta palkasta jokaiselta sellaiselta eläkeajaksi luetulta kuukaudelta, jolta ajalta valtiolta saatu ansio on otettu huomioon lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain mukaista eläkettä varten sekä lisäksi tämän lain mukaista eläkettä varten hyväksi-

Ehdotus

osalta eläkeajaksi luetulta täydeltä kuukaudelta 11/60 prosenttia eläkkeen perusteena olevasta palkasta. Sama koskee edunsaajalle 8 §:n 5 momentissa mainittujen säännösten ja määräysten perusteella myönnettyä sellaista eläkettä, joka on laskettu 31 päivään joulukuuta 1994 palvelun ajan osalta tätä momenttia vastaavia määryksiä soveltaen.

Kunkin palveluksen osalta määrätty eläkkeet lasketaan yhteen. Sellaisen tämän lain 1 §:n 3 momentissa tarkoitetun vanhan edunsaajan, joka on syntynyt vuoden 1959 jälkeen tai jolla ei ole vuoden 1994 loppuun mennessä vähintään viittä vuotta tämän lain mukaan eläkeajaksi luettavaa palvelusaikaa, ja mainitussa lainkohdassa tarkoitetun uuden edunsaajan eläkkeiden enimmäismäärä saa olla enintään 60 prosenttia korkeimmasta sellaisen tämän lain mukaisesti lasketun eläkkeen perusteena olevasta palkasta, jossa on eläkeaikaa vähintään kaksi vuotta. Jos sellaista ei ole, yhteismäärä saa olla enintään 60 prosenttia korkeimmasta tämän lain mukaisen eläkkeen perusteena olevasta palkasta. Muiden kuin edellä tässä momentissa tarkoitettujen vanhojen edunsaajien osalta ja sellaisten edunsaajien osalta, joille on 8 §:n 5 momentissa mainittujen säännösten ja määräysten perusteella myönnetty 2 momentissa tarkoitettu eläke ja joilla on vuoden 1994 loppuun mennessä vähintään viisi vuotta tämän lain mukaan eläkeajaksi luettavaa palvelusaikaa, eläkkeiden enimmäismäärä määräytyy kuitenkin prosenteina edellä tarkoitettusta eläkkeen perusteena olevasta palkasta tämän lain mukaan vuoden 1994 loppuun mennessä eläkeajaksi luettavan palvelusajan perusteella seuraavasti:

<i>Eläkeaikaa vähintään</i>	<i>Eläkkeiden enimmäismäärä</i>
30 vuotta	66 prosenttia
25 vuotta	65 prosenttia
20 vuotta	64 prosenttia
15 vuotta	63 prosenttia
10 vuotta	62 prosenttia
5 vuotta	61 prosenttia

Jos edunsaajalla 5 §:n 5 momentin 2 tai 3 kohdassa tarkoitetun palveluksen perusteella on oikeus eläkkeeseen myös työntekijäin eläkelain nojalla tai jos hänellä 6 §:n 1 momentin 3 kohdan c alakohdassa tarkoitetun toiminnan perusteella on oikeus eläkkeeseen kansainväliseltä järjestöltä tai yhteistyöelimeltä tai kehi-

Voimassa oleva laki

luetulta ajalta työkyvyttömyyden tai työttömyyden alkamisesta eläkeiän saavuttamiseen, jos sitä aikaa vastaava ansio on otettu huomioon edellä mainittua eläkettä varten ja tämä perustuu kokonaan tai osittain valtion palveluksesta saatuun ansioon;

2) työntekijäin eläkelain mukainen eläke siltä osin kuin se perustuu samaan palvelusaikaan kuin tämän lain mukainen eläke;

3) kansainväliseltä järjestöltä tai yhteistyöelimeltä tai kehitysyhteistyötehtävästä tuleva eläke siltä osin kuin se perustuu muihin kuin edunsaajalta perittyihin maksuihin ja samaan palvelusaikaan kuin tämän lain mukainen eläke; ja

4) valtion palvelukseen ulkomailta otettuna työntekijänä toimimisen perusteella ulkomailta tuleva eläke tai sitä vastaava etuus siltä osin kuin ne perustuvat samaan palvelusaikaan kuin tämän lain mukainen eläke;

jolloin ei oteta huomioon työntekijäin eläkelain mukaisesta eläkkeestä muiden eläkkeiden ja korvausten johdosta tehtävää vähennystä. Eläkkeen enimmäismäärästä on muutoin voimassa mitä jäljempänä säädetään.

Edellä [4] momentin 4 kohdassa tarkoitettu eläkettä vastaava etuus vähennetään tämän lain mukaisesta eläkkeestä valtiovarainministeriön vahvistamien laskentaperusteiden mukaisesti.

10 a §

Osa-eläkkeenä myönnettävän työkyvyttömyyseläkkeen määrä on puolet täydestä työkyvyttömyyseläkkeestä. Jos edunsaaja on syntynyt ennen 1 päivää tammikuuta 1927, osa-eläke on kuitenkin seuraavien prosenttilukujen mukainen osa täydestä eläkkeestä:

Syntymävuosi	Osa-eläke prosenttia täydestä eläkkeestä
1919 tai aikaisemmin	66
1920	64
1921	62
1922	60
1923	58
1924	56
1925	54
1926	52

Ehdotus

tysyhteistyötehtävästä vähintään viisi vuotta kestäneen toiminnan perusteella taikka jos hänellä valtion palvelukseen ulkomailta otettuna työntekijänä toimimisen perusteella on oikeus myös sellaiseen ulkomailta tulevaan eläkkeeseen tai sitä vastaavaan etuuteen, jonka kustannuksiin valtio on osallistunut, tämän lain mukaisesta eläkkeestä vähennetään:

1) työntekijäin eläkelain mukainen eläke siltä osin kuin se perustuu samaan palvelusaikaan kuin tämän lain mukainen eläke;

2) kansainväliseltä järjestöltä tai yhteistyöelimeltä taikka kehitysyhteistyötehtävästä tuleva eläke siltä osin kuin se perustuu muihin kuin edunsaajalta perittyihin maksuihin ja samaan palvelusaikaan kuin tämän lain mukainen eläke; ja

3) valtion palvelukseen ulkomailta otettuna työntekijänä toimimisen perusteella ulkomailta tuleva eläke tai sitä vastaava etuus siltä osin kuin se perustuu samaan palvelusaikaan kuin tämän lain mukainen eläke,

jolloin ei oteta huomioon työntekijäin eläkelain mukaisesta eläkkeestä muiden eläkkeiden ja korvausten johdosta tehtävää vähennystä. Eläkkeen enimmäismäärästä on muutoin voimassa mitä jäljempänä säädetään.

Edellä 6 momentin 3 kohdassa tarkoitettu eläkettä vastaava etuus vähennetään tämän lain mukaisesta eläkkeestä valtiovarainministeriön vahvistamien laskentaperusteiden mukaisesti.

10 a §

Muuta kuin osa-aika-eläkettä korotetaan työeläkelisillä, jos edunsaaja on saanut:

1) työttömyysturvalain mukaista ansioon suhteutettua päivärahaa;

2) työvoimapolitiisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukaista ansiotukea;

3) valtion virkamieslain, peruskoululain, lukiolain tai koulutus- ja erorahastosta annetun lain mukaista omaehtoista ammatillista aikuiskoulutusta varten myönnettävää henkilökohtaista tukea; tai

4) työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainittujen lakien, eläkeohjesäännön tai eläkesääntöjen taikka kuntoutusrahalain mukaista kuntoutusrahaa taikka ansionmenetykskorvausta tapaturmavakuutuksen tai liikennevakuutuksen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella, ei

Voimassa oleva laki

Ehdotus

kuitenkaan, jos kuntoutusrahaa on maksettu eläkkeen lisänä.

Edellä 1 momentissa mainittu etuus ei oikeuta työeläkelisään, jos etuus on maksettu:

1) ajalta ennen sen kalenterivuoden alkua, jona edunsaaja on täyttänyt 23 vuotta;

2) ajalta ennen sitä kalenterivuotta, jona edunsaajalla on ollut ensimmäinen työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön mukaiseen eläkkeeseen oikeuttava virka- tai työsuhte taikka yrittäjätoimintaa, tai sanotulta kalenterivuodelta;

3) kalenterivuodelta, jonka ajan edunsaaja on ollut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa mainitun lain, eläkeohjesäännön tai eläkesäännön alaisessa virka- tai työsuhteessa taikka yrittäjätoiminnassa, jollei edunsaaja ole samana kalenterivuonna ansainnut lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain mukaista palkkaa vähintään sanotun lain 5 §:n 2 momentissa tarkoitettua rajamäärää; eikä

4) eläketapahtuman sattumisvuodelta.

Työeläkelisä lasketaan kertomalla eläkkeen määrä niiden kuukausien lukumäärällä, joilta 1 momentissa tarkoitettua etuutta on maksettu (etuuskuukaudet) ja jakamalla tulo luvulla, joka saadaan vähentämällä etuuskuukausien lukumäärä niiden täysien kuukausien lukumäärästä, jotka sisältyvät aikaan edunsaajan 23 vuoden iän täyttämisestä, kuitenkin aikaisintaan 1 päivästä heinäkuuta 1962, 65 vuoden iän saavuttamiseen. Etuuskuukaudet määrätään etuuslajeittain täysinä kuukausina niiden päivien yhteenlasketun lukumäärän perusteella, joilta edunsaaja on saanut 1 momentin mukaan työeläkelisään oikeuttavaa etuutta. Etuuskuukausia määrättäessä päivien jakajana käytetään kunkin etuuslajin osalta niiden päivien lukumäärää, jolta etuutta voidaan keskimäärin kuukaudessa enintään maksaa.

Työttömyysturvalain 18 §:ssä tarkoitettua lyhennettyä työpäivää tekevän ja saman lain 19 §:ssä tarkoitettua osa-aikatyötä vastaan otaneen edunsaajan työttömyyspäivien lukumääränä käytetään saatuja päivärahoja vastaavien täysien päivärahojen lukumäärää.

10 b §

Jos vanhuuseläke myönnetään 8 §:n 2 momentin mukaisesti varhennettuna, eläkettä vähennetään puoli prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta eläkettä maksetaan ennen 63 vuoden

10 b §

Jos vanhuuseläke myönnetään 8 §:n 2 momentin mukaisesti varhennettuna, eläkettä vähennetään puoli prosenttia jokaiselta kuukaudelta, jolta eläkettä maksetaan ennen eläkeiän

Voimassa oleva laki

eläkeiän täyttämiskuukautta seuraavan kuukauden alkua, milloin eläke määräytyy 10 §:n 2 momenttia soveltaen, tai ennen 65 vuoden eläkeiän täyttämiskuukautta seuraavan kuukauden alkua, milloin eläke määräytyy 10 §:n 1 momenttia soveltaen. Vähennys lasketaan siitä yhteensovitusta eläkkeestä, joka edunsaajalle on karttunut eläkkeen alkamisajankohtaan mennessä.

Osa-aikaeläkkeen enimmäismäärä on 75 prosenttia siitä 12 §:n mukaisesta yhteensovitusta eläkkeestä, joka edunsaajalle on karttunut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettujen säännösten mukaan osa-aikaeläkkeen alkamisajankohtaan mennessä. Jos edunsaajalla on oikeus saada osa-aikaeläkettä myös muun edellä tarkoitetun säännöksen perusteella ja tässä tarkoitettu rajausta vähentää osa-aikaeläkettä, tehdään vähennys näiden säännösten mukaan ansaittujen eläkeoikeuksien suhteessa.

11 §

Myönnettäessä eläke tämän lain 10 §:n 1 momenttia soveltaen eläkkeen enimmäismäärä lasketaan soveltuvin osin työntekijäin eläkelain 8 §:n mukaisesti.

12 §

Myönnettäessä eläke tämän lain 10 §:n 2 tai 3 momenttia soveltaen eläkkeen enimmäismäärä lasketaan soveltuvin osin työntekijäin eläkelain 8 §:n mukaisesti. Yhteensovitusraja saadaan kuitenkin ottamalla 66 prosenttia yhteensovitusperusteesta ja jos yhteensovitusperuste ylittää 586 markkaa, vähentämällä 6 prosenttia ylitteestä, enintään kuitenkin kansaneläkkeen pohjaosan määrä. Osa-eläkkeenä myönnettyä työkyvyttömyyseläkettä yhteensovitettaessa yhteensovitusraja on 30 prosenttia yhteensovitusperusteesta.

Ehdotus

täyttämiskuukautta seuraavan kuukauden alkua. Vähennys lasketaan siitä yhteensovitusta eläkkeestä, joka edunsaajalle on karttunut eläkkeen alkamisajankohtaan mennessä.

Osa-aikaeläkkeen enimmäismäärä on 75 prosenttia siitä 11 tai 12 §:n mukaisesti yhteensovitusta eläkkeestä, joka edunsaajalle on karttunut työntekijäin eläkelain 8 §:n 4 momentissa tarkoitettujen säännösten mukaan osa-aikaeläkkeen alkamisajankohtaan mennessä. Jos edunsaajalla on oikeus saada osa-aikaeläkettä myös muun edellä tarkoitetun säännöksen perusteella ja tässä tarkoitettu rajausta vähentää osa-aikaeläkettä, tehdään vähennys näiden säännösten mukaan ansaittujen ja yhteensovitettujen eläkeoikeuksien suhteessa.

11 §

Myönnettäessä eläke 1 §:n 3 momentissa tarkoitettulle uudelle edunsaajalle eläkkeen enimmäismäärä lasketaan soveltuvin osin työntekijäin eläkelain 8 §:n mukaisesti. Vanhuuseläkkeet, jotka on myönnetty varhennettuna, otetaan yhteensovituksessa huomioon ilman varhentamises-ta johtuvaa vähennystä.

12 §

Myönnettäessä eläke 1 §:n 3 momentissa tarkoitettulle vanhalle edunsaajalle eläkkeen enimmäismäärä lasketaan soveltuvin osin työntekijäin eläkelain 8 §:n mukaisesti. Sellaisen vanhan edunsaajan osalta, joka on syntynyt vuoden 1959 jälkeen tai jolla ei ole vuoden 1994 loppuun mennessä tämän lain mukaan eläkeajaksi luettavaa palvelusaikaa vähintään viittä vuotta, yhteensovitusraja saadaan kuitenkin ottamalla 60 prosenttia yhteensovitusperusteesta ja, jos yhteensovitusperuste ylittää 568 markkaa, vähentämällä 6 prosenttia ylitteestä, enintään kuitenkin kansaneläkkeen pohjaosan määrä. Muiden kuin edellä tässä momentissa tarkoitettujen vanhojen edunsaajien eläkettä yhteensovitettaessa käytetään kuitenkin sanotun 60 prosentin sijasta seuraavan taulukon mukaista prosentti-

Voimassa oleva laki

Yhteensovituksessa otetaan huomioon työntekijäin eläkelain 8 §:ssä mainittujen suoritusten lisäksi kutakin 16 vuotta nuorempaa lasta kohden kansaneläkelain 29 §:n nojalla maksettava lapsikorotus. Jos tämän lain mukainen eläke on myönnetty 10 §:n 2 tai 3 momenttia soveltaen, se otetaan kuitenkin yhteensovituksessa huomioon sellaisenaan. Mikäli suoritusten yhteismäärä ylittää yhteensovitusrajan, ylittävä osa vähennetään tämän lain mukaisesta eläkkeestä. *Se osa tämän lain mukaisesta eläkkeestä, joka siitä on vähennetty kansaneläkkeen lapsikorotuksen vuoksi, lisätään eläkkeeseen lapsien täytettyä 16 vuotta.*

Vanhuuseläkkeen saajalle suoritetaan siihen saakka, kunnes hän saa oikeuden eläkkeeseen kansaneläkelain nojalla, täydennysosana, mitä kansaneläkkeen huomioon ottamisen johdosta on vähennetty tämän lain mukaisesta eläkkeestä. Täydennysosaa ei kuitenkaan suoriteta varhennetun vanhuuseläkkeen saajalle.

Kansaneläkkeen pohjaosa ja kansaneläkelain 29 §:n nojalla maksettava lapsikorotus otetaan kunakin kalenterivuonna huomioon sen määräisinä kuin ne ovat edeltäneen kalenterivuoden marraskuun 1 päivänä.

13 §

Eläkkeen määrä lasketaan uudelleen, jos edunsaajalla sen jälkeen kun eläke edellä säädetyn tavoin on laskettu, todetaan olevan oikeus eläkkeen määrää laskettaessa huomioon otettavaan eläkkeeseen, päivärahaan, elinkorkoon tai korvaukseen; tahi

jos tällaisen eläkkeen, päivärahan elinkoron tai korvauksen määrä itseoikaisun tai muutoksen hakemisen johdosta muuttuu; sekä

Ehdotus

määrää, joka määräytyy tämän lain mukaan vuoden 1994 loppuun mennessä eläkeajaksi luetavan palvelusajan perusteella:

Eläkeaikaa vähintään	Prosenttia
30 vuotta	66
25 vuotta	65
20 vuotta	64
15 vuotta	63
10 vuotta	62
5 vuotta	61

Osaeläkkeenä myönnettyä työkyvyttömyyseläkettä yhteensovitettaessa yhteensovitusraja on 30 prosenttia yhteensovitusperusteesta.

Yhteensovituksessa otetaan huomioon työntekijäin eläkelain 8 §:ssä mainitut suoritukset. *Edellä 1 §:n 3 momentissa tarkoitettulle vanhalle edunsaajalle myönnetty tämän lain mukainen eläke otetaan kuitenkin yhteensovituksessa huomioon sellaisenaan. Vanhuuseläkkeet, jotka on myönnetty varhennettuina, otetaan yhteensovituksessa huomioon ilman varhentamisesta johtuvaa vähennystä. Jos suoritusten yhteismäärä ylittää yhteensovitusrajan, ylittävä osa vähennetään tämän lain mukaisesta eläkkeestä.*

Vanhuuseläkkeen saajalle suoritetaan siihen saakka, kunnes hän saa oikeuden eläkkeeseen kansaneläkelain nojalla, täydennysosana *se määrä, joka kansaneläkkeen huomioon ottamisen johdosta on vähennetty tämän lain mukaisesta eläkkeestä. Täydennysosaa ei kuitenkaan suoriteta varhennetun vanhuuseläkkeen saajalle.*

Kansaneläkkeen pohjaosa otetaan kunakin kalenterivuonna huomioon sen määräisenä kuin se on edeltäneen kalenterivuoden marraskuun 1 päivänä.

13 §

Edellä 11 ja 12 §:ssä tarkoitettu yhteensovitus tehdään uudelleen soveltuvin osin työntekijäin eläkelain 8 a §:n mukaisesti.

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

edunsaajan hakemuksesta, jos eläkkeen, päivärahan, elinkoron tai korvauksen määrä on olennaisesti muuttunut.

15 §

Vanhuus- ja työkyvyttömyyseläke maksetaan, jollei 15 a §:n säännöksistä muuta johdu, sitä kuukautta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana oikeus eläkkeen saamiseen on syntynyt, kuitenkin aikaisintaan palkan saamisen päättymistä seuraavan kuukauden alusta. Työttömyyseläke maksetaan sen kalenterikuukauden alusta, joka kahden kuukauden kuluttua ensiksi seuraa 9 a §:n 1 momentissa tarkoitetun kansaneläkelaitoksen tai työttömyyskassan todistuksen antamisesta, tai jos eläke myönnetään ansioon suhteutetun päivärahan enimmäismäärän täyttymisen perusteella, sitä koskevan todistuksen antamista seuraavan kuukauden alusta.

Vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkettä ei ilman pätevää syytä myönnetä takautuvasti pitemmältä kuin vuoden ajalta ennen eläkehakemuksen tekemistä eikä työttömyyseläkettä tai osa-aikaeläkettä pitemmältä kuin 6 kuukauden ajalta ennen sen hakemista seuraavaa kuukautta.

Jos vanhuuseläke taikka sellainen työkyvyttömyyseläke, joka on myönnetty tämän lain 10 §:n 1 momenttia soveltaen, on ennen 11 tai 12 §:n mukaista eläkkeen enimmäismäärän laskemista pienempi kuin 2,50 markkaa kuukaudessa, voidaan eläke maksaa kertasuorituksena, joka lasketaan sosiaali- ja terveystieteiden työntekijäin eläkelain 19 b §:n soveltamista varten vahvistamien perusteiden mukaan. Kertasuorituksen saaneella ei sen jälkeen ole oikeutta eläkkeeseen siitä palveluksesta, johon kertasuoritusta vastaava eläke on perustunut. Jos määräajaksi myönnetty työkyvyttömyyseläke on maksettu kertasuorituksena, voidaan eläkkeensaajalle kuitenkin myöntää eläke siltä ajalta, minkä hänen työkyvyttömyytensä määräajan jälkeen jatkuu. Edellä sanottu markkamäärä tarkistetaan vuosittain tammikuun alusta sen palkkaindeksiluvun mukaan, joka vah-

15 §

Vanhuus- ja työkyvyttömyyseläke maksetaan, jollei 15 a §:n säännöksistä muuta johdu, sitä kuukautta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana oikeus eläkkeen saamiseen on syntynyt, muuta eläkettä kuin osatyökyvyttömyyseläkettä kuitenkin aikaisintaan palkan saamisen päättymistä seuraavan kuukauden alusta. Yksilöllistä varhaiseläkettä maksetaan edellä säädetyn mukaisesti kuitenkin aikaisintaan eläkkeen tai ennakkopäätöksen hakemista seuraavan kuukauden alusta. Työttömyyseläke maksetaan sitä kuukautta seuraavan kuukauden alusta, jonka aikana edunsaaja täyttää 9 a §:n 1 momentissa tarkoitetut eläkkeen saamisen edellytykset.

Vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkettä ei ilman pätevää syytä myönnetä takautuvasti pitemmältä kuin vuoden ajalta ennen eläkehakemuksen tekemistä eikä työttömyyseläkettä tai osa-aikaeläkettä pitemmältä kuin kuuden kuukauden ajalta ennen sen hakemista seuraavaa kuukautta. Yksilöllinen varhaiseläke voidaan poikkeuksellisesta syystä myöntää takautuvasti, kuitenkin enintään vuoden ajalta ennen hakemista seuraavaa kuukautta.

Jos vanhuuseläke tai sellainen täysi työkyvyttömyyseläke, jonka suuruutta määrättäessä ei ole sovellettu 5 a §:ää, on ennen 11 tai 12 §:n mukaista eläkkeen enimmäismäärän laskemista pienempi kuin 2,50 markkaa kuukaudessa, voidaan eläke maksaa kertasuorituksena, joka lasketaan sosiaali- ja terveystieteiden työntekijäin eläkelain 19 b §:n soveltamista varten vahvistamien perusteiden mukaan. Kertasuorituksen saaneella ei sen jälkeen ole saman eläketapahtuman johdosta oikeutta eläkkeeseen siitä palveluksesta, johon kertasuoritusta vastaava eläke on perustunut. Jos määräajaksi myönnetty työkyvyttömyyseläke on maksettu kertasuorituksena, voidaan eläkkeensaajalle kuitenkin myöntää eläke siltä ajalta, jonka hänen työkyvyttömyytensä määräajan jälkeen jatkuu. Edellä sanottu markkamäärä tarkistetaan vuosittain tammikuun alusta sen palk-

Voimassa oleva laki

vistetaan työntekijäin eläkelain 9 §:n 1 momentin soveltamista varten.

17 §

Jos eläkkeen saaja on rangaistuslaitoksessa kärsimässä vapausrangaistusta tai sakon muun torangaistusta taikka, jos hänet on määrätty pakkolaitokseen, työlaitokseen, [pakkotyölaitokseen,] päihdyttävien aineiden väärinkäyttäjien huollosta annetussa laissa tarkoitettuun huoltolaan tahi muuhun niihin verrattavaan laitokseen, eläkkeen maksaminen keskeytetään siksi ajaksi, minkä rangaistus- tai muussa laitoksessa olo kestää kolmea kuukautta kauemmin.

18 §

Jos edunsaajan työkyky muuttuu siten, että muutoksella 9 b §:n mukaan on vaikutusta eläkkeen suuruuteen ja jos muutoksen, kun otetaan huomioon myös jo kulunut aika, voidaan arvioida jäävän pysyväksi ainakin vuoden ajaksi, tarkistetaan eläkkeen määrä edunsaajan hakemuksesta tai valtiokonttorin aloitteesta muutosta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jollei 15 a §:n 3 momentin säännöksistä muuta johdu. Eläkettä ei kuitenkaan alenneta ajalta, jolta sitä on jo suoritettu, eikä koroteta pitemmältä ajalta kuin edunsaajan hakemusta tai valtiokonttorin tarkistuspäätöstä lähinnä seuraavaa kalenterikuukautta edeltäneeltä kuukaudelta.

Ehdotus

kaindeksiluvun mukaan, joka vahvistetaan työntekijäin eläkelain 9 §:n 1 momentin soveltamista varten.

17 §

(1 mom. kumotaan)

17 a §

Jos edunsaaja on alaikäinen taikka jos hän sairauden tai muun syyn takia ei pysty itse hakemaan eläkettä ja jollei hänellä ole holhoojaa tai tätä tarkoitusta varten määrättyä uskottua miestä, voi valtiokonttorin hyväksymä edunsaajan lähiomainen tai muu hänestä pääasiallisesti huolehtiva henkilö edunvalvojana käyttää edunsaajan puhevaltaa tämän lain mukaista eläkettä koskevassa asiassa.

18 §

Jos yksilöllisen varhaiseläkkeen saaja menee ansiotyöhön ja ansaitsee 2 §:n 1 momentissa tarkoitettun markkamäärän tai sitä enemmän, voidaan sen estämättä, mitä 9 b §:n 2 momentissa säädetään, yksilöllinen varhaiseläke maksaa 10 a §:n mukaisen osaeläkkeen suuruisena. Jos kuitenkin eläkkeensaajan ansiotulot ylittävät 3/5 eläkkeen perusteena olevasta palkasta, eläkettä ei makseta ja se jätetään lepäämään.

Jos edunsaajan työkyky muuttuu siten, että muutoksella 9 b §:n mukaan on vaikutusta eläkkeen suuruuteen ja jos muutoksen, kun otetaan huomioon myös jo kulunut aika, voidaan arvioida jäävän pysyväksi ainakin vuoden ajaksi, tarkistetaan eläkkeen määrä edunsaajan hakemuksesta tai valtiokonttorin aloitteesta muutosta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jollei 15 a §:n säännöksistä muuta johdu. Eläkettä ei alenneta ajalta, jolta sitä on jo suoritettu, eikä koroteta pitemmältä ajalta kuin edunsaajan hakemusta tai valtiokonttorin tarkistuspäätöstä lähinnä seuraavaa kalenterikuukautta edeltäneiltä kuukaudelta. Osa-eläkkeenä myönnetty työkyvyttömyyseläke muu-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Sen estämättä, mitä 3 momentissa on säädetty, voidaan työkyvyttömyyseläkettä lakkautettaessa päättää, että eläkettä maksetaan osaeläkkeenä määrättyltä vuotta lyhyemmältä ajalta.

tetaan eläkkeensaajan hakemuksesta yksilölliseksi varhaiseläkkeeksi sitä kuukautta lähinnä seuraavan kuukauden alusta, jona eläkkeensaaja on täyttänyt 9 a §:n 1 momentissa säädetty edellytykset, ei kuitenkaan takautuvasti kuutta kuukautta pitemmältä ajalta ennen hakemista seuraavaa kuukautta.

Jos työkyvyttömyyseläke lakkautetaan, se voidaan maksaa osaeläkkeenä vuotta lyhyemmältäkin ajalta. Osaeläke voidaan maksaa täytenä eläkkeenä 18 d §:n 2 momentissa tarkoitetun kuntoutuksen ajalta.

Kun yksilöllisen varhaiseläkkeen saaja menee ansiotyöhön, jonka vuoksi 2 momentin mukaan eläke olisi maksettava osaeläkkeenä tai sitä ei saisi maksaa lainkaan, valtiokonttori muuttaa eläkkeen määrän tai keskeyttää eläkkeen maksamisen seuraavasta mahdollisesta maksujaksosta alkaen. Näissä tapauksissa valtiokonttori voi periä aiheuttomasti maksetut eläke-erät takaisin eläkkeensaajan ansiotyöhön ryhtymisestä lukien.

Työnteon lakatessa tai vähentyessä siten, että edunsaajalla on oikeus saada yksilöllistä varhaiseläkettä täytenä tai osaeläkkeen suuruisensa, lepäävänä ollutta yksilöllistä varhaiseläkettä ryhdytään maksamaan hakemista seuraavan kuukauden alusta. Poikkeuksellisesta syystä eläke voidaan maksaa takautuvasti, kuitenkin enintään vuoden ajalta ennen hakemista seuraavaa kuukautta.

Lepäävänä oleva yksilöllinen varhaiseläke voidaan eläkkeensaajan hakemuksesta lakkauttaa hakemista seuraavan kuukauden alusta. Jollei lepäävänä ollutta yksilöllistä varhaiseläkettä ole vaadittu maksettavaksi uudelleen viiden vuoden kuluessa keskeyttämisestä, varhaiseläke katsotaan ilman eri päätöstä lakanneeksi sanotun ajan kuluttua.

18 a §

Työvoimaviranomaisen on annettuaan 9 a §:n 1 momentissa tarkoitetun todistuksen kuuden kuukauden väliajoin tarkastettava, onko eläkkeensaajalle osoitettavissa työtä. Jos työtä on osoitettavissa työttömyyseläkkeensaajalle, työvoimaviranomaisen on ilmoitettava siitä valtiokonttorille.

18 a §

(2 mom. kumotaan)

Voimassa oleva laki

Ehdotus

19 §

Jos henkilölle, jolta 5 §:n 2 tai 3 momenttia soveltaen myönnetty työkyvyttömyyseläke on lakkautettu, myönnetään uusi työkyvyttömyyseläke sellaisen työkyvyttömyyden perusteella, joka on alkanut ennen kuin lakkautetun eläkkeen päättymisestä on kulunut yksi vuosi, tai jos hän myöhemmin tulee saman sairauden, viran tai vamman johdosta uudelleen työkyvyttömäksi, hänelle myönnetään työkyvyttömyyseläke samojen perusteiden mukaan kuin lakkautettu eläke.

Jos tämän lain mukaista kuntoutusrahaa saaneelle edunsaajalle myönnetään työkyvyttömyyseläke sellaisen työkyvyttömyyden perusteella, joka on alkanut ennen kuin kuntoutusrahakauden päättymisestä on kulunut yksi vuosi, eläke määrätään niillä perusteilla, joiden mukaan se olisi määrätty, jos työkyvyttömyys olisi alkanut kuntoutuspäätöstä tehtäessä.

20 §

Täysi työkyvyttömyyseläke tai työttömyyseläke, joka on myönnetty 5 §:n 2 momenttia soveltaen, muuttuu vanhuuseläkkeeksi palveluksen päätyttyä ja eläkkeen saajan saavuttaessa 63 vuoden eläkeiän, virkasuhteessa olevan eläkkeen saajan osalta kuitenkin viimeistään hänen saavuttaessaan eroamisikänsä. Muussa tapauksessa työkyvyttömyys- tai työttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi eläkkeen saajan saavuttaessa 65 vuoden iän. Samoin sellaisen eläkkeen saajan, jolta on 31 päivän joulukuuta 1992 jälkeen alkanut palvelus, eläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi hänen saavuttaessaan 65 vuoden eläkeiän.

25 §

Aiheettomasti maksettu eläkemäärä saadaan periä takaisin myös siten, että se vähennetään

19 §

Jos henkilölle, jolta 5 §:n 2 tai 3 momenttia soveltaen myönnetty työkyvyttömyyseläke on lakkautettu, myönnetään uusi työkyvyttömyyseläke sellaisen työkyvyttömyyden perusteella, joka on alkanut ennen kuin lakkautetun eläkkeen päättymisestä on kulunut kaksi vuotta, tai jos hän myöhemmin tulee saman sairauden, vian tai vamman johdosta uudelleen työkyvyttömäksi, hänelle myönnetään työkyvyttömyyseläke samojen perusteiden mukaan kuin lakkautettu eläke.

Jos työ- tai virkasuhteeseen taikka yrittäjätoimintaan perustuva sellainen eläke, jota määrätessä on otettu huomioon eläkeiän saavuttamiseen jäljellä oleva aika tai sitä vastaava ansio, määrätään uuden työkyvyttömyyden perusteella samojen perusteiden mukaan kuin aikaisempi eläke, ei aikaisemman eläkkeen päättymisen jälkeen jatkunutta työ- tai virkasuhdetta taikka yrittäjätoimintaa oteta eläkkeeseen oikeuttavana huomioon.

Jos tämän lain mukaista kuntoutusrahaa saaneelle edunsaajalle myönnetään työkyvyttömyyseläke sellaisen työkyvyttömyyden perusteella, joka on alkanut ennen kuin kuntoutusrahakauden päättymisestä on kulunut kaksi vuotta, eläke määrätään niillä perusteilla, joiden mukaan se olisi määrätty, jos työkyvyttömyys olisi alkanut kuntoutuspäätöstä tehtäessä.

20 §

Täysi työkyvyttömyyseläke tai työttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi palveluksen päätyttyä ja eläkkeen saajan saavuttaessa eläkeiän, virkasuhteessa olevan eläkkeen saajan osalta kuitenkin viimeistään hänen saavuttaessaan eroamisikänsä.

25 §

Aiheettomasti maksettu etuus saadaan periä takaisin myös *kuittaamalla se vastaisuudessa*

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

vastaisista eläke-eristä. Kulloinkin suoritettava eläke-erästä alkoon kuitenkin vähennettävä enempää kuin kuudennes siitä eläke-erän osasta, joka jää jäljelle sen jälkeen, kun eläke-erästä ennakoperintälain nojalla on pidätetty ennakko.

maksettavista eläke-eristä. Kulloinkin suoritettava eläke-erästä ei kuitenkaan saa eläkkeensaajan suostumuksesta vähentää enempää kuin kuudesosan siitä eläke-erän osasta, joka jää jäljelle sen jälkeen, kun eläke-erästä on ennakoperintälain (418/59) nojalla pidätetty ennakko tai rajoitettusti verovelvollisen tulon ja varallisuuden verottamisesta annetun lain (627/78) nojalla lähdevero.

26 §

Kunnan ja muun julkisoikeudellisen yhteisön viranomaisen tai laitoksen, eläketurvakeskus, vakuutus- ja eläkelaitos, yksityinen työnantaja sekä sairaala ovat velvolliset pyynnöstä antamaan maksutta valtiokonttorille hallussaan olevat tiedot, jotka voivat vaikuttaa käsiteltävänä olevan eläkeasian ratkaisemiseen tai eläkkeen maksamiseen, noudattaen kuitenkin, mitä muussa laissa on salassapitovelvollisuudessa säädetty. Lääkärin lausunnosta ja -todistuksesta on kuitenkin suoritettava kohtuullinen korvaus.

25 a §

Valtiokonttorin ja valtion eläkelautakunnan lainvoimainen eläkkeen takaisinperintää koskeva päätös saadaan panna täytäntöön niin kuin riita-asiassa annettu lainvoiman saanut tuomio.

26 §

Kunnan ja muun julkisoikeudellisen yhteisön viranomaisen tai laitoksen, eläketurvakeskus, vakuutus- ja eläkelaitos, sairaala sekä 5 a ja 10 a §:ssä tarkoitettuja etuuksia myöntävät viranomaiset ja laitokset ovat velvolliset pyynnöstä antamaan maksutta valtiokonttorille hallussaan olevat tiedot, jotka voivat vaikuttaa käsiteltävänä olevan eläkeasian ratkaisemiseen, noudattaen kuitenkin mitä muussa laissa on salassapitovelvollisuudesta säädetty. Lääkärin lausunnosta ja -todistuksesta on kuitenkin suoritettava kohtuullinen korvaus.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1994.

Tämän lain 1 §:n 3 momentissa, 4 §:ssä, 6 §:n 1 momentin 4 kohdassa, 8 §:ssä, 10 §:ssä, 10 a §:ssä, 10 b §:ssä ja 20 §:ssä säädettyjä muutoksia ei sovelleta edunsaajaan, joka on syntynyt ennen vuotta 1940. Häneen ei sovelleta myöskään 5 §:ssä säädettyjä eläkeikää koskevia muutoksia, 11 §:n muutoksia muilta osin kuin pykälän viimeisen virkkeen osalta eikä 12 §:n muutoksia muilta osin kuin kansaneläkelain mukaisen lapsikorotuksen huomioon ottamatta jättämisen osalta. Tämän lain 8 §:n 1 momentissa säädettyjä muutoksia sovelletaan 1 päivästä tammikuuta 1995. Tällä lailla kumottua valtion eläkelain 8 §:n 5 momenttia sovelletaan edelleen 31 päivään joulukuuta 1994 kaikkiin edunsaajiin ja sen jälkeen edunsaajaan, joka on syntynyt ennen 1 päivää tammikuuta 1940.

Tätä lakia sovelletaan sellaisiin eläkkeisiin,

Voimassa oleva laki

Ehdotus

joissa eläketapahtuma sattuu lain tultua voimaan. Tämän lain 18 §:n 3 ja 6—9 momenttia sovelletaan kuitenkin myös eläkkeisiin, joissa eläketapahtuma on sattunut ennen tämän lain voimaantuloa.

Sen estämättä, mitä 3 momentissa säädetään, tämän lain 1 §:n 8 ja 9 momenttia sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa oleviin palveluksiin.

Jos ennen 1 päivää tammikuuta 1994 54 vuotta täyttäneen edunsaajan palvelus on sanottuna päivänä jatkunut vähintään kymmenen vuotta, päätetään palvelus 1 §:n 8 momentin mukaisesti vuoden 1994 lopussa, jos mainitussa momentissa säädetyt edellytykset täyttyvät.

Ennen tämän lain voimaantuloa 55 vuotta täyttäneeseen edunsaajaan, jolla tämän lain voimaan tullessa on oikeus työttömyysturvalain mukaiseen päivärahaan, sovelletaan valtion eläkelain 9 a §:ää sellaisena kuin se on tämän lain voimaan tullessa. Säännöstä sovellettaessa edunsaajalla katsotaan olevan oikeus päivärahaan myös työttömyysturvalain 12 §:ssä tarkoitettuna omavastuuajana.

Sen estämättä, mitä 9 c §:n 1 momentissa säädetään yksilöllisen varhaiseläkkeen alaikärajasta, edunsaaja, joka on syntynyt ennen vuotta 1940, säilyttää oikeuden saada yksilöllistä varhaiseläkettä 55 vuoden iän täyttämisen jälkeen. Tämän lain 9 c §:n 3 momenttia sovelletaan ennakkopäätökseen, joka annetaan tämän lain voimassa ollessa.

Tämän lain 10 a §:ää sovelletaan vain sellaiseen edunsaajaan, jonka valtion eläkelain 10 §:n mukainen karttumisprosentti tai valtion eläkelain mukaisten eläkkeiden yhteenlaskettu karttumisprosentti on pienempi kuin 60. Mainittua pykälää sovellettaessa ei ennen tämän lain voimaantuloa maksettuja pykälässä tarkoitettuja etuuksia oteta huomioon.

Tämän lain 12 §:n 3 ja 5 momentin muutoksia sovelletaan myös ennen lain voimaantuloa sattu-neisiin eläketapahtumiin siltä osin kuin kysymys on kansaneläkelain 29 §:n nojalla maksettavan lapsikorotuksen huomioon ottamatta jättämisestä. Tällöin ei oteta huomioon lain voimaan tultua syntyneiden lasten perusteella maksettavaa lapsikorotusta. Jos yhteensovituksessa on tämän lain voimaan tullessa otettu huomioon kansaneläkkeen lapsikorotus vähintään kolmen lapsen perusteella, lisätään eläkkeeseen tämän lain voimaantulosta lukien se osa valtion eläkelain

mukaisesta eläkkeestä, joka siitä on vähennetty sanotun lapsikorotuksen vuoksi.

Sen estämättä, mitä valtion eläkelain muuttamisesta 3 päivänä helmikuuta 1989 annetun lain (103/89) voimaantulosäännöksessä säädetään, valintaoikeutta ja mainituissa voimaantulosäännöksessä tarkoitettujen eläkeikää koskevien säännösten soveltamisen edellytyksenä ei ole, että edunsaajalla on oikeus eläkkeeseen valtion eläkelain 10 §:n 2 momenttia soveltaen. Mainittuja valintaoikeutta ja eläkeikää koskevia säännöksiä ei kuitenkaan sovelleta vuoden 1939 jälkeen syntyneeseen tämän lain 1 §:n 3 momentissa tarkoitettuun uuteen edunsaajaan eikä edunsaajaan, joka on saanut valtion eläkelain mukaista osa-aikaeläkettä tai yksilöllistä varhaiseläkettä. Tässä momentissa tarkoitettun eläkeiän valintaan oikeutetun edunsaajan eläkkeen karttumisprosentti on vähintään 60, jos hänellä on valtion eläkelain mukaan eläkeajaksi luettaava palvelusaikaa vähintään 30 vuotta. Tällainen puuttuva karttuma liitetään edunsaajan viimeiseen palvelukseen. Tätä momenttia sovelletaan 1 päivästä tammikuuta 1995.

Tämän lain 12 §:n 1 momentissa säädetty markkamäärä vastaa vuodelle 1966 vahvistettua palkkaindeksilukua ja 15 §:n 5 momentissa säädetty markkamäärä vastaa vuodelle 1978 vahvistettua palkkaindeksilukua.

Tämän lain 25 a §:ää sovelletaan päätökseen, joka on annettu lain voimaantulon jälkeen.

Tämän lain 1 §:n 3 momentissa tarkoitettulle vanhalle edunsaajalle myönnettävää eläkettä pidetään valtion eläkelain voimaantulolain (281/66) 5 §:ää sovellettaessa valtion eläkelain 10 §:n 2 tai 3 momenttia soveltaen myönnettävänä eläkkeenä.

2.

Laki

valtion eläkelain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan valtion eläkelain muuttamisesta 30 päivänä joulukuuta 1992 annetun lain (1599/92) voimaantulosäännöksen 2 momentti seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

Lakia sovelletaan edunsaajaan, jolla on 31 päivän joulukuuta 1992 jälkeen alkanut valtion eläkelain piiriin kuuluva palvelus. Lakia ei sovelleta edunsaajaan, jonka palvelus on ollut voimassa ennen lain voimaantuloa ja joka jatkuu yhdenjaksoisesti.

Lakia sovelletaan vuoden 1939 jälkeen syntyneeseen edunsaajaan, jolla on vuoden 1992 jälkeen alkanut valtion eläkelain piiriin kuuluva palvelus. Lakia ei sovelleta edunsaajaan, jonka palvelus on ollut voimassa ennen lain voimaantuloa ja joka jatkuu yhdenjaksoisesti.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

Tätä lakia sovelletaan eläketapahtumaan joka on sattunut 1 päivänä tammikuuta 1993 tai sen jälkeen.

3.

Laki

valtion perhe-eläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 31 päivänä joulukuuta 1968 annetun valtion perhe-eläkelain (774/68) 6 §:n 2 momentti, 7 c §, 8 §, 12 §:n 5 momentti, 17 §, 22 §:n 1 momentti ja 23 §:n 1 momentti, sellaisena kuin niistä ovat 6 §:n 2 momentti ja 7 c § 9 päivänä helmikuuta 1990 annetussa laissa (103/90), 8 § muutettuna viimeksi mainitulla lailla ja 4 päivänä heinäkuuta 1969 annetulla lailla (440/69) sekä 12 §:n 5 momentti 21 päivänä elokuuta 1987 annetussa laissa (714/87), sekä

lisätään 6 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa 9 päivänä helmikuuta 1990 annetussa laissa, uusi 3 momentti, jolloin nykyinen 3 momentti siirtyy 4 momentiksi, sekä lakiin uusi 22 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

6 §

Myönnettäessä perhe-eläke sellaisen edunjä-täjän jälkeen, jolla oli oikeus eläkkeeseen val-tion eläkelain 10 §:n 2 tai 3 momenttia sovel-taen, on yhteensovitusraja kuitenkin 66 pro-senttia yhteensovitusperusteesta. Yhteensovi-tusrajasta vähennetään kutakin edunsaajana olevaa lasta kohden perhe-eläkelain (38/69) mukaan suoritettavan lapseneläkeen perusmää-rä sekä, jos tämän lain mukaisena edunsaajana on myös leski, perhe-eläkelain mukaisen les-keneläkkeen pohjaosan määrä. Vähennyksenä ei kuitenkaan oteta huomioon enempää kuin 33 prosenttia yhteensovitusperusteesta. Silloin, kun perhe-eläkkeen saajana on lesken asemesta edunjä-täjän entinen puoliso, yhteensovitusta toimitettaessa ei vähennetä perhe-eläkelain mu-kaisen leskeneläkkeen pohjaosan määrää.

Ehdotus

6 §

Myönnettäessä perhe-eläke sellaisen edunjä-täjän jälkeen, *joka oli valtion eläkelain 1 §:n 3 momentissa tarkoitettu vanha edunsaaja*, on yh-teensovitusraja kuitenkin seuraavan taulukon mukainen prosenttimäärä, joka määräytyy edun-jättäjän valtion eläkelain mukaan vuoden 1994 loppuun mennessä eläkeajaksi luettavan palvelus-ajan perusteella:

<i>Eläkeaikaa vähintään</i>	<i>Prosenttia</i>
30 vuotta	66
25 vuotta	65
20 vuotta	64
15 vuotta	63
10 vuotta	62
5 vuotta	61
alle 5 vuotta	60

Yhteensovitusrajasta vähennetään kutakin edunsaajana olevaa lasta kohden perhe-eläke-lain (38/69) mukaan suoritettavan lapseneläk-keen perusmäärä sekä, jos tämän lain mukai-sena edunsaajana on myös leski, perhe-eläke-lain mukaisen leskeneläkkeen pohjaosan mää-rä. Vähennyksenä ei kuitenkaan oteta huo-mioon enempää kuin *edellä olevan taulukon mukaisen prosenttimäärän puolikas* yhteensovi-tusperusteesta. Silloin, kun perhe-eläkkeen saa-jana on lesken asemesta edunjä-täjän entinen puoliso, yhteensovitusta toimitettaessa ei vä-hennetä perhe-eläkelain mukaisen leskeneläk-keen pohjaosan määrää.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

7 c §

Sen lisäksi, mitä 7 b §:ssä säädetään, eläkesovitus tehdään uudelleen vain, jos leskelle myönnetään 7 §:n 1 momentissa tarkoitettu eläke muuna kuin osa-aikaeläkkeenä *tai jos leskeneläkkeen määrä 8 §:ssä tarkoitettua uuden yhteensovituksen vuoksi muuttuu*. Tällöin käytetään samaa eläkesovitusperustetta kuin eläkesovitusta ensimmäistä kertaa tehtäessä.

8 §

Perhe-eläkkeen määrä lasketaan uudelleen, jos edunsaajalla sen jälkeen, kun perhe-eläke edellä säädetyn tavoin on laskettu, todetaan olevan oikeus eläkkeen määrää laskettaessa huomioon otettavaan perhe-eläkkeeseen tai muuhun korvaukseen. Niin ikään lasketaan perhe-eläkkeen määrä uudelleen, kun leski tai lapsi lakkaa olemasta edunsaajana taikka jos edunsaajana olevasta lapsesta tulee 5 §:n 3 momentissa tarkoitettulla tavalla täysorpo.

Perhe-eläkkeen määrä lasketaan myös uudelleen hakemuksesta, jos siihen vaikuttaneen muun perhe-eläkkeen tai korvauksen määrä on olennaisesti muuttunut

12 §

Perhe-eläkkeen maksamisessa kertasuorituksena noudatetaan soveltuvien osien valtion eläkelain 15 §:n 4 momentin säännöksiä.

17 §

Jos edunsaaja on alaikäinen taikka jos hän sairauden tai muun syyn takia ei pysty itse hakemaan perhe-eläkettä ja jos hänellä ei ole holhoojaa tai tätä tarkoitusta varten määrättyä uskottua miestä, valtiokonttorin hyväksymä edunsaajan lähiomainen tai muu henkilö, joka pääasiallisesti on huolehtinut hänestä, voi edunvalvojana käyttää hänen puhevaltaansa tämän lain mukaista perhe-eläkettä koskevassa asiassa. *Henkilö, joka on täyttänyt 18 vuotta, voi myös, jollei erityistä estettä ole, itse tehdä eläkettään koskevan hakemuksen.*

Edellä 1 momentissa säädetyn edellytyksin valtiokonttori voi myös suorittaa perhe-eläkkeen sen saajan lähiomaiselle tai muulle henkilölle *taikka 18 vuotta täyttäneelle perhe-eläkkeen saajalle itselleen.*

7 c §

Sen lisäksi, mitä 7 b §:ssä säädetään, eläkesovitus tehdään uudelleen vain, jos leskelle myönnetään 7 §:n 1 momentissa tarkoitettu eläke muuna kuin osa-aikaeläkkeenä. Tällöin käytetään samaa eläkesovitusperustetta kuin eläkesovitusta ensimmäistä kertaa tehtäessä.

8 §

Edellä 6 §:ssä tarkoitettu yhteensovitus tehdään uudelleen soveltuvien osien työntekijäin eläkelain 8 a §:n mukaisesti.

12 §

Perhe-eläkkeen maksamisesta kertasuorituksena noudatetaan soveltuvien osien valtion eläkelain 15 §:n 5 momentin säännöksiä.

17 §

Jos edunsaaja on alaikäinen taikka jos hän sairauden tai muun syyn takia ei pysty itse hakemaan perhe-eläkettä ja *jollei* hänellä ole holhoojaa tai tätä tarkoitusta varten määrättyä uskottua miestä, voi valtiokonttorin hyväksymä edunsaajan lähiomainen tai muu *hänestä pääasiallisesti huolehtiva henkilö* edunvalvojana käyttää edunsaajan puhevaltaa tämän lain mukaista perhe-eläkettä koskevassa asiassa.

Edellä 1 momentissa säädetyn edellytyksin valtiokonttori voi myös suorittaa perhe-eläkkeen sen saajan lähiomaiselle tai muulle henkilölle.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

22 §

Aiheettomasti maksettu perhe-eläke saadaan periä takaisin myös siten, että se vähennetään vastaisista perhe-eläke-eristä. Kulloinkin suoritettavasta perhe-eläke-erästä alkoon kuitenkin vähennettävä enempää kuin kuudennes siitä perhe-eläke-erän osasta, joka jää jäljelle sen jälkeen, kun perhe-eläke-eristä ennakko-perintälain nojalla on pidätetty ennakko.

22 §

Aiheettomasti maksettu perhe-eläke saadaan periä takaisin myös *kuittaamalla se vastaisuudessa maksettavista perhe-eläke-eristä*. Kulloinkin suoritettavasta perhe-eläke-erästä *ei kuitenkaan saa eläkkeensaajan suostumuksetta vähentää enempää kuin kuudesosan siitä perhe-eläke-erän osasta, joka jää jäljelle sen jälkeen, kun perhe-eläke-erästä on enakkoperintälain (418/59) nojalla pidätetty ennakko tai rajoitusti verovelvollisen tulon ja varallisuuden verottamisesta annetun lain (627/78) nojalla lähdevero*.

23 §

Kunnan ja muun julkisoikeudellisen yhteisön viranomainen tai laitos, eläketurvakeskus, vakuutus- ja eläkelaitos sekä sairaala ovat velvolliset pyynnöstä antamaan maksutta valtiokonttorille hallussaan olevat tiedot, jotka voivat vaikuttaa käsiteltävänä olevan perhe-eläkeasian ratkaisemiseen, noudattaen kuitenkin mitä muussa laissa on salassapitovelvollisuudesta säädetty. Lääkärinlausunnosta ja -todistuksesta on kuitenkin suoritettava kohtuullinen korvaus.

23 §

Kunnan ja muun julkisoikeudellisen yhteisön viranomainen tai laitos, eläketurvakeskus, vakuutus- ja eläkelaitos, sairaala *sekä valtion eläkelain 5 a ja 10 a §:ssä tarkoitettuja etuuksia myöntävät viranomaiset ja laitokset* ovat velvolliset pyynnöstä antamaan valtiokonttorille hallussaan olevat tiedot, jotka voivat vaikuttaa käsiteltävänä olevan perhe-eläkeasian ratkaisemiseen, noudattaen kuitenkin mitä muussa laissa on salassapitovelvollisuudesta säädetty. Lääkärinlausunnosta ja -todistuksesta on kuitenkin suoritettava kohtuullinen korvaus.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1994.

Tätä lakia sovelletaan, jos edunjähtäjä on kuollut lain tultua voimaan. Lain 22 a §:ää sovelletaan kuitenkin päätökseen, joka on annettu lain voimaantulon jälkeen.

